
ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“ Сирогојно

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА VI РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА
И ВАСПИТАЊА
школска 2022-2026.**

Јун 2022.

1. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТЊА

Сврха програма образовања

- Квалитативно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременим и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- Развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима.
- Подстицања и развој физичких и здравствених способности деце и ученика.
- Оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења.
- Оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот.
- Развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина.
- Омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања.
- Развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине.
- Усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва.
- Уважавање плурализма вредности и омогућавања, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и собробити за све.
- Развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске традиције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост.
- Поштовања права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву.
- Развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

Редн и број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	29	1098
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни настава	1	36
4.	Слободне наставне активности	1	36
Редн и број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
		Нед.	Год.
1.	Српски језици и књижевност	4	144
2.	Страни језик –Енглески језик	2	72
3.	Ликовна култура	2	72
4.	Музичка култура	1	36
5.	Историја	2	72
6.	Географија	2	72
7.	Физика	2	72
8.	Математика	4	144
9.	Биологија	2	72
10	Техника и технологија	2	72
11	Информатика и рачунарство	1	36
12	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54
	УКУПНО	26	990
Редн и	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

1.	Верска настава / Грађанско васпитање/	1	36
2.	Други страни језик – Руски језик	2	72
	УКУПНО	3	108
Редн и број	В. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		
1.	Чувари природе	1	36
2.	Цртање, сликање и вајање	1	36
3.	Сачувајмо нашу планету	1	36
Редн и број	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности (Друштвене, техничке, уметничке, хуманитарне, спортске и културне и др.)	1	36
3.	Екскурзија		До 2 дана годишње

3. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

3.1 СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

3.1.1 ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 14

ПРЕДМЕТ: Српски језик

РАЗРЕД: ШЕСТИ

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂ ИВАЊЕ	СВЕГА
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1. КЊИЖЕВНОСТ	4	7	8	6	5	3	6	6	8	1	39	15	54
2. ЈЕЗИК	8	7	6	5	7	2	6	6	1	4	25	27	52
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	5	1	5	2	3	5	2	7	3	8	30	38
УКУПНО	17	19	15	16	14	8	17	14	16	8	72	72	144

ИСХОДИ	РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у 	<p>1.</p>	<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p><u>Лирика:</u> "Највећа је жалост за братом" - нар. лирска песма Породичне народне лирске песме (избор) Обичајне народне лирске песме - свадбене (избор) "Вече" - Ђура Јакшић "Свети Сава" - Војислав Илић "Моја отаџбина" - А. Шантић "Наслеђе" - М. Ракић "Село" - Јован Дучић "Ратар" - В. Петровић "О пореклу" - Д. Максимовић "Плава звезда" - М. Антић "Чудесни свитац" - Д. Ерић "Хвала сунцу, земљи, трави" - Стеван Раичковић "Шљива" - М. Данојлић "Бреза" - Сергеј Јесењин "Папирни бродови" - Р. Тагоре (избор из Градинара) <u>Епика:</u> "Смрт мајке Југовића" - нар. песма Епске народне песме о Косовском боју (избор) "Марко Краљевић укида свадбарину" - нар. епске песме Епске народне песме о М. Краљевићу - (избор) "Мала вила" - нар. приповетка "Аутобиографија" - Бр. Нушић "Јаблан" - П. Кочић</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;</p> <ul style="list-style-type: none"> – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст; 			<p>"Богојављенска ноћ"(одломак) - Светозар Ћоровић "Буре" (одломак) - И. Секулић "Аска и вук" - И. Андрић "Чудесна справа" - Бранко Ћопић "Бајка о дечаку и Месецу" - Стеван Раичковић "Седефна ружа" (или Златопрста) - Гроздана Олујић "Улица Филипа Вишњића" (одломак) Светлана Велмар Јанковић "Лето лепог белца" - Вилијем Саројан "Вањка" - А.П. Чехов <u>Драма:</u> "Избирачица" - К. Трифковић "Анафабета" - Бранислав Нушић "Јазавац пред судом" (одломак) - П. Кочић <u>Допунски избор:</u> "Орлови рано лете" - Бр. Ћопић "Вереници" - Д. Киш "Дечац Павлове улице" - Ф. Молнар "Код куће је најгоре" (избор) - Е. Кишон <u>Научнопопуларни и информативни текстови:</u> "Кроз васиону и векове" (одломак) - М. Миланковић " Живот и обичаји народа српског" (избор) - Вук Ст. Карацић "Легенде о европским градовима" (избор) - Владимир Хулпах</p>
<ul style="list-style-type: none"> – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по 			<p>Подела речи по настанку: просте, сложене изведене; разликовање суфикса од граматичких наставака; Сложенице настале простим слагањем, слагањем са спојним вокалом, сложенице са префиксалном творбеном морфемом;</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>звучности и месту изговора;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; 	2.	ЈЕЗИК	<p>Атрибутска и предикатска функција именица и придева у реченици;</p> <p>Самогласници и сугласници, слоготворно р;</p> <p>Подела сугласника по месту творбе и по звучности;</p> <p>Гласовне промене: непостојано А, палатализација, сибиларизација, промена Л у О, једначење сугласника по звучности и по месту творбе, јтовање, асимилација и сажимање самогласника, губљење сугласника;</p> <p>Придевске заменице према значењу; употреба присвојне заменице свој;</p> <p>Грађење и значење глаголских облика: аорист, футур2, имперфекат, плусквамперфекат, потенцијал, императив, трпни глаголски придев, глаголски прилози;</p> <p>Подела глаголских облика на просте и сложене; личне и неличне;</p> <p>Основни појмови о реченици: предикатска и комуникативна реченица;</p> <p>Независне и зависне предикатске реченице;</p> <p>Вежбе у исказивању реченичних чланова речју, синтагмом, зависном реченицом;</p> <p>Комуникативне реченице које се састоје од једне предикатске и од више њих.</p> <p>Изговарање дугоузлазног и дугосилазног акцента;</p>
<ul style="list-style-type: none"> – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак 		ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Понављање, проверавање и увежбавање правописних правила обрађених у претходним разредима (писање речце ЛИ и НЕ, употреба великог слова);</p> <p>Писање глаголских облика које ученици често погрешно пишу (радни глаголски придев, перфекат, аорист, потенцијал, футур1.);</p> <p>Писање одричних заменица уз предлоге;</p>

<p>извештај;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове. 	<p>3.</p>		<p>Писање једночланих и вешчланих имена васионских тела.</p> <p>Четири школска писмена задатка Осам писаних домаћих задатака Четири писане провере знања</p> <p>Писање службеног и приватног писма; Увежбавање технике у изради писменог састава (избор грађе, њено компоновање, коришћење пасуса, обједињавање приповедања и описивања)</p> <p>Препричавање са истицањем карактеристика лика у књижевном тексту, филму, представи; Препричавање с променом тачке гледишта; Причање са коришћењем елемената композиционе форме (увод, ток радње, градација, место и обим кулминације у изглагању, завршетак)</p> <p>Извештавање: кратак извештај о школској акцији, свечаности, друштвеној акцији у локалној средини; Издвјање и упоређивање информација из краћих текстова према траженим критеријумима</p>
---	-----------	--	--

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Књижевност	Програм књижевности се реализује обрадом текстова из лектире која је разврстана на обавезни, допунски и изборни део. Комбиновањем и повезивањем различитих текстова успоставља се вертикална и хоризонтална корелација уз помоћ којих се ученици поступно уводе у свет књижевности. При обради текста примењиваће се јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта са циљем да се ученици оспособе за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова. Исходи ове области су засновани на читању тако да је оно главна активност. У шестом разреду негује се доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела.
Грамматика	Програм граматике се реализује поступно, где се језик ученицима представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава се не изучава изоловано, већ се повезује са обрађеним текстовима из књижевности, али и са непосредном говорном праксом. На тај начин се настава граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. Садржај вежбања граматике се одређује на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика. Тако ће настава граматике бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим српским језиком.
Правопис	Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања. У оквиру правописних вежби повремено ће се проверавати графија. Ученици ће се подстицати да уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. На овим часовима ће се користити штампано издање Правописа, а ученици ће се упућивати на служење и електронским издањем.
Ортоепија	Ортоепске вежбе су изузетно битне за правилан изговор, али се оне неће реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике и књижевности. Уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор. Као ортоепска вежба спроводиће се и говорење напамет научених одломака у стиху и прози уз помоћ аудитивних наставних средстава.
Језичка култура	Ова наставна област реализује се кроз повезивање с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа. Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби које ће богатити и развијати способност и вештину изражавања. Сва вежбања изводе се на тексту или у току говорних вежби. Када су у питању домаћи и школски писмени задаци, ученици ће користити и латинично писмо.

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свој деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко

интернетаитд.).

- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његовуличност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументованначин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језичкиидентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине иприроде.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за својизбор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалнуоријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље иочекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховогстваривања.

Рад с подацима иинформацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховогтумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћнаставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитихобласти.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ

Специфичне предметне компетенције

Језик:

- препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора;
- разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму;
- одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик;
- препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом;
- разликује дуге и кратке акценат у изговореној речи

– Књижевност

- чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова;
- одреди род књижевног дела и књижевну врсту;
- прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; место, време

Језичка култура-

- употребљава различите облике усменог и писменог изражавања
- говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму;
- изражајно чита обрађене књижевне текстове разликује и гради аугментативе, деминутиве
- саставља обавештење, вест и кратак извештај

Кључни појмови : Реченице, гласови, гласовне промене, (не)променљиве врсте речи, глаголски облици, писање заменица, велико слово писмене вежбе и домаћи задаци, провере знања, говорне вежбе, изражајно казивање стихова, јачање вербалног самопоуздања, лирика, епика, драма.

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Граматика:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа, Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација

Правопис:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела Самоевалуација и евалуација

Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке

-Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури

Корелација: страни језици, информатика

Писмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост

-Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност

-Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе

-Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање

-Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима

-Самостално примењују правописна правила

Самоевалуација и евалуација

Корелација: веронаука, народна традиција, историја, музичко

Усмено изражавање:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности

-Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва

-Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију

Самоевалуација и евалуација

Корелација: реторика, историја,

Књижевност:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу

-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца

-Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак

-На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.

-Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву

-Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела

-Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве

-На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача

-Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике

Самоевалуација и евалуација

Повезивање са савременошћу

Корелација су другим предметима: српски, ликовно, веронаука, географија

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика				
<p>Шта пратимо Постигнућа у оквиру наставних области: књижевност, језик, језичка култура</p>	<p>Критеријуми оцењивања</p> <p>-ученик остварује веома значајан напредак у савладавању школског програма и у достизању захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу стандарда постигнућа, као и већину захтева са напредног нивоа (одличан 5)</p> <p>-ученик остварује значајан напредак у савладавању школског програма и у достизању захтева који су утврђени на основном и средњем ниову стандарда постигнућа, као и део захтева са напредног нивоа (врло добар 4)</p> <p>-ученик остварује напредак у савладавању школског програма и у достизању захтева који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу стандарда постигнућа (добар 3)</p> <p>-ученик остварује минималан напредак у савладавању школског програма и у достизању захтева који су утврђени у већем делу основног ниова постигнућа, односно захтева који су одређени ИОП-ом и прилагођеним стандардима постигнућа уз значајну помоћ наставника и ангажовање ученика (довољан2)</p> <p>-ни уз помоћ наставника ученик не остварује минимални напредак у савладавању школског програма и у достизању захтева који су утврђени на основном ниову постигнућа (недовољан 1)</p>	<p>Поступак</p> <p>-писмене провере (контролни задаци, правописне вежбе, петнаестоминутне вежбе, домаћи задаци, иницијани и годишњи тестови);</p> <p>-писмене провере (писмени задаци)</p> <p>-усмене провере -праћење активности,постигнућа, ангажовања на редовном часу и ангажовања у ваннаставним активностима, додатној и допунској настави</p>	<p>Инструменти оцењивања</p> <p>-по нивоима стандарда постигнућа структурирани задаци на контролним листовима и тестовима;</p> <p>-бодовна скала за оцењивање контролних задатака и тестова;</p> <p>-доследност у примени правописне норме и језичко-стилског обликовања садржаја/текста (писмени задаци);</p> <p>-формативно оцењивање ангажовања, активности и постигнућа ученика на редовним часовима, у ваннаставним активностима, допунској и додатној настави</p>	<p>Време</p> <p>-септембар (иницијални тест)</p> <p>-прво полугодиште (2 контролна и 2 писмена задатка)</p> <p>-друго полугодиште (2 контролна и 2 писмена задатка)</p> <p>-мај/јун (годишњи тест)</p> <p>-континуирано, током целе године формативно оцењивање</p>

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво:

- 1.4.1. повезује наслове прочитаних књиж. дела са именима аутора тих дела
- 1.4.2. разликује усмену и ауторску књижевност
- 1.4.3. препознаје основне књижевне родове: лирику, епику драму
- 1.4.4. препознаје стилске фигуре (епитет, персонификација, оноματοпеја, поређење)

Средњи ниво:

- 2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом које се узима за оквир приповедања
- 2.4.2. повезује наслов дела, књижевни род и врсту и лик из дела
- 2.4.3. познаје књижевни род и врсту дела
- 2.4.4. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре (метафора, хипербола, градација)
- 2.4.5. одређује композицију и карактеристике ликова и њихове међусобне односе
- 2.4.6. познаје врсте риме.

Напредни ниво:

- 3.4.1. наводи наслов дела, име аутора, књижевни род и врсту и основу карактеристичних одломака и ликова
- 3.4.2. проналази и именује стилске фигуре у једноставнијим примерима
- 3.4.3. одређује и именује врсту стиха, строфе и риме
- 3.4.4. издваја основне одлике књижевних родова у конкретном примеру.

ЈЕЗИК

Основни ниво:

- 1.3.1. разликује основне групе гласова и њихова својства
- 1.3.2. познаје глас. промене у једноставнијим примерима (палат., сибил., Л у О, неп. А, јотовање)
- 1.3.3. дели једноставније речи на слоге
- 1.3.4. уочава дуге и кратке акценте у једносложним речима
- 1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи
- 1.3.6. препознаје глаголе и глаголске облике (инфинитив, радни глагол. придев, презент, перфекат, футур I.)
- 1.3.7. препознаје врсте речи
- 1.3.8. уочава непознате речи
- 1.3.9. уочава вишезначност речи као појаву

Средњи ниво:

- 2.3.1. познаје поделу свих гласова
- 2.3.2. препознаје све гласовне промене
- 2.3.3. препознаје дуге акценте
- 2.3.4. дели вишесложне речи на слоге
- 2.3.5. познаје основне начине грађења речи
- 2.3.6. познаје граматичке категорије именских речи и њихове подврсте
- 2.3.7. препознаје глаголске облике (сем имперфекта)

Напредни ниво:

- 3.3.1. уочава и објашњава глас. промене у сложенијим примерима
- 3.3.2. уочава изузетке од гласовних промена
- 3.3.3. разликује граматичке и творбене морфеме и уочава гласовне промене у грађењу речи
- 3.3.4. познаје подврсте придевских заменица и њихове карактеристике
- 3.3.5. разликује значења глаголских облика и зна њихов начин грађења-
- 3.3.6. самостално уочава и именује глагол. облике у тексту
- 3.3.7. уме да одреди акцентовани слог у једноставнијим примерима
- 3.3.8. уме да одреди значење непознатих речи и израза на основу њиховог састава и контекста у коме су употребљени
- 3.3.9. уме да објасни значења учесталијих фразеологизама

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни ниво:

- 1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)
- 1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу
- 1.2.3. уме да преприча текст држећи се елемената фабуле
- 1.2.4. познаје основне жанрове писане комуникације: писмо, вест
- 1.2.5. примењује правописну норму у једноставнијим примерима

Средњи ниво:

- 2.2.1. самостално саставља вест и извештај са задатим елементима
- 2.2.2. примењује правописну норму у већини случајева

Напредни ниво:

- 3.2.1. саставља наративни и дескриптивни текст
- 3.2.2. самостално саставља изештај
- 3.2.3. доследно примењује правописну норму

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих ...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

3.1.3 ДОПУНСКА НАСТАВА

ДОПУНСКА НАСТАВА се организује за ученике који - из објективних разлога- у редовној настави матерњег језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Допунски рад се организује током целе године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја.

број	трајање	садржај програма	начин остваривања	врсте активности	облици остваривања	исходи
1	27	ГРАМАТИКА И ЈЕЗИК Прост глаголски и именски предикат (3) Апозиција Објекат - прави и неправи (2) Падежи - употреба одговарајућег облика у реченици Разликовање падежа (3) Служба падежа у реченици (субјекат, објекат) (2) Компарација придева (2) Промена личних заменица по падежима (3) Разликовање енклитика од дужих облика личних заменица када се гласовно подударају Глаголски вид - разликовање Глаголски род – разликовање Презент помоћних глагола (2) Промена глагола кроз презент, перфекат, футур 1(2) Предлози и прилози Придеви и прилози (2)	- појашњава службу реченичних чланова - појашњава облике именских речи - проналази једноставније примере за вежбу - прати рад ученика - подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању	- прати наставаникова појашњења; - прати захтеве задатака - ради задатке за вежбу - поставља питања	фронтални рад индивидуални рад	Ученик: - пепознаје реченичне чланове у једноставнијим примерима - препознаје падеже у типичним примерима - препознаје основне глаголске облике - препознаје променљиве врсте речи - препознаје предлоге и прилоге

2. КЊИЖЕВНОСТ	3	Изражајно читање уз поштовање правописних знакова Подвлачење најбитнијих података у тексту (2)	- појашњава захтеве задатака - проналази пригодне краће текстове за рад и вежбу - прати рад и напредовање ученика - даје задатке и инструкције	- проналази тражене податке у тексту - поставља питања - ради задатке - упоређује одговоре	фронтални рад индивидуални рад	Ученик - изражајно чита ћирилични и латинични текст - подвлачи и издваја најбитнији податак у тексту
3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	6	Писање присвојних придева Писање вишечланих назива установа и организација Писање суперлатива придева Писање заменица Писање одричне речце НЕ (2)	- појашњава задатке - проналази адекватне примере за вежбу - прати рад и напредовање ученика	- прати инструкције наставника - ради задатке	фронтални рад индивидуални рад	примењује правописну норму у једноставнијим примерима

2. ПРАВОПИС И	6	- Писање придевских сложеница и полусложеница - Вишечлани називи - употреба великог слова - Описивање - портрет, пејзаж - Примењивање научене правописне норме на непознатом тексту -Правилна употреба падежа - уочавање падежних конструкција у којима се често грешу у средствима јавног информисања(2)	- проналази примере у тексту за језичку анализу; - саставља и осмишљава примере за вежбање; - даје појашњења и образлаже ученичке радове	- решава понуђене задатке - поставља питања -самостално саставља резиме - у писаној форми аргументује став на основу података из текста	фронтални рад индивидуални рад	- доследно примењује правописну норму у вези с падежима и облицима именских речи
КЊИЖЕВНОСТ	4	- Проналази и упоређује податке из непознатог текста - Коришћење речника и приручника - Издвајање различитих облика изражавања у непознатом тексту -Научнопопуларни и информативни текстови – додатни избор	- даје упутства - проналази адекватне примере текстова за рад - осмишљава задатке у вези са текстом - објашњава и коментарише ученички рад	- изводи закључке на основу текста - аргументује свој став податком из текста - сачињава и чита табеле према траженим подацима	фронтални рад индивидуални рад	- проналази, издваја тражене информације из непознатог текста - користи речнике и приручнике да би пронашао податак - разликује облике изражавања

3.1.4 ДОДАТНА НАСТАВА

С Р П С К И Ј Е З И К - додатна настава

ДОДАТНИ РАД организује за ученике изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу српског језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само појединих програмско-тематских подручја (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). Ученици се смостално и добровољно опредељују за додатни рад. Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена колико жели, према својим интересовањима. Додатни рад се организује један час недељно

Садржаји програма	Број часова	Активност и ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања рада	Исходи
Грађење речи	1	-уочава -анализира према датом плану - креира	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање - богати речник ученика	-фронтални, индивидуални и, групни	Ученик: - продубљује знања и информације стечене у оквиру редовне наставе; -самостално истражује, закључује и излаже - даје коментар свог и других радова
Подела гласова	1	- уочава -анализира -упоређује	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-фронтални - индивидуални и	препознаје атрибут као део именичке синтагме уочава речи са гласовним променама објашњава сложенији процес глас. промена
Гласовне промене (тежи примери и задаци са такмичења)	2	-уочава -именује -разликује - анализира	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални - индивидуални и	разликује различите начине творбе разликује глаголске облике и уочава глас. промене у њима разликује зависне и независне предикатске реченице
Одабрани задаци са такмичења (заменице, глаголи)	3	- повезује -отквира релације	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални индивидуални и	исказује реченични члан зависном реченицом - уме да састави извештај - доследно примењује правописну норму у вези са сложеницама, гласовним променама, глаголским облицима и облицима именских речи
Самостално стваралаштво ученика	1	- креира - примењује	-Усмерава и подржава ученика у самосталном стваралаштву	- фронтални, групни	- проналази, издваја и упоређује информације из два непозната текста - користи речнике и приручнике да би пронашао податак - разликује облике изражавања

3.2. ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Циљ наставе енглеског језика у основним школама остварује се овладавањем комуникативних вештина и разбијањем способности и метода учења страног језика. Стога, циљ наставе енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивних односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи.

Задаци наставе енглеског језика:

- Ученик треба да разуме усмену поруку исказану савременим језиком, без непотпуних лексичких и синтаксичких тешкоћа, не дуже од две до три минуте. Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (приповедање, разговор), а треба да буде способан и да идентификује различите врсте усмених порука (изјавне, упитне и заповедне), да реконструира непознато на основу контекста и да запамти кључне елементе поруке.
- ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде оспособљен да савременим језиком, примереним свакодневном комуникацији, искаже једноставну усмену поруку и да буде у стању да учествује једноставном разговору, да једноставно и јасно исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста.
- ученик треба да прочита и разуме једноставне поруке, знакове, информације, да разуме глобално, селективно и на нивоу имплицитног, једноставније аутентичне текстове писане савременим језиком у вези са свакодневним ситуацијама и из домена њиховог интересовања.
- ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде способан да напише своје личне податке, да напише честитку, једноставну поруку и краће неформално писмо, да опише неки доживљај, да напише нешто о себи и својим интересовањима, да напише кратак резиме о ономе шта је чуо, виде или прочитао и изнесе лични став (допадање, недопадање, слагање, неслагање и друго)
- ученик треба да је способан да користи научене фразе и изразе док води дијалог са наставником, другим учеником или евентуално говорником коме је енглески матерњи језик.
- поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да створи увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства уочи сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама наше земље и земаља чији језик учи.

3.2.1 ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

Редни број	Назив теме	Укупан број часова	Обрада	Утврђивање	Систематизација
1.	My life	14	4	6	4
2	The future	13	4	4	5
3.	Times and places: Cities	22	8	8	6
4.	Experiences; What's up?	23	8	8	7
	Укупан број часова	72	24	26	22

Наставна тема	Начин реализације	Исходи
1. My life	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару групни рад на задату тему приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова допунска и додатна настава</p> <ul style="list-style-type: none"> - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица 	<ul style="list-style-type: none"> -разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима, - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи, - покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника) - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, --исказивање једноставне усмене поруке; -савладавање технике читања; - описи појмова;
	<ul style="list-style-type: none"> - исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; читање наглас 	<ul style="list-style-type: none"> - лексика, - нови граматички појмови унутар познате реченице - Уме да нађе синоним задате речи на страном језику, - Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа симулација дијалога припрема питања и одговора уз консултацију са наставником</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења <p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди</p>
2. The future	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару исказивање једноставне усмене поруке;</p> <ul style="list-style-type: none"> - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови <p>читање наглас вежбе са акцентовањем често групно понављање драмска игра, рад у пару симулација ситуација припрема питања и одговора уз консултацију са наставником</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању, - Уме да нађе синоним задате речи на страном језику, - Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате <p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди,</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи, - покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника) - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима, <p>савладавање технике читања;</p> <ul style="list-style-type: none"> - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови унутар познате реченице
3. Times and places; cities	<p>читање наглас вежбе са акцентовањем вођење сопственог речника провера речи рад у пару (дијалог) вежбања са захтевом отклањања грешке презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару допунска и додатна настава</p> <ul style="list-style-type: none"> - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица. - исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; 	<p>-разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи, - покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника) - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима, - уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника, - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови унутар познате реченице - Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате. <p>- Правилно пише страну реч, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу,</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> - лексика, - нови граматички појмови <p>слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа симулација дијалога именовање научених појмова и израза уз често групно понављање драмска игра, рад у пару</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава <p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди, Молбе и изрази захвалности,</p>
<p>4. Experiences; What's up</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор фотографија и текста на задату тему кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа препричавање прочитаног текста дискусија вежбе слушања, повезивање предмета са сликом презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја</p>	<p>Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција,</p> <ul style="list-style-type: none"> - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова <p>-разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин</p> <ul style="list-style-type: none"> - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, - уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника, -интерпретација и практична примена стечених знања -упознавање , представљање себе и других - Уме да нађе синоним задате речи на страном језику, - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања,

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

1. Компетенција за учење
2. Комуникација
3. Рад са подацима и информацијама
4. Сарадња
5. Одговорно учење у демократском друштву

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве. Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација. Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Кључни појмови: комуникативни приступ, функционална употреба језика, интеркултуралност.

ИСХОДИ ВОДЕ КА СЛЕДЕЋИМ СТАНДАРДИМА:

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.

ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.

ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговорно и споро изговорена упутства.

ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.

ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговорно.

ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.).

ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.

ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).

ПСТ.1.1.11. Уз дуге паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.

ПСТ.1.1.12. Уз дуге паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневной употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.

ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

- ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

- ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
- ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
- ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
- ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
- ПСТ.1.2.3. Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног репертоара језичких средстава.
- ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
- ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.
- ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
- ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
- ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

- ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
- ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
- ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
- ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.
- ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.

ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.

ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.

ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.

ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.

ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.

ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.

ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.

ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.

ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.

ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.

- ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.
ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

- ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.
ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.
ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

- ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.
ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).
ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.
ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.
ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.
ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.

- ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.
- ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.
- ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.
- ПСТ.3.1.15. Разуме и може да издвоји потребне информације из табела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

- ПСТ.3.1.16. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.
- ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.
- ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
- ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
- ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
- ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
- ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

- ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
- ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
- ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније језичке структуре и адекватну лексику.
- ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
- ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
- ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

- ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
- ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
- ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
- ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.

ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто

Кључни појмови:

Кључни појмови: култура, правопис, лексика, семантика, граматика, изговор, јачање вербалног самопоуздања, развијање пажње и концентрације, слушање, читање и разумевање прочитаног текста, писање, фразе, књижевна дела и часописи (библиотека Школе), мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.). Процена и провера постигнућа ученика: Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.

Начин остваривања програма:

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Структуриран је тако да наставника постепено води од исхода, преко комуникативне функције као области, до препоручених језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама. Применом оваквог приступа у настави страних језика, ученик се оспособљава да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Овај приступ подразумева уважавање следећих ставова:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери

- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика

- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе

- битно је значење језичке поруке - и у шестом разреду очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа

- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;

- сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту
- ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, одговарајући часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- и у шестом разреду наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.
- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- ученици постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала;
- учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Начин праћења и вредновања постигнућа ученика

Провере знања ученика, односно оствареност исхода, врше се континуирано, током целе наставне године, најчешће кроз групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика), рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика), израду презентација и паноа, као и писаним проверама. Ученици се оцењују и још на основу излагања и представљања.

Елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика				
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
- усвојеност лексичких садржаја и језичких структура; примена правописа;	- разуме усмене поруке исказане језиком на нивоу глобалног, селективног и разумевања имплицитног садржаја; - исказује једноставну усмену поруку - учествује у једноставном разговору, - једноставно и јасно уме да исприча лични доживљај; - чита и разуме	- посматрање и праћење; - свакодневно бележење на часу у свеску евиденције наставника - групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	- педагошка свеска наставника, Дневник образовно-васпитног рада	- свакодневно бележење током године, - два писмена задатка, по један у сваком полугодишту - тест провера знања после сваке теме

	<p>једноставне поруке, знакове, информације;</p> <p>-има глобално, селективно и разумевање на нивоу имплицитног једноставнијих аутентичних или адаптираних текстова на енглеском језику;</p> <p>- уме да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, напише своје личне податке, напише честитку, разгледницу једноставну поруку или краће неформално писмо; да опише догађај и место у коме живи, да напише кратак резиме о ономе што је видео, чуо или прочитао;</p> <p>- поседује увид у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља енглеског говорног подручја.</p>	<p>-рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)</p> <p>- писмена провера кроз задатке.</p> <p>- израда практичних радова (презентације, панои, и сл.)</p>		
<p>- ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега;</p>	<p>- ученик је припремљен за час;</p> <p>-одржава прибор и радни простор</p> <p>- активно учествује у раду на часу</p>	<p>-свакодневно бележење на часу у свеску евиденције наставника</p> <p>-три узастопна минуса доносе ученику недовољну оцену у наставничковој свесци (прибор)</p>	<p>-чек листе, педагошка свеска наставника</p>	<p>-свакодневно бележење током године</p>
<p>- однос према себи</p>	<p>-истражује информације,</p> <p>-поставља питања,</p> <p>-предлаже,</p>	<p>Ове активности, наставник</p>	<p>-чек листе, педагошка свеска</p>	<p>-свакодневно бележење током</p>

	истрајан је у раду, - труди се, -преузима одговорност, -спреман је да испроба своје способности у новим активностима;	бележи у облику плусева у свесци/е-Дневнику, три плуса или три смајлића доносе ученику петицу.	наставника	године
- однос према другима	-довршава групни или практични рад у договореном року; -поштује договорена правила понашања; -спреман је да помогне и да сарађује; -уважава туђу културу, радове, начин размишљања;	- групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика) -рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика) Рад у пару (посматрање -ученик који не поштује правила понашања на часу добија минус у наставникову свеску, а више минуса негативно утиче на целокупну оцену ученика.	-чек листе са успостављеним критеријумима процењивања групног рада, педагошка свеска наставника	-свакодневно бележење током године, -након завршеног сваког рада, -по потреби у току године када се ради групни рад или рад у пару

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви :

Допунска настава из енглеског језика се организује за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на неким часовима, ученике који желе да утврде знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Past Simple Tense	2	-фронтални -индивидуални	Уме да усмено и писано опише догађаје / активности и способности у прошлости. Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену.
Expressing the future	2	-фронтални -индивидуални	Уме да се усмено и писано договара о жељама, плановима и намерама. Правилно користи глаголске облике за исказивање будућности.
Past Continuous Tense	2	-фронтални -индивидуални	Уме да усмено и писано опише догађаје / активности и способности у прошлости. Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену.
Everyday expressions	1	-фронтални -индивидуални -у пару	Разуме обавештења о простору и местима у граду; описује где се налазе места у граду једноставним, везаним исказима
Present Perfect Tense	1	-фронтални -индивидуални -рад у пару	Уме да усмено и писано опише догађаје / активности и способности у прошлости. Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену.
Rules and advice	1	-фронтални -индивидуални -у пару	Уме да, у једноставној комуникацији, разуме основне забране и правила понашања и да на њих реагује.

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатни рад је заснован на интересовањима ученика за проширивање и продубљивање умећа и вештина, а у сврху тога подстиче на самостални рад у другим формама- појачан индивидуални рад у редовној настави, давање посебних задатака и ангажовањем у слободним активностима.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Hello	1	-фронтални -индивидуални	Ученик ће умети да каже додатне информације о себи и другима, у усменој и писаној комуникацији. Ученик ће постављати напреднија питања
My life	2	-фронтални -индивидуални	Слободно и самостално описује прошле догађаје; Учествује у тематским дијалозима; Правилно разликује глаголске облике у прошлом времену.Разуме звучне и видео записе на енглеском језику.
The future	2	-фронтални -индивидуални	Слободно и самостално описује будуће догађаједоговара се о жељама, плановима и намерама. Правилно користи глаголске облике за исказивање будућности.
Times and places	2	-фронтални -индивидуални -групни облик рада	Ученик ће умети да самостално учествује у разговору на задату тему; ученик ће умети да даје упутства, пита и разуме иста, у усменој и писаној форми.
Cities	2	-фронтални -индивидуални	Слободно и самостално описује свакодневне догађаје; Учествује у тематским дијалозима; Правилно разликује глаголске облике у садашњем времену.

3.3 МАТЕМАТИКА

Циљеви и задаци

Ученике треба оспособити:

- да формирају и графички приказују скупове и њихове подскупове, изводе скуповне операције и правилно употребљавају одређене знакове.
- упознају дељивост и основна правила дељивости природних бројева ,одређују најмањи заједнички садржалац и највећи заједнички делилац,као и примена дељивости у конкретним проблемским ситуацијама
- препознају геометријске фигуре:права(нормалне и паралелне), дуж, полуправа, раван, кружница, круг и друго),као и неке односе међу њима.
- упознају углове уз трансверзалу паралелних правих,углове са паралелним и нормалним крацима,суплементне и комплементне углове.
- схвате појам разломака ,записивање разломка на разне начине , упоређују разломке, илустрјују на бројевној правој, стекну знање у извођењу основних операција са разломцима,да примене бројеве и бројевне изразе у конкретним проблемским ситуацијама.
- могу да читају ,састављају и израчунавају мање сложене бројевне изразе.Умеју да реше једноставније једначине и неједначине у вези са разломцима.
- упознају осу симетрију и њена својства,као и да умеју да изводе конструкције симетрале дужи,симетрале угла и нормале на дату праву кроз дату тачку

Глобални план рада – годишњи фонд часова 144

Број наст. теме	Назив наставне теме	МЕСЕЦ										БРОЈ ЧАСОВА			
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	Број часова по теми	обрада	утврђивање	Остали типови
1.	Цели бројеви	16	8									24	9	11	4
2.	Троугао (први део)		10									10	5	4	1
3.	Рационални бројеви (први део)			14	14							28	11	15	2
4.	Троугао (други део)				2	12						14	5	5	4
5.	Рационални бројеви (други део)						8	7				15	5	8	2
6.	Четвороугао							10	11			21	8	13	
7.	Површина четвороугла и троугла									16		16	6	10	
8.	Школски писмени задаци са исправкама			2		2			2		2	8			8
	Обнављање	1									7	8			8
	УКУПНО	17	18	16	16	14	8	17	13	16	9	144	49	66	29

Наставна тема	Начин реализације	Исходи
<p>1. ЦЕЛИ БРОЈЕВИ (24; 9 + 15)</p> <p>Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја.</p> <p>Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева.</p> <p>Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.</p>	<p>Проширивањем система N_0, природних бројева са нулом, настаје систем целих бројева Z, као скуп који је допуњен негативним целим бројевима и на који се, са N_0, такође проширује значење операција и релација..</p> <p>Први корак у овом проширењу чини додавање негативних целих бројева скупу N_0, а природни бројеви у том ширем скупу слове као позитивни цели бројеви. Уз то треба истаћи значење тих бројева које они имају на разним скалама (термометарској, табли лифта, приказивању прихода и расхода...). Указати на температуре – 5°C, тастер лифта који носи ознаку – 1, стање на личном рачуну које има ознаку 40 000 динара и – 40 000 динара. У том смислу, пожељно је, на конкретним примерима, на разним скалама приказати неке позитивне и негативне температуре, нека позитивна и негативна финансијска стања, надморску висину...</p> <p>Ако је n ознака за природне бројеве, онда ће $-n$ бити ознака за негативне целе бројеве и при том:</p> <ul style="list-style-type: none"> – n и $-n$ чине пар супротних бројева, – n је апсолутна вредност за оба броја: n и $-n$. – броју $-n$ супротан је број n, тј. $-(-n) = n$. <p>Поређење целих бројева ослања се интуитивно на њиховом представљању тачкама на бројевној правој и прати представу о распореду тих тачака. Уз ту представу иде и она о усмереној дужи као „ходу” од тачке нула до тачке која представља тај број. Треба нагласити да, када се бројевна права позитивно оријентише, кретање у супротном правцу генерише негативне бројеве. У том контексту треба указати и на геометријско тумачење апсолутне вредности целог броја и потенцирати апсолутну вредност целог броја као одстојање тачке од (координатне) нуле, истичући да цео број и њему супротан број имају једнаке апсолутне вредности, тј. једнака одстојања од (координатне) нуле.</p> <p>Сабирање у скупу Z интерпретира се као настављање „хода” тј. надовезивање усмерених дужи, у смислу да $3 + 5$ представљање наставак „кретања” у истом смеру, а да $3 + (-5)$ представља кретање за 3 јединице у позитивном смеру и потом 5 јединица у негативном смеру. После рада са конкретним примерима (који би били систематски груписани и записивани, као на пример, $7 + 5$, $7 + (-5)$, $(-7) + 5$, $(-7) + (-5)$) треба прећи на формалну дефиницију збира целих бројева. Та формализација може уследити и касније, када ученици у потпуности овладају сабирањем целих бројева. Много је важније да ученици суштински схвате алгоритам сабирања и да тачно извршавају сабирање, него да знају да искажу дефиницију, а не знају да је примене.</p> <p>Особине сабирања целих бројева (комутативност и асоцијативност) такође треба приказати кроз конкретне примере. Једноставно треба показати да $7 + (-5)$ има једнаку вредност као и $(-5) + 7$, тј. да је потпуно свеједно да ли се „крећемо” прво у позитивном смеру за 7 јединичних дужи или у негативном смеру за 5 јединичних дужи.</p> <p>Одузимање у скупу Z дефинише се као сабирање са супротним бројем, па је потребно истаћи да је у скупу Z та операција увек изводљива, тј. да више није неопходно да умањеник буде већи или једнак од умањеноца.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве – одреди супротан број и апсолутну вредност броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз
	<p>Приликом увођења множења у скупу Z, први корак је опет интуитиван. То, на пример, значи да проблем множења 3×2 поново сводимо на продужено</p>	

	<p>сабирање, тј. на релацију $3 \times 2 = 2 + 2 + 2$. Аналогно и проблем $3 \times (-2)$ сводимо на релацију $3 \times (-2) = (-2) + (-2) + (-2)$ и кроз низ сличних примера долазимо до правила за множење позитивног и негативног целог броја.</p> <p>Али и до важних последица, а то је да је $n \times (-1) = (-1) \times n = 1 \times (-n) = (-n) \times 1 = -n$. тј. да је $n \times (-m) = n \times (-1) \times m = -n \times m$.</p> <p>Остаје да се објасни случај множења два негативна цела броја па производ $(-3) \times (-2)$ записујемо као $(-3) \times (-2) = -3 \times (-2) = -(-6) = 6$ (на основу већ познате једнакости $-(-n) = n$). Уопштеније $(-n) \times (-m) = -n \times (-m) = -(-n \times m) = n \times m$.</p> <p>Свуда прво долазе конкретни примери множења, па се после њих дају опште формулације. Својства комутативности и асоцијативности множења илуструју се прво на конкретним примерима, а тек потом се и формално изводе на основу дефиниције множења. На сличан начин, преко примера и кроз задатке, треба илустровати и својство дистрибутивности. Кроз примере треба и показати да скуп Z није затворен за дељење, тј. да количник два цела броја није увек цео број.</p> <p>Уврстимо и ову важну напомену: наративно изражавање дефиниција и својстава је дидактички врло оправдано, али тек када ученици стекну искуство кроз примере и задатке треба дати прецизну математичку формулацију (а не да се прво искажу правила, а потом да се на основу датих правила решавају задаци).</p> <p>На крају ове теме треба дати преглед основних својстава операција у скупу Z користећи a, b, c итд. као ознаке за променљиве (а не оне којима се истиче знак целог броја).</p>	
<p>2. РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ (50; 18 + 32)</p> <p>Први део</p> <p>Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја.</p> <p>Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева.</p> <p>Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима.</p>	<p>Проширивање скупа ненегативних рационалних бројева тече на потпуно аналоган начин као и проширивање скупа N_0, при чему се треба позвати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система Z и тиме скраћивати излагање. Када је $r \in Q^+$, негативне рационалне бројеве треба означавати пишући $-r$ и избегавати непотребно нагомилавање заграда. Дељење у систему рационалних бројева Q осмишљава се као множење реципрочним бројем, па треба истаћи да је сад та операција увек изводљива (сем дељења нулом, кад треба рећи да такво дељење нема смисла). На крају, систематизују се основна својства операција у скупу Q.</p> <p>Решавање линеарних једначина и неједначина обрађивати после проширења бројевних система до скупа Q рационалних бројева. Тек у овом скупу је то решавање изводљиво без познатих ограничења. Позната правила решавања једначина и неједначина наведеног облика треба повезати и објаснити одговарајућим особинама операција у скупу Q: ако је $a = b$, онда је $a + c = b + c$, ако је $a < b$ онда је $a + c < b + c$ итд. На пример, неједначина $5 - 3x < 6$ се може решавати следећим корацима: $5 < 6 + 3x$ (обема странама додато $3x$), $-1 < 3x$ (обема странама додато -6), $3x > -1$, $x > -\frac{1}{3}$ (обе стране помножене са $\frac{1}{3}$). Пожељно је приликом објашњавања користити модел теразија. Кад се бирају нешто сложенији примери једначина и неједначина, непозната треба да фигурише само једанпут (на пример, $3 \cdot (7x - 4) = 25$). Решавајући текстуалне проблеме састављањем и решавањем одговарајућих једначина и неједначина, утврђују се научени поступци и сагледава њихова примена.</p> <p>У делу који се односи на примену, најпре увести појам координатног система (апсцисна и ординатна оса, јединична дуж, квадранти), као и појам координата као уређеног пара који одређује положај тачке у координатној равни. У овом делу постоји могућност за понављање појмова из претходне</p>	<p>– прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису);</p> <p>– одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја;</p> <p>– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева;</p> <p>– реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или</p>

<p>Једначине и неједначине:</p> <p>$ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$;</p> <p>$ax + b > c$ ($a, b, c \in \mathbb{Q}, a \neq 0$).</p> <p>Други део</p> <p>Координатни систем. Приказ података у координатном систему.</p> <p>Приказ зависности међу величинама.</p> <p>Размере, пропорције и проценти.</p> <p>Директна пропорционалност</p> <p>Обрнута пропорционалност</p>	<p>године, одређивање осно и централно симетричних тачака и објеката у координатном систему у односу на координатне осе и координатни почетак, као и транслације тачака или познатих геометријских објеката за задати вектор. Обрадити одређивање растојања између две тачке само када оне имају једнаке вредности апсциса или ордината, а одређивање средишта дате дужи у координатном систему повезати са појмом аритметичке средине из петог разреда.</p> <p>Након усвајања основних појмова, ученици могу да прошире знања из петог разреда и приказују податке о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским или стубичастим дијаграмима (и са вишеструким стубићима). Важно је да се ученици оспособе да „читају” графиконе и уочавају зависности међу величинама и у случајевима када оне нису приказане директно на графикону или табели (пређени пут – брзина, број килограма – цена и сл.). У овом делу ученици би на једном делу часова, када савладају основне појмове, могли да се оспособе за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном систему и за цртање дијаграма.</p> <p>Након понављања о појму размере из претходног разреда, увести појам пропорције и коефицијента пропорционалности. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање са већ познатим садржајима Математике (проценти) и других предмета (Физика, Географија, Биологија, Информатика) у циљу израчунавања непознатог члана пропорције.</p> <p>Кроз практичне примере, увести појам директне и обрнуте пропорционалности уз приказ зависности директне пропорционалности у координатном систему. Директну пропорционалност приказивати графички у координатном систему и условом $y = kx$, при чему се не уводи општи појам функције, а може се поменути назив график линеарне функције. График линеарне функције повезати са практичним примерима из свакодневног живота и других предмета.</p>	<p>неједначину;</p> <p>– примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама;</p> <p>– прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм);</p> <p>– тумачи податке приказане табелом и графички;</p>
<p>3. ТРОУГАО (24; 9 + 15)</p> <p>Први део</p> <p>Појам троугла. Обим троугла.</p> <p>Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла.</p> <p>Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима.</p> <p>Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла.</p>	<p>Основни циљ наставе геометрије је да се настави прелаз, започет у петом разреду, са нивоа визуелизације на ниво анализирања и апстракције са првим корацима према дедукцији. Због тога треба инсистирати на правилним формулацијама, закључивању, коришћењу логичких везника (и, или, ако...онда), али не треба претеривати у строгости код појединих дефиниција и доказа. Изузетно је значајно да се садржаји повезују са познатим појмовима и тврђењима из претходних разреда. У неким једноставнијим ситуацијама дати потпуне доказе тврђења.</p> <p>Појам троугла повезати са познатим појмом затворене изломљене линије, а обим троугла повезати са збиром дужина дужи.</p> <p>Повезати тврђење о збиру унутрашњих углова троугла са познатим својствима трансверзалних углова и анализирати својства спољашњих углова троугла. Ученике навикавати да систематски и прецизно користе одговарајуће ознаке при обележавању страница, темена и углова троугла. Инсистирати да класификацију троуглова на оштроугле, правоугле и тупоугле усвоје сви ученици.</p> <p>Појмове једнакокраког и једнакостраничног троугла повезати са осном симетријом и инсистирати да ученици прихвате да се наспрам једнаких углова у троуглу налазе једнаке странице и обрнуто.</p> <p>Објаснити чињеницу да се наспрам дуже странице у троуглу налази већи угао и обрнуто, као и теорему о неједнакости троугла.</p> <p>Увести висину троугла као дуж која садржи теме троугла и нормална је на</p>	<p>– класификује троуглове на основу њихових својстава;</p> <p>– конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова;</p> <p>– уочи одговарајуће елементе подударних троуглова;</p> <p>– утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности;</p> <p>– конструише троугао на основу задатих елемената (странице и углови троуглова);</p> <p>– примени својства троуглова у једноставнијим</p>

<p>Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°)</p>	<p>праву одређену наспрамном страницом, али не помињати ортоцентар, који је предвиђен за седми разред. Конструкције висине лењиром и шестаром повезати са знањима из петог разреда – конструкцијом нормале из тачке на праву.</p>	<p>проблемским задацима; — одреди центар описане и уписане кружнице троугла;</p>
<p>Други део Основне конструкције троуглова.</p>	<p>Објаснити најпре конструкције углова од 90° и 60°, а затим увежбати конструкцију симетрале угла лењиром и шестаром и подсетити ученике на конструктивно сабирање и одузимање углова. На овај начин конструисати углове од 30°, 15°, $7^\circ 30'$, 75°, $22^\circ 30'$, $52^\circ 30'$ и друге углове. Указати на разлику између конструкције неког угла и цртања помоћу угломера.</p>	<p>– примењује особине централне и осне симетрије у једноставнијим задацима;</p>
<p>Појам подударности и ставови подударности.</p>	<p>Јасно истаћи да је у (геометријским) конструкцијама дозвољена употреба само обичног лењира и шестара. Важно је са ученицима поновити конструкције нормале на праву из дате тачке и паралеле дате праве кроз тачку која не припада тој правој.</p>	
<p>Централна симетрија и подударност.</p>	<p>Након претходних уводних садржаја о троуглу, обрадити основне конструкције троуглова: (СУС) конструкција троугла када су дате дужине две странице и величина угла између њих; (УСУ) конструкција троугла када је дата дужина једне странице и мера угла који на њу належу; (ССС) конструкција троугла када су дате дужине све три странице; (ССУ) конструкција троугла када су дате дужине две странице и величина угла наспрам веће од њих. Сваку од основних конструкција треба да прати одговарајуће тврђење о одређености страница и углова троугла. Нпр. тврђење за СУС конструкцију треба да гласи: ако су дате две странице троугла и угао између њих, онда су одређене величине свих углова и свих страница тог троугла. На примерима илустровати ситуације када није могуће конструисати одговарајући троугао: у случају УСУ ако је збир датих углова већи од 180°; у случају ССС ако дате дужи не задовољавају неједнакости троугла. На примерима показати да у случају када су задате две странице и угао наспрам краће од њих постоје три могућности (задатак има два решења, једно решење или нема решења), али не инсистирати на оваквим задацима. На часовима вежбања, кроз задатке истицати специфичности у вези са конструкцијама једнакокраних, једнакостраничних и правоуглих троуглова. (Сложеније конструкције троуглова планиране су за седми разред.)</p>	
<p>Осна симетрија и подударност.</p>		
<p>Центар описане и уписане кружнице троугла.</p>		
	<p>Обрада појма подударности међу троугловима природно се дели на три фазе. У првој фази увести појам подударности ослањајући се на визуелну перцепцију и геометријску интуицију ученика. Два троугла сматрамо подударним ако се један од њих може пренети тако да потпуно поклопи други, односно ако се ти троуглови разликују само по свом положају (у равни) и осим тога не постоји било каква друга разлика међу њима (по облику и димензијама). У овој фази, најважније је да ученици уочавају парове одговарајућих страница и парове одговарајућих углова два подударна троугла. Друга фаза је упознавање са ставовима подударности. Тврђења СУС, УСУ, ССС, ССУ, раније формулисана у вези са основним конструкцијама, треба да послуже за формулацију одговарајућих ставова. Нпр. тврђење СУС треба да буде преформулисано у став СУС: Ако су две странице и њима захваћени угао једнаки двема страницама и њима захваћеним углом другог троугла, онда су ти троуглови подударни. У другој фази од ученика захтевати примену ставова само у најједноставнијим случајевима. Прецизније, треба се ограничити искључиво на задатке:</p>	
	<p>– у којима су дата (нацртана или описана) два троугла за које се непосредно (са слике или из текста) могу уочити једнакости из услова неког става;</p>	
	<p>– у којима се захтева од ученика да уочи који став се може применити и да одреди једнакост осталих парова одговарајућих страница, односно углова.</p>	

	<p>Кроз задатке наведеног типа истицати специфичности у случајевима када треба утврдити подударност једнакокраних, једнакостраничних, односно правоуглих троуглова. У трећој фази обраде подударности, применом ставова треба извести особине централне и осне симетрије које су ученицима познате из петог разреда. Оваква примена ставова подударности пре свега се односи на детаљна објашњења наставника, кроз која ће ученици постепено усвајати дедуктивни начин закључивања. Доказати најважнија тврђења о симетрали дужи и симетрали угла и из њих касније извести одговарајуће закључке о центру описане и уписане кружнице троугла. (У седмом разреду биће обрађени појмови ортоцентар, тежишна дуж и тежиште, особине у вези са њима, као и сложеније примене ставова подударности.)</p>	
<p>4. ЧЕТВОРОУГАО (22; 8 + 14)</p> <p>Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла.</p> <p>Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм.</p> <p>Ромб, правоугаоник и квадрат.</p> <p>Конструкција паралелограма.</p> <p>Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем.</p> <p>Трапез. Особине трапеца.</p> <p>Средња линија троугла и трапеца.</p> <p>Конструкције трапеца.</p> <p>Делтоид.</p>	<p>У овој области треба обрадити дефиниције и основна својства четвороуглова: паралелограма, квадрата, правоугаоника, ромба, трапеца и делтоида. Истицати и логичку повезаност ових фигура (квадрат је правоугаоник, правоугаоник је паралелограм, ромб је паралелограм). Посебно је важно нагласити да све особине паралелограма задовољавају и квадрат, правоугаоник и ромб, али да и сваки од њих има своје специфичне особине. Велики број особина троуглова треба поновити и искористити приликом откривања особина четвороуглова.</p> <p>Запазити да се четвороугао разлаже на два троугла (дијагоналном), ослањајући се на теореме о угловима троуглова доћи до одговарајуће теореме о угловима четвороуглова. Паралелограму посветити највећу пажњу и пре свега обновити научено о паралелограму у петом разреду. На основу наученог о паралелограму у петом разреду као и наученог о подударности троуглова и централној симетрији, осној симетрији и транслагацији у шестом разреду, изводе се особине паралелограма и услови да четвороугао буде паралелограм. Важно је доказати својства паралелограма. Нагласити да су тачни и обрати неких теорема у вези са паралелограмом.</p> <p>Треба се ослањати на карактеристична (и изведена) својства при извођењу једноставнијих конструкција поменутих геометријских фигура и конструкције са њима повезаним елементима (дужима, угловима и дијагоналама). Сваки задатак са конструкцијом искористити за обнављање основних особина четвороугла који се конструише.</p> <p>Обновити појам усмерених дужи и вектора (интезитет, правац, смер, једнакост вектора). Увести појам супротног вектора и множења вектора бројем. Објаснити поступак сабирања вектора надовезивањем вектора. Повезати сабирање вектора са паралелограмом, дијагоналном паралелограма. Одузимање вектора увести као сабирање вектора при чему се један вектор сабира са супротним вектором другог вектора.</p> <p>Трапез дефинисати као четвороугао који има тачно један пар паралелних страница. Разлагањем трапеца на паралелограм и троугао или паралелограм и два троугла проучити његова својства. Такође, иста разлагања применити приликом конструкције трапеца и тако извођење конструкције трапеца свести на оне конструкције које су ученицима већ познате. Код увођења појма средње линије троугла и трапеца и њихових својстава треба се ослонити на знања о векторима.</p> <p>Увести појам и особине делтоида. Није предвиђена конструкција делтоида</p>	<p>– класификује четвороуглове на основу њихових својстава;</p> <p>– конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови четвороуглова и дијагонала четвороугла);</p> <p>– примени својства четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;</p> <p>– сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама;</p> <p>– примењује особине централне и осне симетрије и транслагације у једноставнијим задацима;</p>
<p>5. ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА</p>	<p>Појам површине, којој је посвећено доста пажње, ученици су упознали у првом циклусу. Важно је обновити јединице које се користе за мерење површине. Показати и израчунавање површине неких једноставнијих фигура нацртаних у квадратној мрежи, при чему је један квадрат те мреже изабран за јединицу мере. Једначење површина геометријских фигура</p>	<p>– израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или</p>

<p>(16; 6 + 10)</p> <p>Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата.</p> <p>Једнакост површина подударних фигура.</p> <p>Површина паралелограма, троугла, трапеза.</p> <p>Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.</p>	<p>осмишљава се на класични начин, ослањајући се на појмове разложиве једнакости. При томе се узима да су површине подударних троуглова једнаке.</p> <p>Полазећи од формуле за површину правоугаоника, допуњавањем и разлагањем, изводе се формуле за површину паралелограма, троугла и трапеза. Обработи израчунавање површине четвороуглова са нормалним дијагоналама: квадрат, ромб, делтоид, као и израчунавање површине произвољног четвороугла разлагањем на познате геометријске фигуре. Укључити практичне примене рачунања површина реалних објеката, и кроз ту примену константно обнављати јединице за мерење дужине и површине. Осим тога, важно је обработити и ситуације у којима се рачуна површина фигура задатих у координатном систему.</p>	<p>разложиву једнакост.</p>
<p>ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКАМА (4+4)</p>	<p>-индивидуални -фронтални</p>	

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

1. *Компетенција за учење*
2. *Рад са подацима и информацијама*
3. *Комуникација*
4. *Сарадња*
5. *Дигитална компетенција*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Ученик је на крају обавезног образовања кроз наставу математике усвојио основне математичке концепте (нумеричке, алгебарске, геометријске, статистичке), овладао је основним математичким процесима (расуђивањем, комуникацијом, повезивањем, применом, моделовањем) и вештинама (рачунањем, алгебарским поступцима, мерењем, просторном визуелизацијом, радом са подацима, проценом, коришћењем калкулатора и информационо-комуникационим технологијама) потребним за даље школовање и живот. Оспособљен је да анализира и тумачи природне и друштвене појаве, решава проблеме и доноси одлуке у свакодневном контексту. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства.

Основни ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у једноставним ситуацијама када је захтев јасно формулисан и сви релевантни подаци непосредно дати. Користећи основне елементе математичког језика, једноставне математичке поступке и информационо- комуникационе технологије саопштава решење проблема или донету одлуку.

Средњи ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у познатом контексту, при томе прикупља, селекује податке и примењује одговарајуће математичке поступке. Образлаже решење проблема или донету одлуку. Тумачи природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине.

Напредни ниво

Решава проблеме, доноси одлуке и процењује могућности у реалним ситуацијама и при чему бира и вреднује пут и начине решавања. Критички анализира природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине. Аргументује своје ставове и дискутује користећи математички језик.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције су: математичко знање и резонување, примена математичких знања и вештина на решавање проблема и математичка комуникација.

Основни ниво

Примењује једноставне математичке поступке када су сви подаци непосредно дати. Примењује основна математичка знања на решавање једноставних ситуација из свакодневног живота. Решава проблеме у једноставном контексту који се свде на једноставан рачун, решавање једначина, мерење, цртање и рад са подацима. Разуме основе писане и усмене математичке комуникације.

Средњи ниво

Примењује математичке концепте, процесе и вештине у различитим ситуацијама. Бира оптималне начине решавања проблема користећи нумеричке, алгебарске и геометријске методе. Анализира податке користећи основне статистичке методе. Уме да користи одговарајуће средство ИКТ за организацију и обраду података. Разуме захтеве сложенијих математичких задатака и решава их. Одговарајућим математичким појмовима и симболима саопштава своје ставове.

Напредни ниво

Бира математичке поступке за решавање проблема и доноси закључке. Истражује различите начине решавања проблема. Уме да примени математичка знања у анализи сложених природних и друштвених појава. Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин. Разуме и користи формални математички језик. Уме да критички дискутује о добијеним резултатима и анализира их.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ

Цео број, апсолутна вредност, рационалан број, изрази, једначине и неједначине, координатни систем, пропорција, конструкције углова, троуглова и четвороуглова, паралелограм, ромб, трапез, делтоид, центар описаног и уписаног круга, површине троуглова и четвороуглова

ИСХОДИ ВОДЕ КА СЛЕДЕЋИМ СТАНДАРДИМА:

Цели и рационални бројеви

МА1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне);

МА1.1.2. преводи децимални запис броја у разломак и обратно;

МА1.1.3. пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;

МА1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n дати природан број;

МА1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим;

МА1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама

МА1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану

- МА1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно
- МА1.5.2. прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине
- МА1.5.3. податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто
- МА1.5.4. одреди задати проценат неке величине
- МА2.1.1. упореди по величини разломке записане у различитим облицима;
- МА2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа;
- МА2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама;
- МА2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције;
- МА2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима;
- МА2.5.1. влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)
- МА2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)
- МА2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)
- МА3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза;
- МА3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама;
- МА3.1.3. уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама;
- МА3.2.5. користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке.
- МА3.5.1. одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове
- МА3.5.4 примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

Троугао и четвороугао

- МА1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)
- МА1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)
- МА1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
- МА2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему
- МА2.3.6. уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)
- МА3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише
- МА3.3.6 примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
- МА1.4.1. користи одговарајуће јединице дужине, масе и времена
- МА1.4.2. претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање

МА1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером

МА2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу

МА3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њим

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА:

Процес праћења и вредновања наставе и учења почиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази (иницијално тестирање).

-Постигнућа ученика и степен остварености исхода се сагледају кроз свакодневно посматрање, активност на часу, домаће задатке, учествовање у разговору и дискусији, самоевалуацију и евалуацију током појединих часова, самосталан рад, рад у групи, тестове, писане провере, усмено испитивање, писмене задатке.

- Свака од ових активности је добра прилика за праћење напредовања и давање повратне информације.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава из математике организује се за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на појединим часовима, ученике који желе да утврде стечено знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Цели бројеви	1	-фронтални -индивидуални	Ученик уме да: -Прочита, запише и представи на бројевној правој цео број -Одреди апсолутну вредност и супротан број -сабира, одузима, множи и дели целе бројеве -Решава једноставније бројевне изразе
Троугао	2	-фронтални -индивидуални	Ученик уме да: -класификује троуглове на основу њихових основних елемената и својстава -одреди непознат угао у троуглу користећи збир унутрашњих углова троугла -пореди странице на основу углова и обрнуто -уочава одговарајуће елементе подударних троуглова -конструира угао од 30, 45, 60, 90, 120 степени -конструира троугао на основу датих података (једноставнији примери)
Рационални бројеви	4	-фронтални -индивидуални	Ученик уме да: -прочита, запише и представи на бројевној правој рационалне бројеве -одреди апсолутну вредност рационалног броја и супротан број -сабира, одузима, множи и дели рационалне бројеве -решава једноставније изразе са рационалним бројевима -решава једноставне једначине и неједначине -примени пропорције и проценте у једноставним реалним ситуацијама -уме да нацрта координатни систем
Четвороугао	1	-фронтални -индивидуални	Ученик уме да: -класификује четвороуглове на основу њихових основних елемената и својстава -одреди непознат угао користећи збир унутрашњих углова четвороугла и основне једнакости углова у четвороуглу -сабира и одузима векторе
Површина троуглова и четвороуглова	1	-фронтални -индивидуални	Ученик -интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до преклапања); -уме да израчуна обим и површину троугла ако су познати потребни подаци -уме да израчуна обим и површину четвороугла уколико су познати потребни подаци

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научног.

Наставна тема	Број часова	Начин реализације	Исходи
Цели бројеви	1	-фронтални -индивидуални	Ученик: -уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; -уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама; -користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке
Троугао	2	-фронтални -индивидуални -рад у пару - мултимедијална настава	Ученик: -рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; -закључује користећи основне неједнакости троуглова и особине троуглова-по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима ; -користи и примењује подударност троуглова у сложенијим захтевима -конструира троуглове уколико потребни подаци нису непосредно дати -конструира и користи особине уписане и опусане кружнице, тежишта и ортоцентра
Рационални бројеви	4	-фронтални -индивидуални - мултимедијална настава	Ученик: -уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; -уме да користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама; -користи једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке -користи дијаграме и табеле-сакупи, обради и представи податке табеларно или графички
Четвороугао	1	-фронтални -индивидуални - мултимедијална настава	Ученик : -уочава подударне фигуре-користи и примењује основна својства четвороуглова -конструира четвороуглове када потребни подаци нису непосредно дати -сабира, одузима и множи векторе -користи векторе у реалним ситуацијама -користи особине осне и централне симетрије
Површина троуглова и четвороуглова	1	-фронтални -индивидуални -рад у пару - мултимедијална настава	Ученик уме да: -уочава једнакост површина подударних фигура -рачуна површине у реалним ситуацијама -користи и по потреби претвара јединице мере

3.4 ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења *ликовне културе* је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Разред:шести

Годишњи фонд часова: 36

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА:

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је про-стор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик, ли-нија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надогра-ђују новим појмовима и подпојмовима. У програму су назначени кључни појмови који се нарочито надограђују у датом разреду (испод табеле).Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Исходи су формулисани тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода и међупред-метних компетенција. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

– Однос према раду (припремљен је за час; одговорно кори-сти материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);

– Однос према себи (истражује информације; поставља пита-ња; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да ис-проба своје способности у новим активностима...)

– Однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и

да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, до-живљавања, опажања, изражавања...)

– Разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме про-цес; разуме концепт; разуме визуелне информације...; раздваја бит-но од небитног...)

– Повезивање (повезује и пореди познате и нове информаци-је, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...)

- Оригинално (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...)
 - Организација композиције (примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о перспективи, правцу, смеру...)
 - Вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...)
 - Употреба техника (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала)...
- Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцењивање радова се врши вербално. Наставник осмишљава питања у зависности од задатка ученика (процена ликовних радова, разговор о уметнику, уметничком делу...).

Оцењивање се врши према Правилнику о оцењивању.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА:

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због потешкоћа и сметњи у развоју, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма
- што већа индивидуализација наставе посебно са ученицима којима је потребна додатна подршка и са надареним ученицима.
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручном службом у школи.
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик кроз предмет Ликовна култура развија стваралачке способности, индивидуалну креативност и естетску осетљивост.

Основни ниво

Ученик истражује и примењује знања о основним материјалима, медијима, техникама и ликовним елементима која се користе у визуелним уметностима. Ученик познаје најважнија уметничка дела из културног наслеђа свог и других народа, развија свест о културним вредностима и схвата важност њиховог очувања.

Средњи ниво

Ученик проналази и развија своје идеје истражујући природно и вештачко окружење, свет маште и осећања (посматрајући, анализирајући и сакупљајући потребне информације) за стваралачки рад. Ученик препознаје улогу и вредност визуелне уметности као саставног дела свакодневног живота, нарочито као средства комуникације.

Напредни ниво

Ученик проучавајући уметничка дела истражује и анализира методе, технике, садржаје и подстицајно их примењује у свом стваралачком раду. Способан је да изрази став о свом раду и радовима других уочавајући различита значења и идеје. Ученик праћењем културних догађаја постаје активна публика и/или учесник у јавном и културном животу заједнице и развија своје критичко мишљење.

Кључни појмови: простор, боја, текстура

ОБЛАСТ / ТЕМА	ОБРАДА	ВЕЖБА	ЕВАЛУАЦИЈА	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученике бити у стању да:	Међупредметна повезаност
БОЈА	9	9	2	20	Компетенција за учење, вештина комуникације рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција.	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)	-користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; -користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу; -обликује, самостално или у сарадњи са другима употребне предмете од материјала за рециклажу; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -описује свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; -разматра са другима шта и како је учио и та знања може применити.	Физика Географија Биологија Музичка култура Српски језик и књижевност
КОМУНИКАЦИЈА	1	2		3	Компетенција за учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција.	ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)		Техника и технологија Физичко васпитање Историја Српски језик и књижевност
ТЕКСТУРА	3	3		6	Компетенција за учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција, еколошка компетенција.	ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)		Техника и технологија Биологија Физика
УОБРАЗИЈА	2	1		3	Компетенција за целоживотно учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција.	ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других		Историја Биологија Физика
ПРОСТОР	2	2		4	Компетенција за целоживотно учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција, еколошка компетенција, предузетничка.	ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других		Техника и технологија Историја
УКУПНО	17	17	2	36				

ИСХОДИ По завршетку области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА
<i>Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.</i>			
<p>-именује,описује и показује сензитивност за основне, изведене, хроматске и ахроматске боје у окружењу и уметности;</p> <p>-посматра, опажа, уочава, упоређује и анализира основне, изведене, хроматске и ахроматске боје;</p> <p>-примењује стечена знања о својствима и врстама боја у, окружењу и уметности приликом решавања проблемских задатака;</p> <p>-повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду;</p> <p>-развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду;</p> <p>-комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија;</p> <p>-самостално примењује темперу и колаж као сликарске технике, експериментише и истражује њиховеизражајне могућности у сопственом раду;</p> <p>-осмишљава и ствара креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду.</p> <p>-именује,описује и показује сензитивност за различите односе боја у окружењу и уметности;</p> <p>-посматра, опажа, уочава, упоређује и анализира комплементарне парове боја;</p> <p>-самостално примењујетемперу, воштани и суви пастел као сликарске технике,</p> <p>-експериментишеи истражује њиховеизражајне могућности</p>	БОЈА	<p>Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје;основне и изведене боје).</p> <p>Дејство боја (утисак која боја оставља на посматрача; топле и хладне боје;комплементарне боје).</p> <p>Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст).</p> <p>Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми..изражајна својства боја у керамици, скулптури,графици, таписерији, дизајну опдеће и обуће, индустријском дизајну..примена у свакодневном животу ученика).</p> <p>Уметничко наслеђе(музеји и експонати).</p>	<p>-вербално-текстуални- кроз објашњавање и разговор дефинисање појма боје, разлагању светлости;</p> <p>- теоретске и илустративне методе-теорије боја, подела боја;</p> <p>- демонстрација и илустрација различитих сликарских техника и поступака у сликарству;</p> <p>-елементи пројектне наставе, рад у групама, различите сликарске технике;</p> <p>-истраживање-шта значе боје у неким културама, симболика боја;</p> <p>-увођење у проблем валера (тонских разлика) и његове примене у дочаравању простора и треће димензије;</p> <p>- креирање вежби и задатака- рад по природи;</p> <p>- коректура, подстицање, естетско процењивање;</p> <p>-корелација са наставом информатике и рачунарства;</p> <p>-корелација са музичком културом (веза између тонова у музици и тонова у визуелној умности);</p> <p>- корелација са физиком;</p> <p>- естетска анализа и вредновање;</p> <p>- посета културним институцијама (музеји, галерије...)</p>

<p>комбинујући их у сопственом раду; -користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу; -разматра са другима шта и како је учио и та знања може применити.</p>			
<p>По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -уочава, упоређује и анализира примере визуелног споразумевања и комуникацијску улогу ликовних дела; -примењује стечена знања о различитим темама и мотивима у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака; -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду; -развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; -комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; -самостално примењује и комбинује ликовну технику фото-колаж, експериментише и истражује његове изражајне могућности; -осмишљава и ствара креативна решења и</p>	<p>КОМУНИКАЦИЈА</p>	<p>Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).</p>	<p>-вербално илустративним подстицајима кроз разговор, објашњавање и естетску анализу, заједно са ученицима, дефинисање и проширивање знања из области визуелног споразумевања и комуникације (облицима, начинима, улогом, средствима и значајем); кодирање и декодирање визуелног знака; - илустративи- кроз конкретне примере из свакодневног живота, колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, на који начин их одбијају.. -елементи пројектне наставе- прављење рекламе; -самостално истраживање ученика: „ Да ли има скривених порука у уметничким делима?“ - практично -демонстративни –кроз употребу различитих ликовних материјала и техника којом ће најефикасније изразити неки садржај (идеју, поруку, став); - корелација са свакодневним животом, књижевношћу, драмским уметностима- фотографија, филм,</p>

<p>оригиналне идеје у ликовном раду; -именује,описује и показује сензитивност за различите примере примењене уметности и графичког дизајна; -наводи примере из области примењене уметности и графичког дизајна и тумачи их; -уочава, упоређује и анализира улогу уметности у свакодневном животу;</p>			<p>телевизија, видео; - креирање задатка, увођење и примена савремене технологије у настави; - пређење, коректура, естетска анализа и вредновање дечијих радова;</p>
<p>По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -именује,описује и показује сензитивност за појмове машта, фантазија и уобразиља; -наводи примере употребе маште и фантазије у ликовним делима и тумачи их; -именује,описује и показује сензитивност за технику фото-колаж / папир-маше; -описује, упоређује и анализира различите мотиве из митологије и легенди, и њихову улогу у уметничким делима; -примењује стечена знања о уобразиљи у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака кроз прављење фото-колажа, папир-машеа; -посматра, опажа, уочава, упоређује и анализира улогу маште, фантазије и уобразиље у ликовним делима; -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду; -самостално примењујеи комбинује</p>	<p>УОБРАЗИ ЉА</p>	<p>Стваралачка уобразиља (стварности машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање- снови, бајке, митови, легенде). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).</p>	<p>- разговор о значају маште(уобразиље, имагинације) у уметности, науци и свакодневним ситуацијама када је потребно наћи решење за неки проблем; - дијалогом, дискусијом објаснити појам нестварног кроз ликовне, књижевне, музичке и историјске појаве; - објаснити ликовне форме у којима се овај облик може појавити- илустрације, слике, филмови.... - естетска анализа илустрације и корелација са књижевношћу; -коорелација са историјом и музичком културом; -креирање задатака и индивидуални рад са ученицима и њихово подстицање; - коректура и естетска анализа.</p>

<p>различите ликовне технике и материјале, експериментишеи истражује њиховеизражајне могућности; -осмишљава и ствара креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; -разматра са другима шта и како је учио и та знања може применити.</p>			
<p>По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -описе свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. -именује,описује и показује сензитивност за технику витраж; -посматра, опажа и уочава улогу витража у уређивању ентеријера и креирању амбијента; -описује, упоређује и анализира могућности уређења ентеријера и стварања амбијента путем ликовних дела изведених у техници витраж; -примењује стечена знања о ентеријеру, амбијенту и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака кроз креирање витража; -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду; -развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду;</p>	<p>ПРОСТОР</p>	<p>Амбијент (елементи који чине амбијент-дизајн ентеријера, утицај амбијента на расположење, атмосфера, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе.</p>	<p>-могућност пројектне наставе- обликовање простора у школи, дворишта, учионице, дела хола, прављење изложбе, музејске поставке... -вербално-текстуални- кроз објашњавање и разговор објаснити технику витража; - демонстрација и илустрација технике витража; - креирање вежби и задатака; -корелација са историјом, српским језиком и књижевности, географијом; - коректура, подстицање, естетско процењивање.</p>

<p>-самостално примењујетехнику витраж, експериментише и истражује њене изражајне могућности у сопственом раду;</p> <p>-осмишљава и ствара креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду;</p> <p>-именује,описује и показује сензитивност за појмове амбијент, архитектура и дизајн ентеријера;</p> <p>-посматра, опажа и уочава различите примере из области архитектуре и дизајна ентеријера;</p> <p>-описује, упоређује и анализира различите могућности креирања амбијента и уређења ентеријера;</p> <p>-примењује стечена знања о ентеријеру и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака у оквиру школског пројекта;</p> <p>-именује и описује појмове: амбијент, архитектура и дизајн ентеријера;</p> <p>-активно посматра, опажа, уочава, упоређује и анализира продукте настале током реализације пројектног задатка;</p> <p>-комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања;</p> <p>-показује радозналост и спремност да поставља питања, критикује, дискутује у односу на тему, односно ликовни проблем;</p>			
--	--	--	--

3.5 МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења музичке културе је:

Да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укуса, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа; стицање знања о музичким инструментима;

Препознавање обрађене теме;

Постизање активног и ангажованог слушања музике – континуирано у дужем трајању, препознавања инструмента, облика, жанра, стила (епохе);

Развијање естетског укуса, критичких способности и могућности да процењују вредност слушане композиције;

Разумевање музичког изражавања кроз певање и свирање;

Неговање способности извођења музике и осетљивости за музичке вредности;

Подстицање стваралачког ангажовања и активно учешће у музичком животу своје средине.

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОБРАДА	ОСТАЛО	СВЕГА	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ЧОВЕК И МУЗИКА	5	2	7	Дигитална компетенција, естетичка компетенција, компетенција за учење, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, рад са подацима и информацијама, сарадња
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	4	1	5	Естетичка компетенција, компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, сарадња, одговоран однос према околини,
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	8	2	10	Естетичка компетенција, компетенција за учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, сарадња, одговоран однос према здрављу
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	9	2	11	Естетичка компетенција, компетенција за учење, комуникација, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	2	1	3	Дигитална компетенција, естетичка компетенција, компетенција за учење, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, сарадња,

ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената</p>	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p>Средњи век, Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе</p>
<p>-одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама;</p>	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти</p>
<p>разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке</p>	<p>СЛУШАЊЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p>

<p>примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;</p>	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором</p>
<p>изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом</p>
<p>учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама;</p>		<p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија</p>

<p>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво</p>	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.</p>
---	--	---

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима

свогделовања.

Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).

Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.

Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.

Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према околини:

Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.

Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;

Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;

Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.

Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.

Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.

Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита,

тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин остварује своје циљеве. Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији

са другима.Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета.Развија критички однос према музици.Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво:

Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво:

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво:

Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима.Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура.Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине.Има критички став према музици.Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.Прати и учествује у музичком животу заједнице.

Кључни појмови :мелодија, ритам, темпо, покрет,инструменти,динамика,текст, стилске епохе,моћ музике,солмизација,импровизација

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Човек и музика:

Користити методе/технике и облике рада које активирају ученике да буду самосталнији у раду: анализа музичких примера, фотографија, ППТ, видео матаријала.

Инсистирање на корелацији са другим предметима: историја, ликовна култура, географија.

Коришћење е- уџбеника: видео и аудио записи, квизови, ППТ.

Самоевалуација и евалуација

Корелација историја, географија,ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, српски језик, верска настава, информатика и рачунарство

Музички инструменти:

Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: видео и звучниј записа, фотографија, ППТ, доступне ИКТ апликације.

Користити претходна знања ученика.

Повезати са историјским контекстом.

Коришћење е- уџбеника

Самоевалуација и евалуација

Корелација историја, географија, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, српски језик, верска настава, информатика и рачунарство

Слушање музике:

Основни методски приступ је од звука ка теорији.

Јасно формулисати упутства како би ученици знали на шта да усмере пажњу приликом слушања.

Постепено проширивати опажајни капацитет код ученика усмеравајући их на специфичности музичког дела пре слушања.

Ученичка знања из различитих области повезати и ставити у функцију разумевања дела, подстичући креативност и критичко мишљење.

Користити илустрације, ППТ и ИКТ када је могуће.

Подстићи ученике на изношење свог мишљења уз аргументовано образлагање.

Самоевалуација и евалуација

Корелација историја, географија, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, српски језик, верска настава, информатика и рачунарство, грађанско васпитање

Извођење музике:

Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи.

Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености.

Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију.

Узети у обзир гласовне могућности ученика.

За инструментално музицирање користити ритмичке и мелодијске инструменте.

Могу се користити нотни примери који су солмизацијом обрађени.

Примељивати принцип активног учешћа ученика на часу.

Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће.

Посета концерта, у складу са могућностима

Самоевалуација и евалуација

Корелација историја, географија, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање, српски језик, верска настава, информатика и рачунарство, грађанско васпитање

Кључни појмови: световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

Начин прилагођавања програма:

-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања)

-размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

-коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

Начин праћења и вредновања постигнућа ученика

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика				
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета; процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко	<p>ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);</p> <p>ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);</p> <p>ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и</p>	<p>- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника</p> <p>- Усмено одговарање</p> <p>-Израда дечијих</p>	<p>-чек листе, педагошка свеска наставника, е-дневник образовно-васпитног рада</p>	<p>Свакодневно бележење током године Пресек стања по тромесечју, по полугодишту и на крају наставне године Свакодневно бележење по потреби</p> <p>Периодично праћење након обрађене наставне теме</p>

<p>изражавање; коришћење ИКТ-а и извођење задатака. ангажовање ученика у настави. одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима</p>	<p>прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3); ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2); веома висок степен ангажовања ученика (5) висок степен ангажовања ученика (4) средњи степен ангажовања ученика (3) низак степен ангажовања ученика (2) Број јављања: За сваки тачан одговор мали плус, три мала плуса велики плус Три велика плуса – 5 1 мали плус- 1 2 и 3 мала плуса- 2 4,5,6 малих плусева- 3 7 и 8 малих плусева -4 9 и 10 малих плусева- 5 За постављање тежих, логичких и смислених питања + За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања + Свеобухватност одговора Прегледање дневника слушања музике Израда, уложен труд, креативност и идеја за израду дечијих инструмената Редовност и залагање на часовима хора</p>	<p>инструмената - Записивање ритмичких диктата и петнаестоминутне писане провере - Групни рад и рад у пару (презентација) - Учествовање у школским приредбама, тематским радионицама и изради пројеката</p>		
--	--	--	--	--

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>Сарадња у групи, рад у пару (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама, израда панона, презентације, одабир слушаних примера и занимљивости) За препознатих 5 слушаних примера -5 За 4 -4 3-3 2-2 1-1</p> <p>-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (тематска радионица, израда квиза и асоцијација)</p> <p>Осмишљавање музичког текста на одређене теме</p>	<p>Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу на школским приредбама, тематским радионицама и изради пројеката -Несебичном пружању помоћи другима</p>		
--	---	---	--	--

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА :**Стандарди постигнућа ученика**

	1.ниво-ОСНОВНИ	2.ниво-СРЕДЊИ	3.ниво-НАПРЕДНИ
Човек и музика	МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава - историјско–стилских периода - музичких жанрова - народног стваралаштва	МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (на пример, брз темпо са живахним карактером) МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми) МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	..
Музички инструменти	МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава - историјско–стилских периода - музичких жанрова - народног стваралаштва	МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (на пример, брз темпо са живахним карактером) МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми) МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом	МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК. 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту одређени музички поступак

		народног живота	доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	МК.1.2.1. музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. извођачки састав МК. 1.2.3. музичке жанрове МК. 1.2.4. српски музички фолклор	МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опаже-них музичких елемената (на пример, узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра	МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора
Извођење музике	МК.1.3.1. - Може да изведе игру по избору . Ученик може да пева једноставне дечје , народне и популарне песме		МК.3.3.1. -Ученик зна да пева одломак изразличитих жанрова уметничкемузике . Ученик (кога је наставник одабрао) може да пева у хору сложеније композиције .

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

Музичко стваралаштво	МК.1.4.1. - Ученик уме да направи музичке инструменте користећи предмете из окружења. МК.1.4.2. – Осмислимање музичке целине на основу понуђених модела. МК.1.4.3. - Изводи пратеће ритмичке и мелодијске деонице на направљеним муз.инстр.		МК.3.4.1. – Осмишљава пратеће аранжмане друге задате музичке инструменте. МК.3.4.3. - Осмисли музику за школску представу,приредбу или перформанс.
-----------------------------	---	--	---

ХОР И ОРКЕСТАР

(1 час недељно, 36 часова годишње)

Циљ и задаци

Општи циљ наставе Хора и оркестра је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Остали циљеви и задаци наставе су:

- неговање развоја музичких и креативних способности ученика;
- утврђивање основа музичке писмености и упознавање изражајних средстава музичке уметности;
- подстицање креативности ученика;
- припремање програма за културну и јавну делатност школе.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- певају/свирају песме по слуху и из нотног текста наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају музичка дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности и импровизују их на доступним инструментима.

Наставне теме (области)	Број часова	Активности у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма
Извођење музике: - певање песама - свирање	36	-певање, свирање -читање нотног текста -поставка темпа и динамике	-обрада песама по слуху и из нотног текста -свирање наставника(пианино и хармоника) -свирање на дечјим инструментима (Орфов инструментаријум), флаута, блок-флаута, виолина, хармоника, гитара, клавијатуре...

3.6 ИСТОРИЈА

ЦИЉ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ

Циљ изучавања наставног предмета историја је културни развој и хуманистичко образовање ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена и историјских процеса и токова, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.

3.6.1 ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИ-ВАЊЕ/ВЕЖБА	СВЕГА	
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI				
1. Основи проучавања прошлости	3											2	1	3
2. Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	5	10	5									11	9	20
3. Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку			3	8	7	4	7					16	13	29
4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку								2	6	8	4	11	9	20
УКУПНО	8	10	8	8	7	4	9	6	8	4	40	32	72	

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове средњег века и феудализма, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Коришћење

	уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ;
ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора: из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, табела, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Поређење кметова и робова, Франачке и Византије, православне и католичке цркве Корелација са веронауком, географијом, ликовним
ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Повезивање са савременошћу Корелација са веронауком, српским, ликовним Вежбање на историјској карти Поређење култура Корелација са грађанским и веронауком
ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ (Прединдустриско доба)	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др. Анализа историјских извора из уџбеника и других Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика Самоевалуација и евалуација Повезивање са савременошћу Корелација са веронауком, српским, ликовним Вежбање на историјској карти Поређење култура Корелација са грађанским и веронауком

Опште предметне компетенције:
Дигитална компетенција

Ученик је способан да користи одређена средства из области информационо- комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању. Познаје основне карактеристике информационо- комуникационих технологија (у даљем тексту:ИКТ), односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница. Уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација; решавање проблема; организација, обрада, размена и презентација информација). Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит, поштује приватност и одговорним поступањем штити себе и друге.

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ-средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ-а.

Естетичка компетенција

Ученик влада основним значењем појмова култура и естетичка вредност¹. Естетичку вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за друге садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање² како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких и сценских облика и сл.).

- Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура у уметничком и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и другим видовима комуникације...), научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву.
- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном брзовању.
- Показује осетљивост за еко-културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Компетенција за учење

Учење је процес стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу. Способност за целоживотно учење обухвата све компетенције које се стичу образовањем. Компетенција за учење основа је целоживотног учења.

Ученик треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и усмерава учење у складу са намерама и циљем који има. Ученик стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство. Развија свест и о стваралачкој природи учења. Истрајан је и превазилази тешкоће у учењу.

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.

- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Комуникација

Ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту. Прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације. Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине. У комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да представи своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог. Критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама. Има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, путем интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктивни аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према околини

Ученик стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици. Познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу. Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према здрављу. Разуме сопствену одговорност и одговорност заједнице у изградњи личне и заједничке будућности, као и будућности наредних генерација. У области одрживог развоја – зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају.

- Уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе.
- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада, и одређује какав утицај оне имају на животну средину, квалитет живота и здравља и одрживи развој.

Одговорно учешће у демократском друштву

Ученик разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, националне, верске, родне и етничке равноправности и одговорности—као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељењска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом. Поштује и залаже се за поштовање дечјих и људских и мањинских права, као и личног и националног достојанства. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима. Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет. Одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и с уважавањем према другима. Аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрастом, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Ученик препознаје могућности у школи и заједници да идеју претвори у активност, покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност, показује иницијативу и јасну оријентацију као стварању циљева и постизању успеха. Ученик кроз образовање стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажен да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације. Реализује унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. Ученик стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања из перспективе друштва и спреман је на волонтерски рад и покретање хуманитарних акција.

- Прилагођава се друштвеним и економским променама, усмерен је на развој нових вештина, које примењује у практичном раду; суочава са неизвесностима на иницијативан и предузимљив начин.
- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге.
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи CV и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама

Ученик разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот. Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме. Ученик користи и самостално проналази различите изворе информација и података, (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора.

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак /информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора и начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
- Селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.

Решавање проблема

Ученик примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора/решења у за њега новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу. Оспособљен је да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења. Ученик је мотивисан да реши проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази/осмишљава решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања.

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња

Ученик развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката. Учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње. Активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за

остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње.

У процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге. Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.

У сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.

- Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.
- Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару.
- Доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.
- Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених.
- Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Одговоран однос према здрављу

Ученик користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља. Одговоран однос према здрављу укључује развијање свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова. Својим понашањем, као појединац и део различитих група иза једница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.

- Познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, важност доручка, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране.
- Познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора.
- Познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице других облика болести зависности (нпр. интернет, клађење, дијете) и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора.
- Разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и премањима поступа.
- Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност.
- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Кључни појмови: Историјски извори, хронологија, историја, век, деценија, миленијум, ера, архив, музеј, Ватра, точак, друштво, праисторија, Стари век, држава, друштво, монотеизам, политеизам, писмо, Јудазам, писмо, алфabet, роб, Стари исток, Стари завет, Демократија, ОИ, мит, Илијада, Грчко-персијски ратови, позориште, филозофија, држава, Атина, хеленистичка култура,

Република, хришћанство, Исус Христос, Библија, Рим, римско наслеђе на тлу Србије, Константин Велики, римско наслеђе, робовласништво

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма:

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (*Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим*), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Тако дефинисани исходи помажу наставнику у планирању и реализовању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најважнији догађаји, појаве и процеси, као и знамените личности које су обележиле најстарији период историје. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржајису у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

РАЗУМЕВАЊЕ ИСТОРИЈЕ И КРИТИЧКИ ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Основни ниво - Именујући најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање приошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Има критички однос према тумачењу савремених догађаја.

Средњи ниво - Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надограђује идентитет.

Напредни ниво - Унапређује толерантан однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, верских и културних позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултурално друштву

Р.БР.	ИСХОДИ	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА
1.	<p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе. 	Основи проучавања прошлости	<ul style="list-style-type: none"> • Компетенција за целоживотно учење • Вештине за живот у демократском друштву • Вештина комуникације • Дигитална компетенција • Рад с подацима и информацијама 	ИС.1.1.1. ИС.1.1.2. ИС.1.1.3. ИС.1.1.7. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.8. ИС.2.1.5. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.4. ИС.3.1.6. ИС.3.2.2.
2.	<p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; 	Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	<ul style="list-style-type: none"> • Компетенција за целоживотно учење • Вештине за живот у демократском друштву • Вештина комуникације • Дигитална компетенција • Решавање проблема • Рад с подацима и информацијама 	ИС.1.1.1. ИС.1.1.2. ИС.1.1.3. ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2.

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 			<p>ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.5.</p>
<p>3.</p>	<p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издаја најистакнутије владарске породице; 	<p>Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Компетенција за целоживотно учење • Вештине за живот у демократском друштву • Вештина комуникације • Дигитална компетенција • Решавање проблема • Рад с подацима и информацијама 	<p>ИС.1.1.1. ИС.1.1.2. ИС.1.1.3. ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.3.1.1.</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 			<p>ИС.3.1.2. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.5.</p>
<p>4.</p>	<p>На крају часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издаја најистакнутије владарске породице; 	<p>Европа, свет и српске земље у раном новом веку</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Компетенција за целоживотно учење • Вештине за живот у демократском друштву • Вештина комуникације • Дигитална компетенција • Решавање проблема • Рад с подацима и информацијама 	<p>ИС.1.1.1. ИС.1.1.2. ИС.1.1.3. ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.7. ИС.2.1.1. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2.</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 			<p>ИС.2.2.3. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.3. ИС.3.2.4. ИС.3.2.5.</p>
--	--	--	--	--

Кључни појмови: феудализам, преиндустријско доба, монархија, градска комуна, Црква, религија, хуманизам и ренесанса, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе, прожимање цивилизација, индивидуални и колективни идентитети

Стандарди постигнућа ученика:

Основи проучавања прошлости

Основни ниво:

ИС.1.1.1. - именује и разликује основне временске одреднице

ИС.1.1.2. – именује историјске периоде и зна редослед историјских периода

ИС.1.1.3.- зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.7. – именује најважније појаве из националне историје

ИС. 1.2.1. – препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

ИС.1.2.2. – препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику који говоре о истим историјским појавама

ИС.1.2.3. – препознаје једноставне и карактеристичне историјске формације дате у форми слике

Средњи ниво:

ИС.2.1.5. – зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

ИС.2.2.3 – уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или историјских извора

ИС.2.2.4. – уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истом историјском догађају, феномену

Напредни ниво:

ИС.3.1.1. – уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.3.1.4. – разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

ИС.3.1.6. - уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историсјких дешавања

ИС.3.2.2. – уме да анализира и процени релевантност историјских извора

Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку

Основни ниво:

ИС.1.1.1. - именује и разликује основне временске одреднице

ИС.1.1.2. – именује историјске периоде и зна редослед историјских периода

ИС. 1.1.3. - зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.5. – уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.7. – именује најважније појаве из националне историје

ИС.1.1.9. – зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС. 1.2.1. – препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

ИС.1.2.2. – препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику који говоре о истим историјским појавама

ИС.1.2.3. – препознаје једноставне и карактеристичне историјске формације дате у форми слике

ИС.1.2.7. – именује најважније појаве из националне историје

Средњи ниво:

ИС.2.1.1. – уме да повеже историјску личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.3.- препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

ИС.2.1.4. – препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

ИС.2.1.5. – зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

ИС.2.1.6. – зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

ИС.2.2.2. – уме да закључи о којем историјском догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичнијих историјских извора

ИС.2.2.3 – уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или историјских извора

Напредни ниво:

ИС.3.1.1. – уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.3.1.2.- уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

ИС.3.1.4. – разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

ИС.3.1.5. - разуме како су повезане повезане појаве из прошлости и садашњости

ИС.3.1.6. - уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историсјких дешавања

ИС.3.2.1. – уме да изврши селекцију историјских извора

ИС.3.2.2. – уме да анализира и процени релевантност историјских извора

ИС.3.2.5. – уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графикона и закључује о појави)

Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку

Основни ниво:

ИС.1.1.1. - именује и разликује основне временске одреднице

ИС.1.1.2. – именује историјске периоде и зна редослед историјских периода

ИС. 1.1.3. - зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.5. – уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.7. – именује најважније појаве из националне историје

ИС.1.1.9. – зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС. 1.2.1. – препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

ИС.1.2.2. – препознаје разлику измђу текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику који говоре о истим историјским појавама

ИС.1.2.3. – препознаје једноставне и карактеристичне историјске формације дате у форми слике

ИС.1.2.7. – именује најважније појаве из националне историје

Средњи ниво:

ИС.2.1.1. – уме да повеже историјску личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.3.- препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

ИС.2.1.4. – препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

ИС.2.1.5. – зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

ИС.2.1.6. – зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

ИС.2.2.2. – уме да закључи о којем историјском догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичнијих историјских извора

ИС.2.2.3 – уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или историјских извора

Напредни ниво:

ИС.3.1.1. – уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

- ИС.3.1.2.- уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- ИС.3.1.4. – разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје
- ИС.3.1.5. - разуме како су повезане повезане појаве из прошлости и садашњости
- ИС.3.1.6. - уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историсјких дешавања
- ИС.3.2.1. – уме да изврши селекцију историјских извора
- ИС.3.2.2. – уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- ИС.3.2.5. – уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графика и закључује о појави)

Европа, свет и српске земље у раном новом веку

Основни ниво:

- ИС.1.1.1. - именује и разликује основне временске одреднице
- ИС.1.1.2. – именује историјске периоде и зна редослед историјских периода
- ИС. 1.1.3. - зна поделу на праисторију и историју
- ИС.1.1.5. – уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости
- ИС.1.1.6. – препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
- ИС.1.1.7. – именује најважније појаве из националне историје
- ИС.1.1.9. – зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје
- ИС.1.1.10. – уме да наведе узроке и последице најважнијих догађаја из прошлости
- ИС. 1.2.1. – препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- ИС.1.2.2. – препознаје разлику измђу текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику који говоре о истим историјским појавама
- ИС.1.2.3. – препознаје једноставне и карактеристичне историјске формације дате у форми слике
- ИС.1.2.7. – именује најважније појаве из националне историје

Средњи ниво:

- ИС.2.1.1. – уме да повеже историјску личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- ИС.2.1.3.- препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје
- ИС.2.1.4. – препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
- ИС.2.1.5. – зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји
- ИС.2.1.6. – зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје
- ИС.2.2.2. – уме да закључи о којем историјском догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичнијих историјских извора
- ИС.2.2.3 – уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или историјских извора

Напредни ниво:

- ИС.3.1.1. – уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- ИС.3.1.2.- уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- ИС.3.1.4. – разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје
- ИС.3.1.5. - разуме како су повезане повезане појаве из прошлости и садашњости
- ИС.3.1.6. - уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историсјких дешавања
- ИС.3.2.1. – уме да изврши селекцију историјских извора
- ИС.3.2.2. – уме да анализира и процени релевантност историјских извора

ИС.3.2.3 – уме да анализира и оцени ближе хронолошко порекло извора

ИС.3.2.4. – уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки, културолошки, социјални, политички географски контекст извора)

ИС.3.2.5. – уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графика и закључује о појави)

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештање седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

Допунска настава

Овај облик рада биће реализован са ученицима који покажу потешкоће у савладавању наставног програма и остваре слабије резултате

Садржај-наставне теме	Трајање	Начин и поступак остваривања	Активности ученика	Основни облици извођења програма	Исходи
1.Основи проучавања прошлости	1	- планира различите облике рада	- слушају и реагују на различите захтеве наставника	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару	- разуме појам средњи век и основне одлике тог историјског периода
2.Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	3	- приближава наставне садржаје коришћењем различитих метода и средстава - говор наставе прилагођава различитим предзнањима и узрасту ученика	- посматрају, упоређују, - разговарају, описују - стичу знања о историјским догађајима, појавама и процесима		- разуме основне одлике феудалног друштва
3.Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	3	- поставља питања - подстиче ученике на дискусију - усмерава рад ученика - осмишљава, задаје и прегледа домаће задатке	- показују на историјској карти - одговарају на питања - израђују домаће задатке, развијају језичку и говорну културу, богате и оплемењују језички фонд		- поседује знања о српским средњовековним државама - разуме улогу религије у друштву средњег века - уме да користи историјске карте за период средњег века
4.Европа, свет и српске земље у раном новом веку	2				

Додатна наставе

Додатна настава биће реализована са ученицима који покажу посебну склоност и интересовање за овај наставни предмет и желе да прошире своја знања.

Садржај-наставне теме	Трајање	Начин и поступак остваривања	Активности ученика	Основни облици извођења програма	Исходи
1. Карло Велики	1	- подстиче уочавање значаја националне и локалне историје средњег века	- стичу и проширију знања о локалној историји	- фронтални - индивидуални - групни - рад у пару	- поседује знања о личностима које су обележиле средњи век у општој и националној историји-
2. Јустинијан	1	- обезбеђује корелацију са сродним наставним предметима	- посећују музеј		- развија критички однос према историјским изворима
3. Мирослављево јеванђеље	1	- омогућава приступ и прихватање нових идеја	- активно се укључују у рад		- разуме појам средњи век и основне одлике тог историјског периода
4. Душанов законик	1	- планира различите облике рада	- постављају питања		
5. Византијске принцезе у Србији	1	- развијају критичко мишљење	- размишљају узрочно-последичне везе у историјским садржајима	- фронтални - индивидуални - рад у пару - групни	- разуме основне одлике феудалног друштва
6. Средњовековни манастири	1	- приближава ученицима коришћењем различитих наставних метода и средстава	- самостално износе закључке о неким историјским појавама		- разуме улогу религије
7. Престонице средњовековне Србије	1		- оспособљавају се за схватање значаја средњовековне националне историје		- познаје културна и техничка достигнућа средњовековне Европе
8. Марко Краљевић у песми и историји					
9. Косовска битка у песми и историји					

НАПОМЕНА: У зависности од потреба и интересовања ученика теме се могу мењати, а од тога зависи и број часова кроз који ће бити реализована свака тема појединачно. Додатна настава биће реализована и кроз и припрему за такмичење

3.7.ГЕОГРАФИЈА

ЦИЉ Циљ учења географије је да ученик појмовно и структурно овлада природногеографским, демографским, насеобинским, политичкогеографским, економскогеографским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности и мултикултуралности и патриотизма.

Задаци наставе географије су вишеструки. Настава географије треба да допринесе:

- Стицању знања о основним објектима, појавама и процесима у васиони;
- Картографском описмењавању, употреби географских карата и других извора информација у процесу учења и истраживања у свакодневном животу;
- Стицање знања о објектима, појавама и процесима у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу;
- Разумевању узрочно-последичне повезаности појава и процеса у географском омотачу;
- Развијању географског мишљења заснованог на повезаности и међуусловљености географских појава и процеса у простору и времену;
- Развијању естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору;

Развијање ставова о превентиви, заштити и унапређењу животне средине..

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	3										2	1	3
2.	ГЕОГРАФСКА КАРТА	5	8									8	5	13
3.	СТАНОВНИШТВО		2	8								7	3	10
4.	НАСЕЉА				7							4	3	7
5.	ПРИВРЕДА				1	6	5					7	5	12
6.	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСЕ						1	8	6	1		9	7	16
7.	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ									7	4	7	4	11
УКУПНО		8	10	8	8	6	6	8	6	8	4	45	27	72

ИСХОДИ На завршетку разреда ученик ће бити способан да	ОБЛАСТ /ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>-успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;</p> <p>-одређује математичко-географски положај на Земљи;</p> <p>-анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте;</p> <p>-оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;</p> <p>-доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора;</p> <p>-анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света;</p> <p>-анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;</p> <p>-анализира географски положај насеља</p> <p>-објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету</p> <p>-доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;</p> <p>-уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности;</p> <p>-доводи у везу размештај привредних објеката и размештај животне средине;</p> <p>-вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;</p> <p>-објасни политичко – географску структуру државе;</p> <p>-представи процесе који су довели до формирања савремене политичко – географске карте света;</p> <p>-објасни како се издвајају географске регије;</p> <p>-илустрира уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе</p>	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	<p>Географска/картографска мрежа</p> <p>Географска дужина и географска ширина, часовне зоне</p> <p>Појам карте и њен развој кроз историју</p> <p>Елемети карте (математички, географски и допунски)</p> <p>Картографски знаци и методе представљања рељефа на карти</p> <p>Подела карата према садржају и величини размера</p> <p>Оријентација у простору и оријентација карте, мерња на карти, сателитски навигациони система</p>
	СТАНОВНИШТ ВО	<p>Основни појмови о становништву; демографски развој и извори података о становништву</p> <p>Број и распоред становништва на Земљи</p> <p>Природно кретање становништва</p> <p>Миграције становништва</p> <p>Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске</p> <p>Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету</p>
	НАСЕЉА	<p>Појам и настанак првих насеља</p> <p>Положај и географски размештај насеља</p> <p>Величина и функције насеља</p> <p>Типови насеља</p> <p>Урбанизација</p> <p>Град – унутрашња структура и односи са околним простором</p> <p>Село и рурални процеси</p>
	ПРИВРЕДА	<p>Привреда, привредне делатности и сектори привреде</p> <p>Пољопривреда и географски простор</p> <p>Индустрија и географски простор</p> <p>Саобраћај, туризам и географски простор</p> <p>Ванпривредне делатности</p> <p>Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету</p> <p>Концепт одрживог развоја</p>
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИО НИ ПРОЦЕСИ	<p>Појам и настанак првих држава</p> <p>Географски положај државе</p> <p>Величина и компактност територије државе</p> <p>Појам и функција државних граница</p> <p>Главни град</p> <p>Облик владавине</p> <p>Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата</p> <p>Политичко-географска карта света после Другог Светског рата</p> <p>Територијални интегритет и спорови</p> <p>Интеграциони процеси</p>
	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	<p>Географске регије и регионална подела</p> <p>Положај и границе Европе</p> <p>Природне карактеристике Европе</p> <p>Становништво Европе</p> <p>Насеља Европе</p> <p>Привреда Европе, Географске регије Европе</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Упознати ученике са општим предметом проучавања друштвене географије ▪ Упознати ученике са друштвеногеографским дисциплинама и њиховим предметом проучавања(географија становништва,географија насеља –урбана и рурална географија,економска,политичка географија итд.),и њиховим везама са другим географским дисциплинама и другим наукама. ▪ Радити на реализацији исхода који се односи на успостављање веза између физичко географских и друштвено – географских објеката,појава и процеса,ради се током читаве године,а исход се остварује на крају шестрог разреда.
ГЕОГРАФСКА КАРТА	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Користећи глобус,индукциони глобус и карту света ученици усвајају појам меридијани(подневци) и упоредници(паралеле),екватор и гринич. ▪ Ученици се оспособљавају да одреде географску ширину и географску дужину ,односно угаоно растојање неке тачке на површини Земље у односу на гринич и екватор,задатих тачака на глобусу,географској карти света и Србије. ▪ Илустративно - демонстративном методом,ученици усвајају појам географске карте и елементе садржаја географске карте(математичке,географске и допунске елементе) ▪ Објаснити како се помоћу размера карте и размерника одређује однос растојања на карти и стварних растојања у природи ,како се врше различита мерења на карти и како се деле карте према величини размера. ▪ Објаснити да се географски елементи карте представљају картографским знацима(линијским,контурним и ванразмерним)и да се њихово објашњење налази у легенди карте. ▪ Оспособити ученике да тумаче различите картографске знаке. ▪ Објаснити како се представља рељеф на географским картама,применом метода изохипси,бојења,сенчења и шрафирања. ▪ Научити шта су изохипсе,како се нагиб терена доводи у везу са растојањем међу изохипсама,шта су изобате,који се облици рељефа представљају различитим нијансама зелене,браон и плаве боје,чему служи висинско –дубинска скала у легенди карте. ▪ Комбинацијом различитих метода у представљању рељефа ученици стичу представу о његовој конфигурацији,а истиче се и трћа димензија у простору. ▪ Оспособити ученике да читају,тумаче и анализирају општегеографске и тематске карте,чиме долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте. ▪ Повезати већ постојеће знање о начинима оријентације помоћу Сунца,звезде Северњаче,маховине на дрвету,годова итд.,а усвојити нова знања о оријентацији помоћу компаса,географске карте и компаса,глобалних сателитских система(GPS И Галилео)
СТАНОВНИШТВО	<ul style="list-style-type: none"> ▪ На уводном часу обрадити основне појмове о становништву,значају његовог проучавања и основним изворима података. ▪ При обради броја становника на Земљи указати на основне карактеристике популационе динамике у прошлости и данас,уз издвајање карактеристичних простора са популационим порастом и падом. ▪ Приликом обраде распореда становништва на Земљи ученике упознати са појмом екумена и анекумена,као и са појмом густине насељености,уз издвајање области велике и мале густине насељености у свету,Европи и Србији. ▪ Код ученика развити свест о значају улоге човека у простору у коме живи,али и обратно. ▪ При обради садржаја везаних за природно и миграционо кретање становништва потребно је да ученици поред основних термина и процеса,упонају са начином израчунавања стопа natalитета,морталитета и природног прираштаја,на једноставан,прихватљив и разумљив начин кроз примере из света и Србије. ▪ Обрадом садржаја о миграцијама, нагласак ставити на појам,врсте и узроке и последице ових кретања,као и на значај ових процеса за савремени демографски развитак. ▪ Ученике упознати са основним структурним обележјима становништва. ▪ Структурна обележја становништва изучавати кроз биолошке и друштвено – економске структуре. ▪ Приликом обраде биолошке структуре објаснити старосно – полну(бројчани однос мушкараца и жена у свету,старост становништва,као и њен графички

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>приказ – старосно – полну пирамиду) и расну структуру становништва(основне и мешовите типове раса и њихово географско распрострањење)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Приликом обраде садржаја који се односе на друштвено – економске сатруктуре ученике упознати са економском структуром,образовном структуром(писменост,степен формалног образовања),етничком структуром)најбројнији народи света и њихово географско распрострањење),верском структуром(највеће светске религије,њихова основна обележја и географско распрострањење религија),језичком структуром(најзаступљенији језици света,географско распрострањење језика у свету) ▪ Указати ученицима на различитости социјалних,културних и етничких група,што је важан корак ка развијању толеранције и солидарности. ▪ Инсистирати на појавама и процесима који утичу на демографски развитак света уз адекватне примере из Србије. ▪ Уз помоћ географске карте,различитих тематских карата,дијаграма,графичких приказа,објаснити основне демографске процесе,издвојити карактеристичне регине и указати на позитивне и негативне трендове у развоју становништва у свету и у Србији. ▪ Ученици одређују и правилно усвајају појмове <i>популациона експлозија,неравномеран размештај становништва,пренасељеност,недовољно раћање,депопулација,бела куга,имиграционе и емиграционе области,процес старења становништва</i>,у циљу разумевања савремених популационих процеса. ▪ Обрађом садржаја о демографским карактеристикама допринети да ученици правилно разумеју односе становништва и географског простора,уз коришћење адекватних примера у локалној средини. ▪ Указати ученицима на постојање публикације Републичког завода за статистику:Попис и основци,чији је циљ да на сликовит начин прикаже историјат,процес припреме и спровођења пописа становништва као најзначајнијег и најобимнијег статистичког истраживања. ▪ Предлог пројектног задатка за ученике:<i>Израда постера о одређеним демографским карактеристикама становништва Србије,Европе и света.</i> Ученици у паровима израђују постере који се односе на одређене демографске карактеристике(нпр.области високе и ниске густине насељености,простори и државе са порастом и падом броја становника,простори са позитивним и негативним природним прираштајем,имиграциони и емиграциони простори),односно структурна обележја(најбројнији народи света,распоред језика,распоред светских религија,распоред раса на Земљи).За поједине задатке могу се користити неме карте,на којима се могу издвојити методом боја карактеристични простори и државе.Ако постоје услови ученици могу припремити и Power Point презентацију.На тај начин ученици ће моћи да кроз визуализацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним демографским питањима и проблемима савременог света и Србије.
<p align="center">НАСЕЉА</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ У првим наставним јединицама потребно је дефинисати појам насеља,и направити преглед најстаријих насеља на свету,али и на тлу Србије.Правити корелацију са историјом посебно када се помињу најстарија насеља на свету(нпр.градови у долинама река,Палестини,Месопотамији,Египту и сл.),али и на територији Србије(Лепенски вир,Винча и винчанска култура).Положај насеља и његов постанак су неодвојиви,јер на њих утичу природни услови и фактори(вода,земљиште и сл.),али и историјске околности,као и функције. ▪ Унаставним јединицама које се баве величином насеља,скренути пажњу на популационе величине. ▪ Повезати број становника са површинама које различита насеља заузимају,те густином насељености,те направити разлике(нпр.разбијена села насрам милионских градова).Потребно је да ученици стекну основне представе о основним квантитативним показатељима,као што је популациона величина градова.Тако нпр.Дивчибаре(141 стан.),Куршумлијска бања(106) и Алексиначки рудник(1.300)су градска насеља у Србији(око 9 мил.стан.),а градско насеље је и Град Мексико (око 9 милиона),чије шире градско подручје има преко 20 милиона становника. ▪ Када је реч о функцијама насеља потребно је разликовати пољопривредну,индустријску,административну,културну,туристичку итд.Ове разлике могу се представити као и један од критеријума за разликовање типова насеља.У обради типова насеља важно је објаснити најосновнију поделу на села и градове.Кроз ову поделу акценат треба да буде на критеријумима разликовања села и градова:популациона величина,густина насељености,структуре становништва-старосна,образовна,социо –економска,изграђеност и физички изглед насеља,веза са природном средином,начин живота,административни значај,доминантне функције насеља.Указати да постоје и прелазне форме насеља која су између ове две основне категорије(приградска насеља или општински центри или насеља са специфичним функцијама,нпр.туристичким и сл.) ▪ Акценат треба ставити на процесе у развоју насеља(урбанизација уз паралелне процесе депопулације и деаграризације села).Упознати ученике са појмовима урбанизације и депопулације,док се појам деаграризације може обрадити само као напуштање пољопривреде.Важно је нагласити да се сва насеља мењају временом – развијају се,нестају(гасе се) или мењају своје функције.

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Процес урбанизације потребно је сагледати кроз његове елементе –демографске,функционалне и сл.,а посебно повезати са миграцијама из руралних насеља и напуштањем пољопривреде у њима.Усклопу процеса урбанизације поменути <i>мегалополисе и конурбације</i>. ▪ У вези са овим процесима јесу <i>унутарградске просторне и социо – економске разлике</i>,које су последица урбанизације.Ове разлике односе се на издвајање <i>централне пословне зоне(центра града,ураног језгра)</i> и слабије урбанизоване периферије,која личи на село.У великим градовима посебно на западу постоје сламови – сиротињске четврти,наспрам богатих делова града,који су често у непосредном суседству.Ово је последица стихијског развоја. ▪ Под појмом <i>односа града са околним простором</i> мисли се на утицај града на окружење.Он опслужује окружење различитим функцијама(нпр.административна,здравствена,културна и сл.),али истовремено привлачи елементе окружења(радну снагу – сталне или дневне миграције,сировине,шири изграђене просторе..)Мањи градови утичу на мањи околни простор.Светски(глобални)градови утичу на регије,континенте,свет(нпр.Њујорк,Лондон) у којима су светске берзе на којима се одређују цене пољопривредних производа у читавом свету. ▪ Нагласити да су <i>процеси урбанизације у вези са руралним процесима</i>.Под руралним процесима мисли се на процесе напуштања(депопулације)руралних насеља,напуштања пољопривреде у њима(деаграризације),као и на преображај руралних насеља у близини градова,тако да све више добију одлике града. ▪ „Критеријуме за поделу насеља“ и „Функције“приблизити различитим примерима – у традиционалном српском селу већина становника се бави земљорадњом и сточарством , а данас више не,веч се становници руралних насеља пресељавају или у град,где раде друге послове(најчешће услужне делатности)или свакодневно путују на посао из села у суседни град.Примери могу да буду и индустријски градови,где велики део становника ради у доминантној индустријској производњи(нпр.аутомобилска индустрија у Крагијевцу),док су Београд и Нови Сад градови услуга(терцијарног и кварталног сектора).Могу се поменути и туристички градови или рударски и сл. ▪ Акцент треба да буде на <i>законитостима процеса који мењају насеља</i>.Овим процесима требало би се обједине сви елементи ове наставне теме.Корелације са претходном темом Становништво,као и са темама које следе(Привреда,Држава и интеграциони процеси,Географија Европе)су незаобилазне.Након што усвоје основне појмове и законитости,од ученика се очекује да препознају и описују појаве и процесе у развоју насеља кроз примере из локалне средине,Србије,Европе и света. ▪ 1.предлог пројектног задатка:<i>Проучавамо насеље:</i> ▪ Ученици раде у групама,а свакој групи се задаје по једно насеље из Србије или света.Задатак групе је да открије и објасни:положај насеља ,његову величину,значај,функције,изглед(физиономију простора)начин живота,као и ком типу припада. ▪ 2. предлог пројектног задатка:<i>Пресељавање из села у град:</i> ▪ Ученици раде по групама(на часу или као домаћи задатак),тако да свака група тражи одговоре на по једно питање: 1.група:Који су узроци ових миграција? 2.Које су последице ових миграција у селу? 3.Које су последице овог процеса у граду? 4.Какве су структуре становништва које учествују(старосно –полне,образовне,економске и сл.)? 5.Какве су функције села,а какве града? 6.Какав је начин живота у селу и у граду? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Радећи овај задатак,ученици примењују знања о узрочно –последичним везама у процесу миграција становништва из села у градове,а тиме уче и о законитостима процеса урбанизације и депопулације села.
ПРИВРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> ▪ На уводном часу обрадити појмове привреде,привредних делатности и сектора привреде као и појмова природна и географска средина. ▪ Ученике упознати са структуром привредних сектора,природним и друштвеним факторима њиховог развоја и утицајима на географски простор(животну средину) најважнијих привредних грана у сваком сектору(пољопривреде у склопу примарног сектора,индустрије у склопу секундарног сектора,саобраћаја и туризма у склопу терцијарног сектора).У обради непривредних делатности(кварталног сектора)ученицима треба истачи да услед развоја информационо – комуникационих технологија и аутоматизације индустријских процеса све већи број људи у свету прелази да ради у овом сектору и да је број запослених у њему показатељ економске развијености државе. ▪ У обради економско – географских садржаја,осим разјашњења природних и друштвених фактора развоја привреде,важно је да ученици разумеју да су велике разлике у степену економске развијености држава и појединих регија у оквиру једне државе узроци просторне

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>покретљивости(миграција)становништва.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Настава географије треба да допринесе томе да ученици правилно разумеју однос привреде и географског простора. Треба избећи погрешно разумевање привреде као нужног фактора деградације природе. Где год је могуће треба искористити поучне примере у локалној средини (нпр. испуштање у реке загађујућих материја из фабричких постројења, пречишћавање воде, површински копови угља, рекултивација, ветропаркови, дивље депоније, адекватно збрињавање комуналног отпада – постројења за сепарацију, рециклажу, итд.). У светлу концепције одрживог развоја треба показати да се правилним односом према географској средини постиже и економска развијеност уз истовремено побољшање стања квалитета животне средине и смањење социјалних разлика у друштву и тај став илустровати примерима из развијених европских земаља. ▪ Уобрази привредно развијених и неразвијених региона и држава у свету треба разјаснити услове природне средине (географски положај, постојање природних ресурса, итд.) и друштвено – историјске и савремене узроке ових (политичких и економских) односа. ▪ Предлог пројектног задатка: Примером групног облика рада ученици уз помоћ наставника могу да прикажу како се збрињава комунални отпад у њиховој средини, да ли је реч о санитарној депонији или сметлишту, где се она налази, ко и како живи на њеном ободу, дали је то (еколошки) прихватљив начин решавања проблема отпада и како се он исправно решава (на неком примеру у Европи)
<p align="center">ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОН И ПРОЦЕСИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Упознати ученике са политичко – географским карактеристикама државе, дефинисати појам државе, њене елементе и указати на време и место настанка првих држава у свету. ▪ Приликом проучавања државне границе, као линије која раздваја суверене државе, треба указати на ефекте које оне остварују у простору у зависности од функције (баријерна, филтрирајућа, контактна, интернационална). ▪ Анализа територије државе треба да се заснива на посматрању њене површине и компактности као и ефектима који произилазе из тих карактеристика. Према површини територије треба итвршити класификацију држава од оних највећих (гигантских), до најмањих (микро државе) ▪ У случају компактности треба да се узме у обзир да ли су у питању државе које имају компактну или фрагментирану (издељену) територију. У оквиру садржаја који говоре о државама које имају фрагментирану територију треба навести примере <i>енклава</i> и <i>ексклава</i> и навести примере. ▪ Упознати ученике са појмом и функцијама главног града, разлозима зашто се премештају као и типовима престоница (европски и амерички) ▪ Дефинисати појм географског положаја, навести његове компоненте (математичко – географски положај, физичко – географски положај, економско – географски положај, саобраћајно – географски положај, друштвено – географски положај). ▪ Упознати ученике са начином избора председника државе и облицима владавине који постоје (републике и монархије) ▪ Посредством географских карата ученици се упознају са настанком нових самосталних држава након Другог светског рата као и процесима који су довели до тога. ▪ Кроз неколико примера упознати ученике са примерима нарушавања територијалног интегритета држава где треба поред примера из света (Тајван, Арапско – израелски спор, Кашмир итд.) навести и пример Косова и Метохије. ▪ Ставити акценат на мотиве (интересе) интеграционих процеса – економске, политичке, војно-стратегијске итд. Указати на значајне међународне организације које су пример интеграционих процеса (ЕЗУ, УН, НАТО пакт И СЛИЧНО.).
<p align="center">ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученици уче шта је предмет проучавања регионалне географије и које је њено место у систему географских наука. Ученици увиђају да знања из физичке и друштвене географије налазе примену у регионалној географији будући да су географске регије континуиране и ограничене просторне целине које су одређене склопом природних и друштвених објеката, појава и процеса. ▪ Увести ученике у регионалну географију Европе. ▪ Наставна тема обухвата основне појмове о континенту: географски положај, границе и величину, природне одлике, друштвене одлике и то по систему како су проучаване друштвено – географске теме: Становништво, Насеља, Привреда и Регионална географија Европе ▪ Ученици користе литературу и релевантне изворе података, како би у оквиру ове теме могли да се презентују кључни подаци, изведу поређења држава (нпр. У величини природног прираштаја или производњи угља или у стању загађености и заштити животне средине у изабраним географским регијама) и изводе географске регије. ▪ Ученицима треба указати да је могуће географски простор Европе поделити на различите начине према различитим географским критеријумима те да географске регије нису никакве датости где једна географска подела простора Европе искључује било коју другу поделу.

Опште предметне компетенције

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања
- животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.

- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,

- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултатерада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајућиначин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију исарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Специфичне предметне компетенције

ОБЛАСТ: Развијеност и примена географских способности и вештина за решавање одређених ситуација

Основни ниво

Ученик чита географску карту, употребљава различите географске изворе и статистичке податке. Употребљава најједноставније мерне инструменте и описује податке које они приказују.

Средњи ниво

Ученик истражује, класификује и приказује елементе географске средине на некој карти, моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом. Познаје значај примене информационих технологија у свакодневним активностима.

Напредни ниво

Ученик планира и изводи једноставна теренска истраживања, користи и анализира информације о географским чињеницама датим у писаним и електронским медијима, изводи закључке и примењује их у новим ситуацијама. Примењује информационе технологије ради обављања различитих активности.

ОБЛАСТ: Примена географских знања и концептуалног разумевања у одређеним проблемским ситуацијама

Основни ниво

Ученик препознаје, разликује и именује физичко-географске, друштвено-географске и регионално-географске чињенице и наводи њихове вредности за рационално коришћење у свакодневном животу.

Средњи ниво

Ученик идентификује и анализира индивидуалност, разноврсност и распрострањеност физичко-географских и друштвено-географских чињеница, а регионално-географске чињенице, везе и законитости сврстава у одређене појмовне категорије и системе.

Напредни ниво

Ученик анализира и објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у географској средини и предлаже нова решења. Издава и упоређује географске регије.

Допунска настава географија б.разред

Садржаји програма	Број час.	Активност и ученика	Активности наставника	Начин и и посту. Оства. рада	Циљеви и задаци садржаја програма	исходи
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	1	-слушају -посматрају -разговарају користећи већ стечена знања	-објашњава -усмерава ученика -подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира	-фронтални индивидуални	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ученици упознају општи предмет проучавања друштвене географије ▪ Ученици упознају општегеографске дисциплине и предмет њиховог проучавања(географија становништва,географија насеља –урбана и рурална географија,економска,политичка географија итд.),и њиховим везама са другим географским дисциплинама и другим наукама. 	успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката,појава и процеса;
ГЕОГРАФСКА КАРТА	1	-слушају -посматрају -разговарају користећи већ стечена знања -описују -уочавају и демонстрирају	-објашњава -усмерава ученика -подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира	-фронтални индивидуални	<p>Ученици упознају појам меридијана и паралела,као појам екватора ко почетне паралеле и Гринича као почетног меридијана.,и појам географске ширине и дужине. Ученици се оспособљавају да одреде географску ширину и географску дужину.</p> <p>Схватају појам географске карте и елементе садржаја карте,као и поделу карата према садржају.</p> <p>-Схватају појам размера и поделу карата према размеру.</p> <p>-Схватају методе представљања географских елемената на карти.</p> <p>-Схватају начине оријентације у природи и на карти.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -одређује математичко-географски положај на Земљи; -анализира,чита и тумачи општегеографске и тематске карте; -оријентише се у простору користећи компас,географску карту и сателитске навигационе системе;
СТАНОВНИШТВО	1	-слушају -посматрају -разговарају користећи	-објашњава -усмерава ученика -подстиче на	-фронтални индивидуални	--Упознају основне демографске одлике становништва планете и структуре становништва	доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; -анализира компоненте

		<p>већ стечена знања</p> <ul style="list-style-type: none"> -описују -уочавају и демонстрирају 	<p>размишљање</p> <ul style="list-style-type: none"> -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира 	<p>идуални</p>		<p>популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света;</p> <ul style="list-style-type: none"> -анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;
НАСЕЉА	1	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -посматрају -разговарају користећи већ стечена знања -описују -уочавају и демонстрирају 	<ul style="list-style-type: none"> -објашњава -усмерава ученика -подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира 	<p>-фронтални индивидуални</p>	<p>-Упознају основне одлике и врсте насеља на Земљи</p>	<ul style="list-style-type: none"> -анализира географски положај насеља -објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету -доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; -уз помоћ
ПРИВРЕДА	1	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -посматрају -разговарају користећи већ стечена знања -описују -уочавају и демонстрирају 	<ul style="list-style-type: none"> објашњава -усмерава ученика -подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира 	<p>-фронтални индивидуални</p>	<p>Схватају и упознају појам природне и географске средине и појам привреде и привредних делатности</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; -доводи у везу размештај привредних објеката и размештај животне средине; -вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;
ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	1	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -посматрају -разговарају користећи већ стечена знања -описују -уочавају и демонстрирају 	<ul style="list-style-type: none"> објашњава -усмерава ученика -подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира 	<p>-фронтални индивидуални</p>	<p>Схватају и упознају политичко – географске карактеристике државе и појам државе и њене елементе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -објасни политичко – географску структуру државе; -представи процесе који су довели до формирања савремене политичко – географске карте света;
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	1	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -посматрају 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава ученика 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Схватају и упознају опште карактеристике 	<ul style="list-style-type: none"> -објасни како се издвајају географске регије; -илустрирају уз помоћ карте

		- разговарају користећи већ стечена знања -описују -уочавају и демонстрирају	-подстиче на размишљање -помаже ученицима у савладавању градива -мотивише-проверава -дискутује -анализира		континента	најважније географске објекте,појаве и процесе на простору Европе
--	--	--	---	--	------------	---

Додатна настава географија 6. разред

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања рада	Циљеви и задаци садржаја програма
Поруке о заштити природе - израда плаката		-уочава -именује -повезује -уређује	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко,синтетичко, индуктивно,дедуктивно мишљење	-фронтални индивидуални	- Сагледава мере заштите водених екосистема. - Учествоје у изради плаката на тему заштита природе..
Конурбације и мегалополиси у свету-	1	-посматра -именује -уочава -дискутује	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање - развија код ученика аналитичко,синтетичко, индуктивно,дедуктивно мишљење	-фронтални индивидуални	- Упознаје највеће светске мегалополисе и конурбације. Развија свест о савременом начину живљења у великим срединама. Сагледава правце стварања нових великих насеобинских заједница.
- Атлантски океан - водена раскрсница света	1	-посматра -именује -уочава -дискутује	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање - развија код ученика аналитичко,синтетичко, индуктивно,дедуктивно мишљење	-фронтални индивидуални	Дефинише простирање Атлантске акваторије. Спознаје простирање Великог атлантског прага. Сагледава привредни значај Атлантика. Прикупља занимљиве географске информације. - Развија свест о значају очувања природне средине.

СТАНДАРДИ

ОСНОВНИ НИВО

ГЕ.1.1.1. разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања

ГЕ.1.1.2. описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта)

ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте

ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред

ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране

ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе

средњи ниво:

ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти

ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти

ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва

одређује стране света у простору и на географској карти

ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти

ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом

ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом

ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва

ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије

Напредни ниво:

ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља

ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте

ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности

ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије

ГЕ.3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије

3.8 ФИЗИКА

Годишњи фонд часова: **72**

Недељни фонд часова: **2**

Период: **2019/2020 - 2022/2023.**

Програм је израђен на основу Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 15/2018) и Закона о основном образовању и васпитању (Службени гласник Републике Србије, 55/2013, 101/2017, 27/2018 и 10/2019), а у складу са Законом о основама система образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије, 88/2017, 27/2018 и 10/2019).

➤ **Циљ учења предмета физика:**

- Упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе;
- Стицање основа научне писмености;
- Оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање;
- Усвајање основа научног метода и
- Усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

➤ **Планирани број часова по темама и време реализације:**

Редни број и назив наставне области/ теме	Број часова	Број часова за лаб. вежбе	Укупан број часова за наставну област/тему	Време реализације теме
1. Увод у физику	4	-	4	септембар
2. Кретање	13	1	14	септембар, октобар
3. Сила	14	2	16	новембар, децембар
4. Мерење	8	3	11	јануар, фебруар, март
5. Маса и густина	11	4	15	април, мај
6. Притисак	11	1	12	мај, јун
	61	11	72	

➤ План остваривања исхода по темама

Исходи	Увод у физику	Кретање	Сила	Мерење	Маса и густина	Притисак
<i>По завршетку шестог разреда ученик ће бити у стању да:</i>						
1. Разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину.		+		+		
2. Објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање).	+		+			+
3. Разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела.			+		+	+
4. Повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације).			+		+	+
5. Демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу.			+			
6. Демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности.			+		+	+
7. Разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...).						+
8. Познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане).						+
9. Изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега).		+	+	+	+	+
10. Процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената, односно, тачност мерења.	+	+	+	+	+	+
11. Мери тежину, дужину, време, запремину и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак.	+	+	+	+	+	+
12. Одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења.				+	+	
13. Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).		+	+	+	+	+

➤ Кључни појмови садржаја: кретање, мерење, сила, маса, густина, притисак.

➤ Садржаји програма наставе и учења:

Тема	Садржај
1. Увод у физику	<p>Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина.</p> <p>Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...).</p> <p>Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота).</p> <p>Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење дужине, површине, запремине и масе).</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Равнотежа; - Светлосне појаве (одбијање и преламање светлости; калеидоскоп).
2. Кретање	<p>Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања.</p> <p>Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине.</p> <p>Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања.</p> <p>Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Кретање куглице по Галилејевом жљебу. <p>Лабораторијска вежба:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање брзине кретања тела.
3. Сила	<p>Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух.</p> <p>Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно).</p> <p>Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца.</p> <p>Процена интензитета силе демонстрационим динамометром.</p> <p>Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Падање тела у ваздуху. - Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. - Привлачење и одбијање магнета. <p>Лабораторијске вежбе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Калибрисање еластичне опруге. 2. Мерење тежине тела динамометром.

<p>4. Мерење</p>	<p>Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). <p>Лабораторијске вежбе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мерење дужине. 2. Одређивање површине. 3. Одређивање запремине чврстих тела и течности.
<p>5. Маса и густина</p>	<p>Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.</p> <p><i>Демонстрациони огледи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Мандарина са кором и без коре у води. <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мерење масе. 2. Одређивање густине чврстих тела правилног облика. 3. Одређивање густине чврстих тела неправилног облика. 4. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.
<p>6. Притисак</p>	<p>Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.</p>

Демонстрациони огледи:

- Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела.
- Зависност хидростатичког притиска од висине стуба течности.
- Преношење притиска кроз течност (цев с мембраном, спојени судови).
- Хидраулична преса (нпр. два медицинска ињекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом).
- Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”).

Лабораторијска вежба:

1. Процена притиска тела на подлогу.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ТЕМА					
	Увод у физику	Кретање	Сила	Мерење	Маса и густина	Притисак
Компетенција за учење	+	+	+	+	+	+
Одговорно учешће у демократском друштву	+					
Естетичка компетенција		+		+		
Комуникација	+	+	+	+	+	+
Одговоран однос према окоolini				+		
Одговоран однос према здрављу						+
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву		+		+	+	+
Рад са подацима и информацијама		+	+	+	+	+
Решавање проблема		+	+	+	+	+
Сарадња	+	+	+	+	+	+
Дигитална компетенција					+	

- Преглед стандарда постигнућа ученика чије се остваривање планира кроз реализацију наставе и учења предмета физика у шестом разреду

Области: Силе; Кретање; Мерење; Математичке основе физике и Експеримент.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме:

Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
<p>1.1. СИЛЕ ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова 1.2. КРЕТАЊЕ ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине 1.4. МЕРЕЊЕ ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време 1.7. ЕКСПЕРИМЕНТ ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији</p>	<p>2.1. СИЛЕ ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида 2.2. КРЕТАЊЕ ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују 2.4. МЕРЕЊЕ ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута 2.6. МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина 2.7. ЕКСПЕРИМЕНТ ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и</p>	<p>3.1. СИЛЕ ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима 3.4. МЕРЕЊЕ ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења 3.7. ЕКСПЕРИМЕНТ ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом</p>

	систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству	
--	---	--

➤ **Начин и поступци остваривања наставе и учења**

Препоручени садржаји наставе оријентисане на исходе за шести разред приказани су у форми која задовољава основне методске захтеве наставе физике:

- Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.
- Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити симулације и/или друге интерактивне материјале доступне у оквиру е-уџбеника).
- Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.

Програмски садржаји на основу исхода могу се реализовати на следеће начине:

1. Излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе:

Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће, индивидуално или кроз размену мишљења у малим групама, најпре предвиђати исход демонстрације, а потом пратити и објашњавати ток посматране појаве. На наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише и објасни појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. Тек када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис и објашњење појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми.

2. Решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација:

Када је реч о квалитативним задацима, посебно важно место имају концептуални задаци којима се испитује у којој мери су ученици развили научне појмове изучаваних природних појава и процеса. Применом концептуалних задатака вишеструког избора са квалитетно одабраним дистракторима може се пратити присуство ученичких алтернативних концепција у различитим фазама учења и у складу са утврђеним стањем планирати активности ученика и наставника усмерене на развијање научне писмености.

При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица).

У циљу саопштавања правовремене повратне информације приликом израде квалитативних задатака, пре свега концептуалних задатака вишеструког избора, или једноставних рачунских задатака, пожељно је применити неко од ИКТ решења које доприноси брзој и једноставној размени информација о постигнућу како појединачног ученика тако и целог одељења, на пример респондере или *Socratic* платформу.

3. Лабораторијским вежбама:

Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и организују се на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. Опрема за сваку лабораторијску вежбу умножена је у више комплекта, тако

да на једној вежби (радном месту) може да ради два до три ученика. Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака.

У уводном делу часа наставник:

- обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила),
- обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,
- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,
- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже. При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине (дужину, време,...), а не и за величине које се посредно одређују (нпр. притисак чврстог тела).

4. Другим начинима рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме, остваривању исхода и развијању предметних и међупредметних компетенција (радионице, пројектна настава, истраживачки задаци, вршњачко учење, домаћи задаци...):

- Предвиђено је реализовање радионице „Мерење“ у оквиру теме Увод у физику у циљу повезивања разредне и предметне наставе и увођења новог предмета (физика) кроз обнављање и проширивање знања о мерењу дужине, површине, запремине и масе.
- Планирана је пројектна настава у областима: Кретање и Мерење.
- Планирани су истраживачки задаци у различитим областима. На пример у области Сила планирано је истраживање „Да ли знаш колико си тежак?“, у области Маса и густина планиран је истраживачки домаћи задатак „Зашто јабука не тоне у води?“.
- Подстицање вршњачког учења у различитим фазама наставе и учења, посебно кроз пројектну наставу, рад на истраживачким задацима, приликом међусобног оцењивања постигнућа ученика, током реализације радионица, укључивањем ученика у ваннаставне активности промоције и популаризације природних наука...
- Планирани су различити типови домаћих задатака (класични – квалитативни и квантитативни задаци, практични, истраживачки, уз употребу ИКТ-а), при чему наставник води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног домаћег задатка биће проверена на наредном часу.

5. Систематским праћењем рада сваког ученика:

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа (пре свега оних реализованих применом Предвиди-посматрај-објасни наставне стратегије), предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби. Наставник уредно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао на писменим вежбама непримерено је ученичком узрасту и физици као научној дисциплини. Неопходно је да наставник од ученика, који се први пут среће са физиком, не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно и течно формулише.

Будући да је програм оријентисан на исходе, по садржају и обиму, прилагођен психофизичким могућностима ученика шестог разреда, сталним обнављањем најважнијих делова из целокупног градива постиже се да стечена знања, вештине и ставови буду трајнији и да ученик боље уочава повезаност разних области физике.

6. Остваривањем међупредметне корелације:

Реализовање наставе и учења физике у различитим темама уз успостављање међупредметне корелације са следећим предметима: математика, географија, биологија, хемија, информатика, физичко васпитање.

Осим тога, предвиђено је повезивање садржаја предмета физика са садржајима предмета првог циклуса образовања и васпитања (пре свега математика, свет око нас, природа и друштво). Планирано је и укључивање заинтересованих ученика шестог разреда, у улози ученика-сарадника, у реализацију Пројекта унапређења наставе природе и друштва, математика и физике кроз повезивање садржаја учења у првом и другом циклусу.

➤ **Начин и поступци праћења и вредновања наставе и учења**

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању – Службени гласник Републике Србије, 34/2019).

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа (пре свега оних реализованих применом предвиди-посматрај-објасни наставне стратегије), предавања и активног учешћа у раду, решавања квантитативних, квалитативних, графичких, практичних и истраживачких задатака, пројектне наставе и лабораторијских вежби.

Континуирано се пратити и вреднује знање, вештине и ставови ученика помоћу **усменог испитивања, кратких писмених провера, контролних вежби, полугодишњих и годишњих тестова, провером практичних вештина, пређењем постигнућа у оквиру истраживачких задатака, као и вредновањем учешћа и продуката пројектне наставе.** Наставник треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године, потребно је спровести **иницијални тест.** Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика.

➤ **Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:**

У складу са утврђеним потребама извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. распоред седења, избор градива и прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...);
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у остваривању прилагођених исхода и развијању компетенција;
- Размена искустава и сарадња са члановима одговарајућих стручних већа и тимова и Школи.

➤ **Допунска настава и додатни рад**

Циљ *допунске наставе* је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја које предвиђа програм наставе и учења у шестом разреду.

Оријентациони број часова допунске наставе по темама:

Редни број и назив наставне теме	Укупан број часова за наставну тему	Време реализације
1. Увод у физику	1	септембар
2. Кретање	3	септембар, октобар
3. Сила	2	новембар, децембар
4. Мерење	3	јануар, фебруар, март
5. Маса и густина	2	април, мај
6. Притисак	1	мај, јун

Дати број часова допунске наставе је оријентациони и зависи од потреба ученика и може варирати. Активности ученика на часовима допунске наставе су умерене на остваривање следећих исхода:

Наставна тема	Исходи
КРЕТАЊЕ	<ol style="list-style-type: none"> 1) разликовање кретања према облику путање; 2) разликовање кретања према промени брзине; 3) изражавање физичких величина у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI); 4) одређивање средње брзине.
СИЛА	<ol style="list-style-type: none"> 1) објашњавање узајамног деловања тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела); 2) објашњавање узајамног деловања тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); 3) демонстрирање деформације тела; 4) демонстрирање утицаја трења и отпора средине на кретање тела; 5) демонстрирање узајамног деловања наелектрисаних тела и узајамног деловања магнета; 5) изражавање физичких величина у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI).
МЕРЕЊЕ	<ol style="list-style-type: none"> 1) разликовање основних и изведених физичких величина; 2) процењивање вредности најмањег подеока код мерних инструмената; 3) изражавање физичких величина у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) 4) мерење тежине, дужине, времена; запремине и масе.
МАСА И ГУСТИНА	<ol style="list-style-type: none"> 1) демонстрирање појаве инерције; 2) повезивање масе и инерције;

	<p>3) изражавање физичких величина у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI);</p> <p>4) мерење тежине.</p>
ПРИТИСАК	<p>1) демонстрирање притиска чврстих тела;</p> <p>2) изражавање физичких величина у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI).</p>

Активности ученика на часовима допунске наставе су умерене на остваривање следећих стандарда:

Наставна тема	Стандарди
КРЕТАЊЕ	<p>ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање</p> <p>ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање</p> <p>ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине</p>
СИЛА	<p>ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно</p> <p>ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе</p>
МЕРЕЊЕ	<p>ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока</p> <p>ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена</p> <p>ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време</p> <p>ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину</p> <p>ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака</p> <p>ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време</p>
МАСА И ГУСТИНА	<p>ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока</p> <p>ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила за мерење масе</p> <p>ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за масу</p> <p>ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака</p>
ПРИТИСАК	<p>ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова</p>

Додатни рад обухвата садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве или на појаве за које су ученици показали посебан интерес. Додатни рад обухвата припрему за такмичење и/или активности у складу са утврђеним интересовањима ученика.

Оријентациони број часова додатног рада по темама:

Редни број и назив наставне теме	Укупан број часова за наставну тему	Време реализације
1. Увод у физику	0	септембар
2. Кретање	3	септембар, октобар
3. Сила	2	новембар, децембар
4. Мерење	3	јануар, фебруар, март
5. Маса и густина	3	април, мај
6. Притисак	1	мај, јун

3.9 БИОЛОГИЈА

- **Циљ** учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

Разред: **шести**

Недељни фонд часова: **2**

Годишњи фонд часова: **72**

Редни број	Наставна тема :	Укупан број часова по темама:	Време реализације
I	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	36	септембар, октобар, новембар, децембар, јануар
II	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	16	јануар, фебруар, март
III	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	6	април
IV	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	6	април, мај
V	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	8	мај, јун
Укупно:		72	

Кључни појмови садржаја: научни метод, грађа живих бића, животне функције, популација, екосистем, еколошки фактори, еколошка ниша, наследни материјал, селекција, ”дрво живота”, хигијена, болести зависности, здравље, заштита животне средине

Предметни исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Назив теме/ садржај Кључни појмови садржаја	Начин провере остварености исхода
<ul style="list-style-type: none"> -упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; - повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; - одреди положај органа човека и њихову улогу; - цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; - користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; - хумано поступа према организмима које истражује; - групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и 	<p>БИ.1.1.3. БИ.1.1.4. БИ.1.2.1. БИ.1.2.2. БИ.1.2.3. БИ.1.2.4. БИ.1.2.5. БИ.1.2.6. БИ.1.2.7. БИ.1.6.1. БИ.1.6.2. БИ.1.6.3. БИ.1.6.4.</p> <p>БИ.2.2.1. БИ.2.2.2. БИ.2.2.3. БИ.2.2.4. БИ.2.2.5. БИ.2.2.6. БИ.2.6.1. БИ.2.6.3.</p> <p>БИ.3.1.3. БИ.3.2.1. БИ.3.2.2. БИ.3.2.3.</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p> <p>- Грађа живих бића – спољашња и унутрашња.</p> <p>- Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>- Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>- Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.</p> <p>- Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>- Откриће ћелије и микроскопа.</p> <p>- Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).</p> <p>- Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије.</p> <p>- Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Иницијално тестирање • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <p>– објективни тестови са допуњавањем кратких одговора</p> <p>– задаци са означавањем</p> <p>– задаци вишеструког избора</p> <p>– спаривање појмова задаци есејског типа</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>приказу резултата. табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>				
<p>прави разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како је</p>	<p>БИ.1.1.2. БИ.1.1.5. БИ.1.2.5. БИ.1.2.7. БИ.1.4.1. БИ.1.4.2. БИ.1.4.6. БИ.1.4.8. БИ.1.5.7. БИ.1.6.1. БИ.1.6.2. БИ.2.1.4. БИ.2.3.6. БИ.2.4.1.БИ. 2.4.2. БИ.2.4.3. БИ.2.4.7. БИ.2.4.8. БИ.2.5.4. БИ.2.6.1. БИ.3.1.5. БИ.3.3.6. БИ.3.4.7. БИ.3.6.1. БИ.3.6.2. БИ.3.6.4.</p>	<p>Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ - Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. - Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. - Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • проблемски задаци • Писана провера – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>учио/учила и где та знања може да примени.</p>				
<p>користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује; истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>	<p>БИ.1.3.1. БИ.1.3.2. БИ.1.3.3. БИ.1.3.4. БИ.1.3.5. БИ.1.3.6. БИ.1.3.7. БИ.1.3.10. БИ.1.6.1. БИ.1.6.2. БИ.1.6.3. БИ.1.6.4. БИ.2.3.1. БИ.2.3.2. БИ.2.3.3. БИ.2.3.4. БИ.2.3.6. БИ.2.6.1 БИ.2.6.3 БИ.3.3.1. БИ.3.3.3. БИ.3.3.5. БИ.3.3.6.</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p> <p>- Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. - Пренос наследног материјала. - Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). - Индивидуална варијабилност. - Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. - Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <p>– објективни тестови са допуњавањем кратких одговора</p> <p>– задаци са означавањем</p> <p>– задаци вишеструког избора</p> <p>спаривање појмова</p>

<p>истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;</p> <p>повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;</p> <p>групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;</p> <p>одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;</p> <p>користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.</p> <p>табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;</p> <p>разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>	<p>БИ.1.1.5. БИ.1.2.2. БИ.1.3.8. БИ.1.3.9. БИ.1.6.1</p> <p>БИ.2.1.3. БИ.2.1.4. БИ.2.3.5.</p> <p>БИ.3.3.5.</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p> <p>Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећелијности). „Дрво живота“ (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • проблемски задаци • Писана провера <ul style="list-style-type: none"> – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова
118				

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>-одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени</p>	<p>БИ.1.5.1. БИ.1.5.2. БИ.1.5.4. БИ.1.5.7. БИ.1.5.8. БИ.1.5.12. БИ.2.5.1. БИ.2.5.2. БИ.2.5.3. БИ.2.5.4. БИ.2.5.5. БИ.3.5.1. БИ.3.5.2. БИ.3.5.3. БИ.3.5.6. БИ.3.5.7.</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p> <p>Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Пuteви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика • Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова • Домаћи задатак • лабораторијске вежбе • проблемски задаци • Писана провера <ul style="list-style-type: none"> – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора спаривање појмова
---	---	---	--	--

➤ **Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма**

Програм предмета Биологије у шестом разреду основне школе чини пет предметних области: ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА, ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ, НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА, ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА,, ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ.

Област/Тема	Начини и поступци за остваривање програма
Јединство грађе и функције као основа живота	<p>- У остваривању наставе потребно је подстицати истраживачки рад ученика основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића, треба користити школски микроскоп, обрађивати примере из непосредног окружења и водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују</p> <p>-Достизање исхода је могуће кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), квиз (нпр. Чији су зуби?), мерење пулса при мировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавање биљака семеном и пелцером, микроскопирање ћелија квасца/инфузоријума/самостално направљених препарата, употреба едукативних филмова (нпр. Живот у капи воде) итд.</p>
Живот у екосистему	<p>-Знања и искуства ученика стечена у претходном разреду, треба проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем и еколошка ниша.</p> <p>-Теме се обрађују уз више вежби теренског типа.</p> <p>-Задаци <i>Истражи и прикажи</i> могу да буду показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева познат терен, литературу, интернет. Важно је да се обезбеди час за презентовање резултата истраживања, као и да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника. Акцент треба ставити на односе размножавања када су у питању јединке исте популације и трофичке односе када су у питању јединке различитих популација.</p> <p>-Приликом обраде абиотичких фактора, не треба инсистирати на груписању већ пажњу усмерити на њихов утицај на раст и развиће.</p> <p>- Антропогени фактор треба обрадити кроз различите облике загађења, без улажења у хемијске процесе јер ученици немају потребна знања из ове области</p> <p>-Требало би укључивати ученике у активности за заштиту животне средине, мотивисати их да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером.</p>
Наслеђивање и еволуција	<p>- Уводе се нови појмови- ген и ДНК (у једру или ван једра код прокариота), деобе телесних и полних ћелија,количина наследног материјала.</p> <p>- Индивидуалну варијабилност организама у популацији треба повезати са механизмом природне селекције, као еволуционим механизмом који доводи до адаптирања организама на услове животне средине.</p> <p>- Потребно је подстицати ученике да сами пронађу примере о деловању природне селекције. За вештачку селекцију потребно је да ученици сами истраже које су биљке и животиње људи почели припитомљавати у прошлости и због чега.</p> <p>- Природну и вештачку селекцију треба реализовати кроз обраду и табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака.</p> <p>- Потребно је ученике подстицати да истражују нове примере индивидуалне варијабилности и резултате прикажу одељењу.</p>
Порекло и	<p>-Основна идеја коју ученици треба да усвоје је да су сви организми који данас живе на Земљи потомци заједничког претка, који је</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>разноврсност живота</p>	<p>био једноћелијски организам без формираног једра - Потребно је обрадити улогу ћелија без једра и ћелија са једром у појави вишећеличности. - При разврставању и груписању живог света, треба користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности. - Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота” треба да има логички след, који произилази из знања о грађи ћелија</p>
<p>Човек и здравље</p>	<p>-У овој области акценат је на основним чињеницама о превенцији заразних болести, путевима преношења и спречавању ширења</p> <p>Посебно треба обратити пажњу на антибиотике</p> <p>Важан део ове области је упознавање са болестима зависности, нарочито алкохолизмом</p> <p>Неопходно је подстаћи ученике да сами, уз употребу ИК технологија истражују ову област</p> <p>Градиво на тему климатских промена обрадити у виду прејекта (радионице, филм и приредба)</p> <p>Препорука је да се за обраду ових појмова <i>повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе.</i></p>

Међупредметне компетенције	
Компетенција за учење:	<ul style="list-style-type: none"> - Има позитиван и одговоран однос према учењу. - Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. - Користи различите изворе информација и има критички однос према њима. - Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом. - Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
Рад са подацима и информацијама:	<ul style="list-style-type: none"> - Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења. - Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника. - Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
Комуникација:	<ul style="list-style-type: none"> - Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.). - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. - Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. - Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет. - Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.
Одговорно учење у демократском друштву:	<ul style="list-style-type: none"> - Има позитиван став према поштовању људских права и слобода. - Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани. - Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. - Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине. - Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу. - Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке)

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животињаитд.).
Естетичка компетенција:	<ul style="list-style-type: none"> - Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара. - Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања. - Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.
Решавање проблема:	<ul style="list-style-type: none"> - Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. - Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати). - Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. - Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења. - Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним. - Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
Сарадња:	<ul style="list-style-type: none"> - Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, - Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару, - Доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе, - Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, - Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.
Дигитална компетенција:	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ. - Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства. - Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин. - Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу. - Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.
Одговоран однос према околини:	<ul style="list-style-type: none"> - Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. - Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	средине и ка одрживом развоју.
Одговоран однос према здрављу:	- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	-Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију. -Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге. -Реализује унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. -Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Специфичне предметне компетенције	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Ове компетенције се односе на: овладавање знањима и вештинама о јединству живота на Земљи, његовој разноврсности, као и о месту и улози човека у природи; примену стечених знања и вештина у свакодневном животу, превасходно у очувању сопственог здравља и одабиру квалитетног	<i>На основном нивоу ученик:</i> Уме тачно да дефинише заједничке особине живих бића и може да препозна по чему је живот на Земљи јединствен. Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића. Познаје основне чињенице о најчешћим болестима и повредама и уме да избегне ситуације које доводе до болести и повреда, као и да правилно реагује и потражи адекватну помоћ. Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног	<i>На средњем нивоу ученик:</i> Разуме повезаност грађе и функције живих бића. Уме да уочи везу између грађе и физиологије човека и оспособљен је да примени стечена знања у свакодневном животу у очувању здравља. Уочава место и улогу човека у природи и његову одговорност за последице развоја човечанства. Може да уочи везу између узрока и последица загађења животне средине и на основу тога разуме потребу заштите животне средине. Користи знања о разноврсности живог света своје околине	<i>На напредном нивоу ученик:</i> Способан је да направи упоредни преглед грађе и функције појединих група организама. Вреднује основне чињенице о пореклу живота на Земљи и човека на основу познавања еволуционе биологије. Разуме основне чињенице о јединству и разноврсности живота на Земљи. Анализира на који начин долази до поремећаја у нормалном функционисању организма, а што доводи до нарушавања здравља и способан је да заступа здраве животне навике. У стању је да уочи узроке и анализира последице загађења и да учествује у

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>начина живота; стицање знања, вештина и формирање ставова који ће допринети екологији заштите животне средине, очувању биодиверзитета и постизању одрживог развоја.</p>	<p>материјала. Познаје основне чињенице о биодиверзитету, његовој угрожености и начинима заштите. Познаје разноврсност живог света непосредне околине и одговорно се односи према њему.</p>	<p>ради побољшања квалитета сопственог живота. Познаје разноврсности живог света Србије и одговорно се односи према њему.</p>	<p>различитим акцијама заштите, обнове и унапређења животне средине. Поседује одговоран став према животnoj средини у складу са принципима одрживог развоја.</p>
--	---	---	--

➤ **Преглед стандарда постигнућа ученика чије се остваривање планира кроз реализацију наставе и учења предмета биологија у шестом разреду**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме:

Наставна тема:	Стандарди постигнућа ученика:		
	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
<p>Јединство грађе и функције као основа живота</p>	<p><u>БИ.1.1.3.</u> препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p> <p><u>БИ.1.1.4.</u> уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих</p> <p><u>БИ.1.2.1.</u> зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије</p> <p><u>БИ.1.2.2.</u> зна да је ћелија најмања</p>	<p><u>БИ.2.1.2.</u> познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима</p> <p><u>БИ.2.2.1.</u> разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)</p> <p><u>БИ.2.2.2.</u> зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту</p>	<p><u>БИ.3.1.3.</u> разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима</p> <p><u>БИ.3.2.1.</u> зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p><u>БИ.3.2.2.</u> разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност</p> <p><u>БИ.3.2.3.</u> разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције</p>

<p>јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија</p> <p><u>БИ.1.2.3.</u> зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма</p> <p><u>БИ.1.2.4.</u> познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси</p> <p><u>БИ.1.2.5.</u> разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном</p> <p><u>БИ.1.2.6.</u> разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)</p> <p><u>БИ.1.2.7.</u> зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином</p> <p><u>БИ.1.6.1.</u> уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p><u>БИ.1.6.2.</u> уме да по упутству и уз</p>	<p>функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа</p> <p><u>БИ.2.2.3.</u> зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p><u>БИ.2.2.4.</u> разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам</p> <p><u>БИ.2.2.5.</u> разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје</p> <p><u>БИ.2.2.6.</u> разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање</p> <p><u>БИ.2.6.4.</u> уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату</p>	
---	---	--

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p> <p><u>БИ.1.6.3.</u> зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p> <p><u>БИ.1.6.4.</u> уме по упутству да изведе унапред</p>		
<p>Живот у екосистему</p>	<p><u>БИ.1.1.2.</u> разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима</p> <p><u>БИ.1.1.5.</u> зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе</p> <p><u>БИ.1.2.5.</u> разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном</p> <p><u>БИ.1.2.7.</u> зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином</p> <p><u>БИ.1.4.1.</u> препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима</p> <p><u>БИ.1.4.2.</u> препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких</p>	<p><u>БИ.2.1.4.</u> уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме</p> <p><u>БИ.2.3.6.</u> уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине</p> <p><u>БИ.2.4.1.</u> употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи</p> <p><u>БИ.2.4.2.</u> зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова</p> <p><u>БИ.2.4.3.</u> уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија</p>	<p><u>БИ.3.1.5.</u> уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама</p> <p><u>БИ.3.3.6.</u> разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста</p> <p><u>БИ.3.4.7.</u> познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета</p> <p><u>БИ.3.6.1.</u> разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података</p> <p>БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата</p> <p><u>БИ.3.6.4.</u> разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>фактора на организме и популације</p> <p><u>БИ.1.4.6.</u> разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)</p> <p><u>БИ.1.4.8.</u> зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења</p> <p><u>БИ.1.5.7.</u> разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека</p> <p><u>БИ.1.6.1.</u> уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p><u>БИ.1.6.2.</u> уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p>	<p>својства биоценоза и популација</p> <p><u>БИ.2.4.7.</u> зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</p> <p><u>БИ.2.4.8.</u> разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије</p> <p><u>БИ.2.5.4.</u> зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека</p> <p><u>БИ.2.6.1.</u> уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p>	<p>закључак</p>
<p>Наслеђивање и еволуција</p>	<p><u>БИ.1.3.1.</u> разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте</p> <p><u>БИ.1.3.2.</u> зна основне појмове о процесима размножавања</p> <p><u>БИ.1.3.3.</u> зна да свака ћелија у</p>	<p><u>БИ.2.3.1.</u> разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања</p> <p><u>БИ.2.3.2.</u> разуме механизам настанка зигота</p>	<p><u>БИ.3.3.1.</u> разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба</p> <p><u>БИ.3.3.3.</u> зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији</p>

	<p>организму садржи генетички материјал</p> <p><u>БИ.1.3.4.</u> зна за појам и основну улогу хромозома</p> <p><u>БИ.1.3.5.</u> зна основне принципе наслеђивања</p> <p><u>БИ.1.3.6.</u> зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују</p> <p><u>БИ.1.3.7.</u> зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће</p> <p><u>БИ.1.3.10.</u> зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама</p> <p><u>БИ.1.6.1.</u> уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p><u>БИ.1.6.2.</u> уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p> <p><u>БИ.1.6.3.</u> зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p> <p><u>БИ.1.6.4.</u> уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника</p>	<p><u>БИ.2.3.3.</u> разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима</p> <p><u>БИ.2.3.4.</u> зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина</p> <p><u>БИ.2.3.6.</u> уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине</p> <p><u>БИ.2.6.1.</u> уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату</p> <p><u>БИ.2.6.3.</u> уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата</p>	<p><u>БИ.3.3.5.</u> разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције</p> <p><u>БИ.3.3.6.</u> разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста</p>
--	--	--	--

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>Порекло и разноврсност живог света</p>	<p><u>БИ.1.1.5.</u> зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе <u>БИ.1.2.2.</u> зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија <u>БИ.1.3.8.</u> зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи <u>БИ.1.3.9.</u> зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа <u>БИ.1.6.1.</u> уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p>	<p><u>БИ.2.1.3.</u> познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе <u>БИ.2.1.4.</u> уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме <u>БИ.2.3.5.</u> уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма</p>	<p><u>БИ.3.3.5.</u> разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције</p>
<p>Човек и здравље</p>	<p><u>БИ.1.5.1.</u> зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава <u>БИ.1.5.2.</u> разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране <u>БИ.1.5.4.</u> разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести</p>	<p><u>БИ.2.5.1.</u> познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља <u>БИ.2.5.2.</u> разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница <u>БИ.2.5.3.</u> зна како се чува хранљива вредност намирница <u>БИ.2.5.4.</u> зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека</p>	<p><u>БИ.3.5.1.</u> познаје узроке и физиолошке последице заразних болести <u>БИ.3.5.2.</u> познаје основне принципе лечења заразних и других болести <u>БИ.3.5.3.</u> разуме основне биолошке процесе <u>БИ.3.5.6.</u> разуме механизме поремећаја функције појединих органа <u>БИ.3.5.7.</u> познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности</p>

	<p>(епидемије и пандемије)</p> <p><u>БИ.1.5.7.</u> разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека</p> <p><u>БИ.1.5.8.</u> зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора)</p> <p><u>БИ.1.5.12.</u> зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)</p>	<p><u>БИ.2.5.5.</u> зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)</p>	
--	--	---	--

➤ **Корелација са другим предметима:**

- српски језик и књижевност – израда домаћих задатака есејског типа, рад са текстом и обрада текста приликом израде презентација, читање и разумевање текста, издвајање кључних речи и најважнијих појмова
- математика – рад са табелама, решавање Венових дијаграма
- информатика и рачунарство – примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљању података и информација, фотографија и видео клипова
- ликовна култура – израда панона, плаката, цртежа, модела
- географија – употреба географских карти за одређивање распрострањености одређених група животиња, посебно ендемичних и реликтних врста.
- техника и технологија

➤ **Праћење и вредновање наставе и учења**

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања као и оцењивање са његовом сврхом:

Ниво исхода	Одговарајући начин оцењивања
Памћење (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Примена (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.
Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема.
Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...)	Педагошка евиденција ученика, критички прикази, проблемски задаци.
Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Иницијални тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.

➤ **Начин прилагођавања програма**

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација nastave, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

➤ **Биологија - допунска настава**

Циљеви допунске nastave су:

Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Број часова допунске nastave биће усклађен са потребама ученика као и планом допунске nastave.

Наставне теме:	Начини реализације	Стандарди:	Исходи: По завршетку области ученик ће бити у стању да:
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања	<u>БИ.1.1.3. БИ.1.1.4.</u> <u>БИ.1.2.1. БИ.1.2.2.</u> <u>БИ.1.2.3. БИ.1.2.4.</u> <u>БИ.1.2.5. БИ.1.2.6</u> <u>БИ.1.2.7. БИ.1.6.1.</u> <u>БИ.1.6.2. БИ.1.6.3.</u> <u>БИ.1.6.4.</u>	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-рад на тексту -демонстрација сликом -провера и примена	<u>БИ.1.1.2. БИ.1.1.5.</u> <u>БИ.1.2.5. БИ.1.2.7.</u> <u>БИ.1.4.1. БИ.1.4.2.</u> <u>БИ.1.4.6. БИ.1.4.8.</u>	направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; - размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	знања	<u>БИ.1.5.7.</u> <u>БИ.1.6.1.</u> <u>БИ.1.6.2.</u>	<ul style="list-style-type: none"> - илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; - истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; - идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту; - повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> -рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања 	<u>БИ.1.3.1.</u> <u>БИ.1.3.2.</u> <u>БИ.1.3.3.</u> <u>БИ.1.3.4.</u> <u>БИ.1.3.5.</u> <u>БИ.1.3.6.</u> <u>БИ.1.3.7.</u> <u>БИ.1.3.10.</u> <u>БИ.1.6.1.</u> <u>БИ.1.6.2.</u> <u>БИ.1.6.3.</u> <u>БИ.1.6.4.</u>	<ul style="list-style-type: none"> - користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; - хумано поступа према организмима које истражује; - истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; - идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији;
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> -рад на тексту -демонстрација сликом, графиком, шемом и компјутером, -провера и примена знања 	<u>БИ.1.1.5.</u> <u>БИ.1.2.2.</u> <u>БИ.1.3.8.</u> <u>БИ.1.3.9.</u> <u>БИ.1.6.1</u>	<ul style="list-style-type: none"> – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> -рад на тексту -демонстрација -провера и примена знања 	<u>БИ.1.5.1.</u> <u>БИ.1.5.2.</u> <u>БИ.1.5.4.</u> <u>БИ.1.5.7.</u> <u>БИ.1.5.8.</u> <u>БИ.1.5.12.</u>	<ul style="list-style-type: none"> - одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; - доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; - збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;

➤ **Биологија – додатна настава****Циљеви додатног рада:**

Додатни рад се организује за ученике који показују веће интересовање и жељу за новим сазнањима која превазилазе оквире предвиђене планом и програмом, са циљем повезивања и примене научеог у свакодневном животу. Број часова додатне наставе биће усклађен са потребама ученика као и планом додатне наставе.

Наставне теме:	Начини реализације	Стандарди:	Исходи: По завршетку области ученик ће бити у стању да:
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања	<u>БИ.2.1.4.</u> <u>БИ.2.3.6.</u> <u>БИ.2.4.1.</u> <u>БИ.2.4.2.</u> <u>БИ.2.4.3.</u> <u>БИ.2.4.7.</u> <u>БИ.2.4.8.</u> <u>БИ.2.5.4.</u> <u>БИ.2.6.1.</u> <u>БИ.3.1.5.</u> <u>БИ.3.3.6.</u> <u>БИ.3.4.7.</u> <u>БИ.3.6.1.</u> <u>БИ.3.6.2.</u> <u>БИ.3.6.4.</u>	– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	-практичан рад -ПП презентације	<u>БИ.2.1.4.</u> <u>БИ.2.3.6.</u> <u>БИ.2.4.1.</u> <u>БИ.2.4.2.</u>	направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>-демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања</p>	<p><u>БИ.2.4.3.</u> <u>БИ.2.4.7.</u> <u>БИ.2.4.8.</u> <u>БИ.2.5.4.</u> <u>БИ.2.6.1.</u> <u>БИ.3.1.5.</u> <u>БИ.3.3.6.</u> <u>БИ.3.4.7.</u> <u>БИ.3.6.1.</u> <u>БИ.3.6.2.</u> <u>БИ.3.6.4.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; - илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; - истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; - идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту; - повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.
<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања</p>	<p><u>БИ.2.3.1.</u> <u>БИ.2.3.2.</u> <u>БИ.2.3.3.</u> <u>БИ.2.3.4.</u> <u>БИ.2.3.6.</u> <u>БИ.2.6.1</u> <u>БИ.2.6.3</u> <u>БИ.3.3.1.</u> <u>БИ.3.3.3.</u> <u>БИ.3.3.5.</u> <u>БИ.3.3.6.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; - хумано поступа према организмима које истражује; - истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; - идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; - повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања</p>	<p><u>БИ.2.1.3.</u> <u>БИ.2.1.4.</u> <u>БИ.2.3.5.</u> <u>БИ.3.3.5.</u></p>	<p>– истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;</p> <p>– повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;</p> <p>– групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;</p> <p>– одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;</p> <p>– користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.</p> <p>– табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;</p> <p>разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>
<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>-практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања</p>	<p><u>БИ.2.5.1.</u> <u>БИ.2.5.2.</u> <u>БИ.2.5.3.</u> <u>БИ.2.5.4.</u> <u>БИ.2.5.5.</u> <u>БИ.3.5.1.</u> <u>БИ.3.5.2.</u> <u>БИ.3.5.3.</u> <u>БИ.3.5.6.</u> <u>БИ.3.5.7.</u></p>	<p>одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција;</p> <p>- доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;</p> <p>- збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;</p> <p>- повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;</p> <p>- користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата</p> <p>- разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени</p>

3.10.ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Разред: шести

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимаљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА А	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> -повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; – анализира карактеристике савремене културе становања; – класификује кућне инсталације на основу њихове намене; 	<p style="text-align: center;">ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p>	<p>Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – класификује врсте саобраћајних објеката према намени; – повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; –повезује коришћење информационах технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; –демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; 	<p style="text-align: center;">САОБРАЋАЈ</p>	<p>Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – скицира просторни изглед грађевинског објекта; – чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; – користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и 	<p style="text-align: center;">ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; – самостално креира дигиталну презентацију и представља је;</p>		
<p>– класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; – повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; – повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; – реализује активност која указује на важност рециклаже; – образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; – повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; – повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; – описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; – изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;</p>	<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије</p>
<p>самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; – самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; – креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста;</p>	<p>КОНСТРУКТОР СКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова.</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>– припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује;</p> <p>– израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;</p> <p>– учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;</p> <p>– одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.</p>		<p>Представљање производа и креирање дигиталне презентације.</p>
--	--	--

Кључни појмови садржаја: грађевинарство, пољопривреда, саобраћај, техничка документација, енергетика, предузимљивост и иницијатива.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за учење

Рад с подацима и информацијама

Дигитална компетенција

Одговоран однос према околини

Одговоран однос према здрављу

Комуникација

Решавање проблема

Сарадња

Одговорно учешће у демократском друштву

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Естетичка компетенција

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Ученик разуме представљене проблеме користећи свеобухватна знања из техничких дисциплина и информатике. Ученик схвата техничко-технолошке поступке и користи креативне способности у процесу стварања материјалних производа. Ученик путем ИКТ-а прикупља

податке, анализира, систематизује и презентује информације, електронски комуницира и управља савременим уређајима. Ученик користи мере заштите и очувања животне средине.

Основни ниво

Ученик познаје својства и примену материјала, машина, електронских компоненти, грађевинских елемената, саобраћајних средстава и облика енергије. Ученик црта једноставан технички цртеж, табеларно приказује и црта графиконе користећи прибор за техничко цртање и рачунар. Ученик израђује модел или макету на основу понуђене техничке документације. Ученик манипулише документима помоћу рачунара, уме да изради текстуални документ и мултимедијалну презентацију, користи интернет за претрагу и комуникацију.

Средњи ниво

Ученик разуме принципе рада машина и уређаја, техничких средстава, транспортних система и уређаја за претварање енергије. Ученик користи интернет сервисе, познаје карактеристике рачунарског софтвера и хардвера, подешава и користи ИКТ уређаје, преузима и инсталира апликације.

Напредни ниво

Ученик разуме технолошке поступке, функционисање машина и уређаја, и енергетски ефикасно понашање. Ученик уме тимски да планира и изради пројекат. Ученик креира једноставне алгоритме и програме и одговорно користи софтвер и интернет.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења технике и технологије захтева разноврстан методички приступ с обзиром на различитост функција и карактера појединих делова програмских садржаја, као и психо-физичке могућности ученика. За успешно остваривање програма, односно циља учења, потребно је организовати наставу у складу са следећим захтевима:

- уводити ученике у свет технике и савремене технологије на занимљив и атрактиван начин, чиме се подстиче њихово интересовање за техничко стваралаштво;
- омогућити ученицима да исказују властите креативне способности, да траже и налазе сопствена техничка решења и да седеказују у раду;
- систематизовано излагати ученике проблемским ситуацијама
- расподела комплексних задатака на низ једноставнијих захтева, идентификовање елемента који ученик мора узети у разматрање приликом решавања проблемских ситуација, као и подстицање ученика на коришћење различитих когнитивних процеса као што су индуктивно и дедуктивно закључивање, поређење, класификација, предвиђање резултата, трансфер знања од познатог на непознато;
- обезбедити услове да ученици на најефикаснији начин стичу трајна и применљива научно-технолошка знања и да се навикавају на правилну примену техничких средстава и технолошких поступака;
- не инсистирати на запамћивању података, поготову мање значајних чињеница и теоријских садржаја који немају директну примену у свакодневном животу;
- ради што успешније корелације одговарајућих садржаја, усклађивања терминологије, научног осмишљавања садржаја и рационалног стицања знања, умења и навика, неопходна је стална сарадња са наставницима информатике и рачунарства, физике, математике, хемије, биологије и ликовне културе. у циљу развоја међупредметних компетенција;

– приликом конкретизације појединих садржаја, нарочито упознавања нових и савремених технологија, у обзир узимати специфичности средине и усклађивати их са њеним потребама.

С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са највише 20 ученика.

Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима. Програм предмета Техника и технологија у шестом разреду основне школе чине пет предметних области: Животно и радно окружење- препоручени број часова за реализацију ове области је 6. Саобраћај- препоручени број часова за реализацију ове области је 6. Техничка и дигитална писменост- препоручен број часова за реализацију ове области је 18. Ресурси и производња- препоручен број часова за реализацију ове области је 20. Конструкторско моделовање- препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	У области животно и радно окружење обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта). Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.
САОБРАЋАЈ	У односу на програм петог разреда, у области саобраћај садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте, њихову наме-ну, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавања и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја кори стити мултимедије као и саобраћајне полигоне

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.</p>
<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. На почетку реали-зације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. Ученике треба оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат. Представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3D приказ грађевинских објеката. Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наставних помагала и рачунарске симулације. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили. Акцент треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације. У оквиру ове активности потребно је обезбедити простор за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума.</p>
<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>Ово је сложена наставна област јер се у оквиру ње изучавају грађевинарство, пољопривреда, енергетика и екологија надовезује се на знања које су ученици стекли о ресурсима у петом разреду. На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом. Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом. Савремени начин изградње све више потискује традиционални начин изградње помоћу ручних алата и предност даје савременим грађевинским машинама уз помоћ којих</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>се убрзава и побољшава квалитет изградње. У том смислу оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике). Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. За реализацију овог дела наставне теме користити мултимедију и разне узорке изолационих материјала. У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Савремена пољопривредна производња не би могла да се замисли без савремених машина и уређаја. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама. Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. Организовати активне методе рада и учења (рад у малим групама) при чему ће ученицима бити омогућено да разумеју успостављање везе између квалитета животне средине и квалитета свог живота. Могуће је организовати нпр. интерни конкурс за предлог пројекта/активности којим би ученици приказали да разумеју које активности подстичу одрживост (нпр. штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа) као и да ли повезују значај тих активности са својим будућим животом, животом заједнице као и животом будућих генерација. На крају ове области ученике поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се заснива на изради модела грађевинске или пољопривредне машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.</p>
<p align="center">КОНСТРУКТО РСКО МОДЕЛОВАЊ Е</p>	<p>У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине што даје простора за креативну слободу, индивидуализацију наставе и диференцијацију према способностима, полу и интересовањима ученика, могућностима школе и потребама животне средине. За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања. Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела. На избор активности, може утицати и опремљеност кабинета алатом и материјалом. У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух.
--	--

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – допунска настава

Циљеви допунског рада: Организује се за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
САОБРАЋАЈ	Кроз једноставне примере, слике, мултимедију, објаснити ученицима како да правилно и безбедно	Усвајање основног нивоа знања саобраћајних правила и прописа, познавање саобраћајних знакова и њихова примена у

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	демонстрира понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; познавање саобраћајних правила.	свакодневном животу.
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Кроз једноставне примере, слике, мултимедију, оспособити ученике да самостално читају и цртају грађевинске техничке цртеже уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола и скицира просторни изглед грађевинског објекта;	Усвајање основног нивоа знања из области техничке и дигиталне писмености (разуме појам грађевински пројекта, чита технички цртеж једноставнијих предмета, израђује скицу и технички цртеж једноставнијих предмета прибором за т.ц. или рачунаром).
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Објаснити ученицима на који начин да изграде одговоран однос према коришћењу техничких и технолошких ресурса (класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене, објаснити појам рециклаже)	Усвајање основног нивоа знања из области ресурси и производња (препознаје грађевинске материјале који се користе у грађевинарству и сврстава их према намени и где се промењује одређени материјал)
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Самосталан рад са конструкторским комплетима, развијати код ученика прецизност и педантност у раду; приближавање појма предузетништво.	Усвајање основног нивоа вештине из области конструкторско моделовање (правилна употреба одговарајућих алата и прибора за израду модела; преношење димензија са цртежа на материјал; обрада материјала; разуме појам предузетништво; одређивање оквирне цене производа).

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – додатна настава

Циљеви додатног рада: продубљивање и јачање појединих садржаја редовне наставе за даровите ученике.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Самосталан рад са конструкторским комплетима; реализација и израда сложенијих модела са пратећом техничком документацијом.	Продубљивање појединих садржаја редовне наставе; – посебне креације неких садржаја редовне наставе; – упознавање нових научно-техничких знања; – детаљније упознавање појединих научно-техничких области кроз практичан рад (обрада материјала, погонске и радне машине, пољопривредна механизација, електротехника, електроника, радио-техника, рачунарство и сл.).

3.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА**

Циљ наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада .

Глобални план рада б.разред – годишњи фонд часова 72

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ				
Редни број	Предметне области	Реализје се кроз све наставне области и теме уз практичан рад		
1.	Физичке способности			
2.	Физичка и здравствена култура			
	1. Физичко вежбање			
	2. Здравствено васпитање			
3.	Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине	ОБУЧАВАЊЕ	УВЕЖБАВАЊЕ	СВЕГА
	1. Атлетика	5	11	16
	2. Спортска гимнастика	6	18	24
	3. Основе тимских и спортских игара	12	14	26
	Тестирање и мерење	3	3	6
УКУПНО				72

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		<ul style="list-style-type: none"> – примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби – изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама – упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности</p>
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> – комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; 	<p>Основни садржаји</p> <p>Техника штафетног трчања.</p> <p>Скок удаљ.</p> <p>Бацања кугле 2 кг.</p> <p>Истрајно трчање - припрема за крос.</p> <p>Скок увис (опкорачна техника).</p> <p>Бацање "вортекс-а".</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Тробој</p>
	Спортска гимнастика	<ul style="list-style-type: none"> – одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела – користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри – процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; 	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе на тлу.</p> <p>Прескоци и скокови.</p> <p>Вежбе у упору.</p> <p>Вежбе у вису.</p> <p>Греда.</p> <p>Гимнастички полигон.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу (напредне варијанте).</p> <p>Висока греда.</p> <p>Прескок.</p> <p>Вежбе у упору (сложенији састав).</p> <p>Вежбе у вису (сложенији састав).</p>
	Основе тимских и спортских игара	<ul style="list-style-type: none"> - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; 	<p>Основи садржаји</p> <p>Кошарка:</p> <p>Основни елементи технике и правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча),

			<p>- основна правила кошарке.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:</p> <p>- дриблинг (сложеније варијанте),</p> <p>- финтирање.</p> <p>Основни принципи колективне одбране и напада.</p>
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)</p>	<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<p>– објасни својим речима сврху и значај вежбања</p> <p>– користи основну терминологију вежбања</p> <p>– поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама</p> <p>– примени мере безбедности током вежбања</p> <p>– одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање</p> <p>– примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама</p> <p>– навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин</p> <p>– користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности</p> <p>– прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом”</p> <p>– примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама</p> <p>– препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту</p> <p>– направи план дневних активности</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета.</p> <p>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).</p> <p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.</p> <p>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање.</p> <p>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.</p> <p>"Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација).</p> <p>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта.</p> <p>Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...).</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике.</p> <p>Значај вежбања у породици.</p> <p>Планирање вежбања у оквиру дневних активности.</p>
	<p>Здравствено васпитање</p>	<p>– наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље</p> <p>– разликује здраве и нездраве начине исхране</p> <p>– направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника.</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Значај физичке активности за здравље.</p> <p>Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања.</p> <p>Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа у исхрани.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања – препозна врсту повреде – правилно реагује у случају повреде – чува животну средину током вежбања 	<p>Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака.</p> <p>Поступци ученика након повреда (тражење помоћи).</p> <p>Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору).</p> <p>Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање.</p> <p>Последице конзумирања дувана.</p>
--	---	---

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ Од општих међупредметних компетенција, програмом су предвиђене:

1. Компетенција за учење (везано за учење моторичких радњи, и теоретских знања везаних за вежбање и здрав начин живота, као и за основе спортова и плесова)
2. Естетичка компетенција (везано за допринос физичког вежбања лепшем и здравијем изгледу)
3. Комуникација (везано за функционисање у групи и тимски рад, договор...)
4. Одговоран однос према околини и здрављу
5. Сарадња (односи се на рад у групи и зависност успеха од сарадње појединаца у групи и заједничког деловања)
6. Решавање проблема (везано за брзо деловање у непознатим ситуацијама и решавање истих)
7. Дигитална компетенција (увођење и примена дигиталних ресурса и апарата у спорту и физичком вежбању)

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија
 Географија
 Музичка култура
 Ликовна култура
 Информатика
 Српски језик

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаче и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања*, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
 - вежбање у адекватној спортској опреми;
 - редовно присуствовање на часовима *физичког и здравственог васпитања* и *обавезним физичким активностима*;
 - учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.
- Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
- Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике):

ОБАВЕЗЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Глобални план рада 6.разред – годишњи фонд часова 54(36+18)

Обавезни програмски садржаји	МЕСЕЦ	ВРЕМЕ	УКУПНО ЧАСОВА
Мали фудбал		Редовни часови у току недеље	18
Препоручени програмски садржаји			
Бадмитон		Редовни часови у току недеље	9
Стони тенис		Редовни часови у току недеље	9
Основе оријентиринга	Октобар Април Мај	Субота	18
УКУПНО			54

Стандарди

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-ОСНОВНИ НИВО

СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.1.1.2. Зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

РУКОМЕТ

ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра рукомет примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.1.1.2. Зна функцију рукомета, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

АТЛЕТИКА

Техника трчања

ФВ.1.1.3. Ученик/ученица правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат.

ФВ.1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока.

ФВ.1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.7. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице.

ФВ.1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ.

ФВ.1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица.

ФВ.1.1.10. Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ

ВЕЖБЕ НА ТЛУ

ФВ.1.1.11. Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу

ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескоке разношку или згрчку уз помоћ

ФВ.1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју

ФВ.1.1.24. Ученик/ученица правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела.

ФВ.1.1.25. Зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију, и функцију појединих вежби у комплексу

ФВ.1.1.26. Ученик/ученица игра стони тенис примењујући основне елементе технике и поштује правила игре.

ФВ.1.1.27. Зна функцију стоног тениса, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и методичку тренинга, пружа прву помоћ

ФВ.1.2.1. Ученик/ученица зна смисао Физичког васпитања

ФВ.1.2.2. Ученик/ученица зна утицај физичког вежбања

ФВ.1.2.3. Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.2.3. Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.3.1. Ученик/ученица испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу

ФВ.1.3.2. Ученик/ученица испољава заинтересованост за физичко вежбање

ФВ.1.3.3. Доказује се кроз физичко вежбање

ФВ.1.3.4. Ученик/ученица испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког васпитања

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-СРЕДЊИ НИВО

СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај Тренинга

ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других

ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај рукомета, већи број правила, принципе и утицај тренинга.

АТЛЕТИКА

ФВ.2.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања.

ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење

ФВ.2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће

Вежбе на тлу

ФВ.2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила.

ФВ.2.1.17. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ

ФВ.2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку

ФВ.2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју

ФВ.2.1.22. Ученик/ученица правилно изводи и показује више комплекса вежби обликовања без и са реквизитима.

ФВ.2.1.23. Зна принципе састављања комплекса вежби обликовања и дозирање оптерећења

ФВ.2.1.24. Ученик/ученица игра стони тенис користећи виши ниво технике удараца повезујући их са кретањем, може да одигра тактичку замисао и користи више врста сервиса

ФВ.2.1.25. Зна функцију и значај стоног тениса, већи број правила, принципе и утицаја тренинга

ФВ.2.2.1. Ученик/ученица зна терминологију.

ФВ.2.2.2. Ученик/ученица основе тренинга.

ФВ.2.2.3. Ученик/ученица да дозира оптерећење током вежбања

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА-НАПРЕДНИ НИВО

СПОРТСКЕ ИГРЕ

ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама.

ФВ.3.1.2. Зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди

ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама

ФВ.3.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања.

ФВ.3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју.

ФВ.3.1.5. Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју

ВЕЖБЕ НА ТЛУ

ФВ.3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу.

ФВ.3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета

ФВ.3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју

ФВ.3.1.20. Ученик/ученица саставља, правилно изводи и показује сложене комплексе вежби обликовања без и са реквизитима.

ФВ.3.1.21. Зна да саставља комплексе вежби обликовања и дозира оптерећење

ФВ.3.1.22. Ученик/ученица игра стони тенис повезујући одигравање сложених елемената у целину заједно са кретањем, формира концепције игре према својим психо-физичким способностима, организује школско такмичење, суди на такмичењу

ФВ.3.2.1. Ученик/ученица зна правила индивидуалних спортских грана и спортских игара.

ФВ.3.2.2. Ученик/ученица зна основе система такмичења.

ФВ.3.2.3. Ученик/ученица зна начин организовања такмичења

4. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

4.1 ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ и задаци:

Општи циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

Задаци предмета:

- Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице.
- Разумевање и функционисање нивоа и органа власти.
- Упознавање мера власти.
- Упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице.
- Развијање комуникацијских вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења.
- Обучавање за тимски начин рада.
- Развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.

4.1.1 ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

Редни број	Наставне теме	Број часова	Обрада	Остало
1	Упознавање основних елемената програма	6	4	2
2	Први корак – уочавање проблема у заједници	4	0	4
3	Други корак – избор проблема	1	0	1
4	Трећи корак – сакупљање података о изабраном проблему	8	1	7
5	Четврти корак – израда студије	12	1	11
6	Пети корак – јавна презентација студије	1	0	1
7	Шести корак – осврт на научено	4	0	4
	УКУПНО	36	6	30

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Упознавање основних елемената програма	6	- разговарају, - илуструју, - дискутују, - изводе закључке	Презентује програм, ствара тимове, мотивише за рад,	- радионичарска, - интерактивна, - симулацијска	- упознати ученика са најзначајнијим појмовима везаним за пројекат грађанин, - обучавање ученика за тимски рад, - оспособљавање за активно учешће у животу и раду локалне заједнице
Први корак – Уочавање проблема у заједници	4	- дискутују, - разговор са родитерљима и осталим представницима локалне заједнице - попуњавају упитник,	Упознаје ученике са основним појмовима локалне средине, ствара ситуације, даје упутства, упућује на	- радионичарска, - групни рад, - тимски рад, - интерактивна	- слободно размишљање и изношење размишљања о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали у локалној средини као значајне, - упознавање права и одговорности грађана на нивоу локалне заједнице,

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

		- читају штампане изворе локалне заједнице, - доносе закључке	изворе сазнања		- разумевање функционисања нивоа и органа власти, - упознавање мера власти
Други корак – избор проблема	1	- процењују прикупљене податке, - дискутују, - бирају заједнички проблем	Мотивише их за слободно комуницирање,	- радионичарска, - групни	- Слободно, демократско изражавање сопствених идеја, - учење преузимања одговорности за сопствене одлуке
Трећи корак – Сакупљање података о изабраном проблему	8	- сакупљају информације, - праве упитнике, - одлазе на терен - библиотеку, локалну управу..., - истражују, - разговарају	Разговара, одговара на питања и објашњава непознате појмове, упућује на начине прављења упитника..	- истраживачки рад, - тимски рад, - посете, - инеративна	- унапређење комуникацијских вештина у различитим социјалним ситуацијама- са представницима јавних институција, организација и другим учесницима у животу локалне заједнице, - развијање способности критичког мишљења, аргументовања и залагања за сопствене ставове
Четврти корак –Израда студије	12	- разврставају и класификују прикупљени материјал, - дискутују, - израђују пано	Учествује као активан члан неке групе, координира рад	- радионичарска, - групни, - интерактивна, - симулативна	- обучавање за рад у групи и тиму, - да науче не шта да мисле-раде, него како мисле-раде, - да самостално и активно учествују у свим активностима и преузетим одговорностима
Пети корак – Јавна презентација студије	1	- презентују, - одговарају на питања, - бране своје ставове, - изводе закључке	Слуша, поставља питања, подржава, мотивише ослобађа треме, страха	- интерактивна, - симулативна, - јавни наступ	- боље разумевање нових и непознатих ситуација и ублажавање страха од непознатог као ометајућег фактора у различитим приликама јавног наступа, - упознавање свих структура: школе, родитеља, представника локалне заједнице, са оствареним резултатима програма
Шести корак – Осврт на научено	4	- разговарају, - процењују, - закључују	Слуша, износи на крају своје мишљење	- интерактивна, - демонстративна, - игровна	Оспособљавање да самостално процене, искуства и вештине које су стекли током програма

4.2 ВЕРСКА НАСТАВА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко

искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом.

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке):

- да код ученика развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,
- развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналагању равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

4.2.1 ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА – годишњи фонд часова 72

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Укупан број часова
1.	Увод	1
2.	Тајна Христова – јединство Бога и човека (Литургија као тајна Христова)	6
3.	Рођење Христово од Духа Светог и Марије Дјеве (улога слободе Марије Дјеве у рођењу Спаситеља: девичанство Богородице)	3
4.	Христос је Син Божији који је постао човек, нови Адама, да би сјединио створену природу с Богом (одлуке 1. и 4. Васељенског сабора; Символ Вере)	8
5.	Улога Бога у спасењу света (свет не може да постоји без заједнице с Богом, али Бог не врши насиље над човеком)	4
6.	Улога човека у спасењу света (слобода човека је пресудна за спасење света; осврт на првог Адама и његову улогу у спасењу света; однос човека према природи)	5
7.	Христово страдање и васкрсење	5
8.	Христов живот у Православној иконографији	4
Укупан број часова:		36

Садржај програма	Број часова	Активности		Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма
		ученика	наставника		

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

Увод	1	уознавање са садржајем и начином рада	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	уознавањем са садржајем и начином рада	
Тајна Христова – јединство Бога и човека	6	опис Христовог живота забележен у Јеванђељима из Литургијске перспективе	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	да уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове	да уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове
Рођење Христово од Духа Светог и Марије Дјеве	3	читање сведочанстава забележених у Новом Завету и светоотачка тумачења	-презентује -усмерава ученика -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	да уоче да је зачеће Господа Исуса Христа од Духа Светог и Марије Дјеве акт слободе, како Бога, тако и човека	да уоче да је зачеће Господа Исуса Христа од Духа Светог и Марије Дјеве акт слободе, како Бога, тако и човека
Христос је Син Божији који је постао човек, нови Адама, да би сједино створену природу с Богом	8	опис Христовог живота забележеног у Јеванђељима и одлукама 1. и 4. Васељенског сабора протумаченог кроз Литургију указивање на сличности и разлике између Христа и Адама кроз Стари Завет и описе стварања и живота првог човека	Ученици треба да уоче да у хришћанству нема сукоба и искључивости између једног и многих.	фронтални индивидуални	да се изгради свест да је Син Божији постао нови Адам преко кога се остварује јединство створене природе и Бога
Улога Бога у спасењу света	4	читање сведочанстава из Новог Завета и светоотачких тумачења	Критички размишља и доноси закључе	фронтални индивидуални групни	да запазе да слобода кључни елемент у остваривању јединстава Бога и тварне природе у коме створена природа превазилази смрт
Улога човека у спасењу света	5	читање делова Новог Завета и светоотачких тумачења	Критички размишља и доноси закључке	фронтални индивидуални групни	да науче да се слобод поистовећује са личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности
Христово страдање и васкрсење	5	читање делова Новог Завета и светоотачких тумачења	Критички размишља и доноси закључке	фронтални индивидуални групни	да уоче да се слобода човека у односу на Бога изражава као вера у Бога Оца и његово обећање, односно као љубав према Богу Оцу која кроз Литургију чини присутним у историји оно

					што нам је Бог обећао да ће се десити на крају, а то је Царство Божије
Христов живот у Православној иконографији	4	приказ и објашњење икона Господњих празника	Отворено и радознано поставља питања.	фронтални индивидуални	запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности

4.3 СТРАНИ ЈЕЗИК - РУСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика осособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ЗДРАВСТВУЈ, ШКОЛА! ЗДРАВСТВУЈ, ОСЕЊ!	8										3	5	8
2.	ЧЕМУ УЧАТ В ШКОЛЕ		9									3	6	9
3.	ПОЗДРАВЛЯЕМ И ЖЕЛАЕМ!			6								4	2	6
4.	ПРИШЛА ПОРА ЗИМЫ			2	9	1						7	5	12
5.	ЗАВЗЯТЫЕ ТЕАТРАЛЫ!					2	8	2				6	6	12
6.	КОНЕЦ ЗИМЕ! ПРИХОДИТЕ НА БЛИНЫ!							7	4			5	6	11
7.	ПОБЫВАЙ В САНКТ-ПЕТЕРБУРГЕ, НАСМОТРИСЬ НА КРАСОТУ								2	5		6	1	7
8.	ДАЙ ЛАПУ, ДРУГ!									3	4	3	4	7
УКУПНО		8	9	8	9	3	8	9	6	8	4	37	35	72

<p>ИСХОДИ На завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ /ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> -разуме краће текстове који се односе на поздрављање,представљање и тражење /давање информација личне природе -поздрави и одпоздрави,представи себе и другог користећи једноставна језичка средства -постави и одговори на једноставна питања личне природе -у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима -разуме једноставан опис особа,биљака,животиња,предмета,појава или места -опише карактеристике бића,предмета,појава и места користећи једноставна језичка средства -разуме једноставне предлоге и одговори на њих -упути једноставан предлог -пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање -разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих -упути једноставне молбе и захтеве -затражи и пружи кратко обавештење -захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства -саопшти кратку поруку којом се захваљује -разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота -даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања -разуме честитку и одговори на њу -упути пригодну честитку -разуме једноставне текстове у којима се описују сталне,уобичајене и тренутне радње -размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости -опише сталне,уобичајене и тренутне догађаје користећи неколико везаних исказа -разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости -размени информације у вези са догађајима у прошлости -опише у неколико краћих,везаних исказа догађај из прошлости -разуме планове и намере и реагује на њих -размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама -саопшти шта он/ она или неко други планира -разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама -изрази основне жеље, потребе и осећања користећи једноставна језичка средства -разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору -разуме обавештења о полагају предмета и бића у простору -разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност -пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто -разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања изражавања допадања и недопадања и реагује на њих 	<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ С ЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p>	<p>Слушање и читање краћих,једноставних текстова који се односе на оздрављање,представљање и тражење давање информација личне природе;реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање комуникације;усмено и писано давање информације о себи и другима; ;усмено и писано тражење информације о другима.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ,ЗАХТЕВА,ОБАВЕШТЕЊА,ИЗВИЊЕЊА,ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди тражи помоћ,услуга,обавештење или се изражава жеља,извињење,захвалност;усмено и писано тражење и давање обавештења;усмено и писано упућивање молбе за омоћ услугу и реаговање на њу;усмено и писано изражавање захвалности и извињења.</p>
	<p>УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ</p>	<p>Слушање и читање једноставних текстова у којима се честитају празници,рођендани и значајни догађаји или се изражава жаљење;реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику;упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику.</p>
	<p>ОИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Слушање и читање описа у вези са сталним,уобичајеним и тренутним догађајима,активностима и способностима;тражење и давање информација о сталним,уобичајеним и тренутним догађајима,активностима и способностима,у усменом и писаном облику;усмено и писано давање краћих описа о сталним,уобичајеним и тренутним догађајима,активностима и способностима.</p>
	<p>ОИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађаји и активности у прошлости;усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости.</p>
	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,ПОТРЕБА,ОСЕТ А И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање и читање исказа у вези са потебама,осетима и осећањима;усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба;усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања;усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставних текстова у којима се саопштава шта неко има /нема или чије је нешто;тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.</p>
	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА,ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање и читање једноставних текстова у вези с нечим интересовањима,хобијима,активностима и стварима које му/joj се свиђају/не свиђају;размена информација у вези са својим и туим интересовањима,хобијима,активностима и стварима које му/joj се допадају/не допадају;усмено и писано описивање интересовања,хобија,активности и ствари које му/joj се допадају/не допадају.</p>

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.

Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.

Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и

увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових изрза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

1) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.

ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставнија упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме.

ДСТ.2.1.2. Разуме једноставније поруке личне природе.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.5. Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.2.1.7. Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.

ДСТ.2.1.8. Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.2.1.9. Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)

ДСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства који се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.

ДСТ.2.1.11. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставнијим информативним текстовима (новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама) с блиском тематиком и предвидљивим порукама.

ДСТ.2.1.12. Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.13. Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.14. Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.

ДСТ.2.1.15. Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.16. Успева да накратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.17. У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.

ДСТ.2.1.18. На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ДСТ.2.1.22.

Размењује основне информације о плановима и обавезама. ДСТ.2.1.23.

Формулише љубазне молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.2.1.27. Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.2.1.28. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ДСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ДСТ.2.1.31. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.

ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/неприкладно у контексту циљних култура.

ДСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ДСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ДСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ДСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. који се тичу његових потреба и интересовања.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

ДСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама.

ДСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.

ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.

ДСТ.3.1.9. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.10. Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.

ДСТ.3.1.11. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.

ДСТ.3.1.12. Разуме смисао једноставнијих рекламних порука.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.

ДСТ.3.1.16. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ (вербалним и невербалним средствима).

ДСТ.3.1.17. Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.

ДСТ.3.1.18. На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.19. Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ДСТ.3.1.20. Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.

ДСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ДСТ.3.1.23. На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.3.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.25. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.26. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ДСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ДСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ДСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ДСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ДСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ДСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ДСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним *релативним* критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим,

уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике / активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);

- писање честитки и разгледница;

- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда једног писменог задатка у току школске године.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),
- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,
- од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости);
- дужина усменог текста;
- брзина говора;
- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу

на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прог्रेसија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији *монолошког излагања*, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији *интеракције*, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)
- Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:
- читањем писаног текста пред публиком;

- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневnoj комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља *интеркултурна компетенција*, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Грамматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Грамматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама,

типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученикисује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Допунска настава

Циљеви допунске наставе су:

Допунска настава из руског језика се организује за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на неким часовима, ученике који желе да утврде знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Школа,школски простор,заједничке активности у школи и ван ње	- Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.	- правила изговора и читања - како се каже? - вежбе слушања и писања - глаголи: заниматься, учиться - рад на тексту - поздрави	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - групно и индивидуално решавање проблема
Место и улица где станујем, важне установе у окружењу	- Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења	- дани у недељи - ортографска правила - школа и предмети у школи - култура - провера знања	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - групно и индивидуално решавање проблема у раду у учионици - заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>Ужа и шира породица, суседи и пријатељи, кућни љубимци и обавезе према њима, дружење</p>	<p>Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.</p>	<p>- грађевине и институције - Санкт Петербург</p>	<p>- битно је значење језичке поруке - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - знање ученика мери се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник</p>
<p>Празници и обичаји у културама земаља чији се језик учи, одевни предмети, прикладно одевање</p>	<p>- Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).</p>	<p>- Масљеница и остали празници у Русији - обичаји и културно наслеђе - рад на тексту - граматичке и лексичке вежбе</p>	<p>- наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - битно је значење језичке поруке - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе</p>
<p>Куповина (обраћање и учтиве форме обраћања) оброци (ван куће), оброци, омиљена храна, здрава храна</p>	<p>Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.</p>	<p>- храна и обичаји везани за исхрану - годишња доба - вежбе читања и писања - културни кутак - прича о палачинкама</p>	<p>- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - корелација са осталим предметима увек када је то могуће подстиче ученике на истраживачки рад</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

<p>Важни празници и обичаји - Васкрс, навике у исхрани у земљи чији се језик учи, заједничке активности и интересовања у школи и ван ње</p>	<p>- Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.</p>	<p>- исказивање времена - вежбе читања, писања</p>	<p>- употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе</p>
<p>Спорт, спортски дан, дневне обавезе (устајање, оброци), обавезе у кући, слободне активности, исказивање времена</p>	<p>- Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.</p>	<p>- спорт и значај спорта</p>	<p>- уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе</p>
<p>Излети, годишња доба, месеци, дани у недељи и делови дана, активности и обавезе</p>	<p>Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/ таква питања саговорнику.</p>	<p>- исказивање физичког и психичког стања - елементи културе и цивилизације</p>	<p>- наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа</p>

Додатна настава

Циљ додатне наставе је проширивање знања из руског језика. Додатна настава се организује за напредније ученике и оне ученике који желе да учествују на такмичењу у знању руског језика.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Школа,школски простор,заједничке активности у школи и ван ње	- препознаје и користи граматичке садржаје	- правила изговора и читања - како се каже? - вежбе слушања и писања - глаголи: заниматься. учиться - рад на тексту - поздрави	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - наставник скреће пажњу ученицима и упућује их и на значај граматичке прецизности исказа - групно и индивидуално решавање проблема - рад у паровима и мањим групама - писмено изражавање (проналажење уљеза, речи које недостају, укрштене речи)
Место и улица где станујем, важне установе у окружењу, редни бројеви до 5	- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације -говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и изван ње	- дани у недељи - ортографска правила - школа и предмети у школи	-употреба страног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - потрага за информацијама са интернета, дечијих часописа, проспеката - заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности -наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја - уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Ужа и шира породица, суседи и пријатељи, кућни љубимци и	- започне и води разговор о познатим	- грађевине и институције	- битно је значење језичке поруке - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

обавезе према њима, дружење	темама које се тичу градског окружења	-Санкт Петербург	ученика - знање ученика мери се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник
Празници и обичаји у културама земаља чији се језик учи, одевни предмети, прикладно одевање,редни бројеви од 5 до 10	-усмено преноси суштину поруке са матерњег језика и на матерњи језик -писмено преноси поруке и објашњења -препричава саржај писаног или усменог текста који се односи на прославе и празнике у Русији и код нас	- Масљеница и остали празници у Русији - обичаји и културно наслеђе - рад на тексту - граматичке и лексичке вежбе	- наставник скреће пажњу ученицима и упућује их на значај граматичке прецизности исказа - битно је значење језичке поруке - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе
Куповина (обраћање и учтиве форме обраћања) оброци (ван куће),оброци, омиљена храна, здрава храна	- разуме рекламе, кратак аудио и видео запис који је у складу са претходно обрађеном тематиком	- храна и обичаји везани за исхрану - вежбе читања и писања - прича о палачинкама	- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика - поруке наставника морају имати културне и васпитне елементе - потрага за информацијама са интернета, дечијих часописа - корелација са осталим предметима увек када је то могуће подстиче ученике на истраживачки рад
Важни празници и обичаји - Ускрс,навике у исхрани у земљи чији се језик учи, заједничке активности и интересовања у школи и ван ње	- разуме краће текстове из модних часописа	- одећа и мода - исказивање времена - вежбе читања, писања	- заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, рекламних плаката - мануелне активности (израда панона, зидних новина, постера за учионицу или простор школе) - писање краћих текстова

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

Спорт, спортски дан, дневне обавезе (устајање, оброци), обавезе у кући, слободне активности, исказивање времена	- развија свест о здравом начину живота	исказивање физичког и психичког стања - елементи културе и цивилизације	- уџбеници су извор активности а учионица прилагођена потребама наставе
Излети, годишња доба, месеци, дани у недељи и делови дана, активности и обавезе	- препознаје у тексту елементе културе земље чији језик учи - пореди животне навике нашег и руског народа	- спорт и значај спорта	- заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности - наставник омогућава приступ новим идејама

5. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

5.1 ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Циљ предмета: Циљ учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред: шести

Годишњи фонд часова: 36

ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	АКТИВНОСТИ		ИСХОДИ
		Наставник	Ученик	
1. ИКТ (10)	<ul style="list-style-type: none"> - Дигитални уређаји и кориснички програми. - Управљање дигиталним документима. - Рад са сликама. - Рад са текстом. - Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје. 	<p>Излаже, упознаје, демонстрира, показује, задаје, контролише, вреднује.</p>	<p>Слуша, Извршава задатке, примењује научено, самостално креира, самовреднује</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;
2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (4)	<ul style="list-style-type: none"> - Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. - Интернет сервиси. - Правила безбедног рада на Интернету. - Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. 	<p>Излаже, упознаје, демонстрира, показује, задаје, контролише, вреднује.</p>	<p>Слуша, Извршава задатке, примењује научено, самостално креира, самовреднује</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује,

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	- Заштита приватности личних података и ауторских права.			<p>проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;</p> <p>– објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом;</p>
3. РАЧУНАРСТВО (15)	<ul style="list-style-type: none"> - Основе изабраног програмског језика. - Основне аритметичке операције. - Уграђене функције. - Ниске (стрингови). - Структуре података. - Гранање. - Понављање. - Основни алгоритми. 	<p>Излаже, упознаје, демонстрира, показује, задаје, контролише, вреднује.</p>	<p>Слуша, Извршава задатке, примењује научено, самостално креира, самовреднује</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; – креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; – користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); – проналази и отклања грешке у програму;
4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК (7)	<ul style="list-style-type: none"> - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - Вредновање резултата пројектног задатка. 	<p>Формирање групе-структура групе Даје инструкције, помаже у организацији рада у групи, даје идеје за могуће алтернативно решење</p>	<p>Анализа пројектног задатка, Планирањер расподела задужења у групи, врши избор материјала и средстава за рад, извршење задатка,самовреднује</p>	<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; – вреднује процес и резултате пројектних активности.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
<p>1. ИКТ (10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја. - Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. - Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару. - Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и формирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и формирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста - Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика, ...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и insistирати на примени језичког и дигиталног правописа. - Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре - Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно формирање текста (својства пасуса, карактера итд.). - Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. - Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, уносе и уређују садржаје табела, формирају табелу. - Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст - Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштапају документ. - У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката).

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<ul style="list-style-type: none"> - Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. mp3, mp4, avi...). - Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). - При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму – представити ученицима неки од расположивих програма за конверзију формата датотека). - Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. - Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације „по сваку цену” које оптерећују презентацију.
<p>2.ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа – Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. - Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. - Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (HTTP и HTTPS) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и URL са једне и IP и MAC адреса са друге стране). - Објаснити структуру URL адресе и значење појединих домена edu.rs, gov.rs, com... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://www.mojaipdsredsa.info) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу. - Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страница (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. - Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. netiquette). - Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху CC (Creative Commons) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>https://creativecommons.org/share-your-work/.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени (ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите. - Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси http://www.mpn.gov.rs/grupa-za-prevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље – превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља. - Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити поуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају. - За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.
<p>3. РАЧУНАРСТВО (15)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгоритма и одговарајуће наредбе. - Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа). - Увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирају на исти начин као у

математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија учитаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом.

- Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену.
- Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара уметре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати предзнање у овом домену.
- Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине наредбе и контрола тока програма. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине гранање и понављање.
- Вежбање контроле тока програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на code.org), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке.
- У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће, мање-једнако, веће-једнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. if-then) и потпуни (тзв. if-then-else) облик наредбе гранања. Приказати и логичке операторе (и, или, не) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала).
- Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом фор). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве.
- Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику).

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>- Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу пронаћи у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника).</p> <p>- Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти).</p> <p>- У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњевденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум n бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парове и n-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.</p>
<p>4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК (7)</p>	<p>Пројектни задатак ИКТ И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (4)</p> <p>- При реализацији тематске целине нагласак је на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења.</p> <p>- При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; Фаза 4: Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник модерира, обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са јасном повратном информацијом).</p>

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

- Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акцент је на подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.

- Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:

– израда упутства или туторијала са табеларним представљањем података

– израда упитника на тему дигиталног насиља

- Спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, а резултате спроведеног истраживања користити приликом представљања пројектног задатка (пожељно је да наставник користи онлајн упитник приликом прикупљања података, за које би ученици приредили питања). Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања, група која анализира прикупљене податке, представља резултате истраживања и група која израђује упутства заштите од дигиталног насиља.

- Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства...

- Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.

Пројектни задатак из области РАЧУНАРСТВО (3)

- Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).

- Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати.

- Истраживање можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем”. Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

- Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују.

- Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка.

- Могуће теме наставног пројекта:

– како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...);

– како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине тачкова...);

– шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

	<p>сировина...)</p> <ul style="list-style-type: none"> – како би могли да редизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); – како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). <p>- Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих.</p> <p>- Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).</p>
--	---

Преглед међупредметних компетенција чије се развијање планира кроз реализацију наставе и учења предмета информатика и рачунарство у шестом разреду по темама

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ТЕМА			
	ИКТ	Дигитална писменост	Рачунарство	Пројактн и задаци
Компетенција за учење	+	+	+	+
Одговорно учешће у демократском друштву		+		+
Естетичка компетенција	+	+	+	+
Комуникација	+	+	+	+
Одговоран однос према околини		+		+
Одговоран однос према здрављу		+		+
Предузимљивост и орјентација ка предузетништву				+
Рад са подацима и информацијама	+	+	+	+

Школски програм за VI разред основног образовања и васпитања - школска 2022-2026.

Решавање проблема	+	+	+	+
Сарадња	+	+	+	+
Дигитална компетенција	+	+	+	+

Начини прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

У складу са утврђеним потребама извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива и прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања...);
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у остваривању прилагођених исхода и развијању компетенција;
- Размена искустава и сарадња са члановима одговарајућих стручних већа и тимова и Школи.

5.2. ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Разред: шести

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – препознаје проблем, планира стратегију решавања и решава проблем примењујући знања и вештине стечене у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства. – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у заштити животне средине и биодиверзитета; – активно учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и биодиверзитета; – повеже значај очувања животне средине и биодиверзитета са бригом о сопственом и колективном здрављу; – одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу; – аргументује своје ставове према еко-култури и култури свакодневног живљења; 	<p style="text-align: center;">УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ</p> <p style="text-align: center;">ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p> <p style="text-align: center;">ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ</p> <p style="text-align: center;">ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p>	<p>Биодиверзитет и његов значај. Истраживање биодиверзитета непосредне околине. Мапирање врста.</p> <p>Лековите биљке. Самоникле јестиве биљке. Зачинске биљке Аутохтоне расе и сорте. Значај биљног покривача. Утицај климатских промена на живи свет.</p> <p>Угроженост врста. Значај опрашивача. Утицај пестицида на живи свет.</p> <p>Природни ресурси. Рационална употреба енергије. Рационална употреба воде. Понашање у природи. Заштићене природне вредности. Позитиван и негативан утицај човека на животну</p>

<p>– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању задатог циља; – критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи; – критички се односи према употреби и злоупотреби природе.</p>		средину.
--	--	----------

Кључни појмови садржаја: биодиверзитет и његов значај, истраживање биодиверзитета непосредне околине, мапирање врста, лековите биљке, самоникле јестиве биљке, зачинске биљке, аутохтоне расе и сорте, значај биљног покривача, утицај климатских промена на живи свет, угроженост врста, значај опрашивача, утицај пестицида на живи свет, природни ресурси, рационална употреба енергије, рационална употреба воде, понашање у природи, заштићене природне вредности, позитиван и негативан утицај човека на животну средину.

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за целоживотно учење

Комуникација

Рад са подацима и информацијама

Дигитална компетенција

Решавање проблема

Сарадња

Одговорно учешће у демократском друштву

Одговоран однос према здрављу

Одговоран однос према околини

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

Естетичка компетенција

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета чуvari природе у шестом разреду основне школе чине четири предметне области:

Упознај живи свет своје околине, Значај живог света за човека, Помозимо да преживе и Ја чувам природу.

Сврха програма је да ученици стекну кључне компетенције из области очувања животне средине и биодиверзитета, како би разумели узроке и последице различитих природних феномена и промена под дејством човека и предложили сврсисходне, алтернативне начине деловања и понашања.

Програм промовише истраживачки приступ у настави и примену образовања за одрживи развој. Уз помоћ наставника ученици могу да испланирају и реализују одређену активност или ураде експеримент/оглед и да то затим прикажу на начин који је примерен теми или спроведеној активности (писано, усмено, графички, одговарајућом уметничком техником, итд.). Наставну тему треба ученицима предочити у облику кратког уводног часа, али не у форми унапред задатих и/или очекиваних резултата дате активности, или стриктно формулисаног писаног упутства за рад. Наставник треба да дефинише задатак и покрене дискусију, да ученицима пружи прилику да сами покушају да испланирају, осмисле, ураде и својим речима опишу запажања и резултате које су добили, да ли су и где грешили, и на крају да то презентују пред одељењем или ширим аудиторijумом.

Избор дидактичко-методичких модела при реализацији предвиђених активности треба да буде усмерен ка стицању нових вештина и развијању критичког погледа мишљења о актуелним питањима очувања животне средине и биодиверзитета, при чему се скреће пажња ученицима да у њиховом решавању постоји могућност више опција и избора са различитим последицама и исходима. Сходно томе, постоји и потреба да се код ученика развија свест о неопходности промене понашања (нпр. кроз начин на који користимо природне ресурсе, начин производње, начин на који бринемо о сопственом и колективном здрављу, начин на који комуницирамо).

Препоручене теме и кључни појмови, као и упутство за њихову реализацију су предлог наставницима како да обраде одређену проблематику, а наставник треба да прилагоди динамику и активности интересовањима ученика, специфичностима локалне заједнице и природном окружењу у коме се школа налази. У реализацији програма (посебно током прве године реализације са ученицима 5. разреда) потребно је ослонити се на претходно стечено знање ученика и постојеће интегрисане предмете Свет око нас (1. и 2. разред) и Природа и друштво (3. и 4. разред), а затим и Биологија (5. и 6. разред) у делу који проучава појаве у природи и одрживом развоју.

Ученици могу у складу са својим могућностима, разматрати ова питања, истраживати, правити изложбе, презентације, пројекте, паное, симулирати радио и ТВ интервјуе и наступе или правити кратке видео снимке и флајере о пројекту (нпр. коришћењем мобилног телефона) или директно учествовати у локалним радио и ТВ емисијама, подкастима, блогovima, организовати дебате и сл.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ	У оквиру наставне теме <i>Упознај живи свет своје околине</i> ученици би најпре требало да се упознају/подсети шта представља појам биодиверзитета и његов значај. Након тога следе активности упознавања живог света непосредне околине. Примери активности: – Употреба апликација за мобилне телефоне за препознавање биљака и животиња као на пример “Pl@ntNET plant identification” (CIRAD, Фр) и “BirdNET bird sound identification” (Cornell university, САД) на енглеском или „Птице на длану” (Друштво за заштиту и проучавање птица Србије) на српском. Све три апликације су бесплатне и доступне преко GooglePlay платформе, односно на https://identify.plantnet.org/ , https://birdnet.cornell.edu/ , https://pticesrbije.rs/aplikacija/).

	<ul style="list-style-type: none"> – Употреба једноставних кључева за одређивање група организама. – Израда онлајн хербаријума и инсектаријума или израда сајтова и група на друштвеним мрежама који популаришу живи свет окружења. – Истраживање биодиверзитета своје околине – истраживање на терену, мапирање врста животиња (уочавање врста и њихових трагова у природи), мапирање дрвенастих (аутохтоних и алохтоних) и карактеристичних зељастих врста биљака, присуства гљива [Напомена: не треба захтевати од ученика да беру биљке или њихове делове (прављење хербара), нити да праве збирке инсеката и сл., већ да само прибележе, фотографишу или на други начин документују присуство одређене врсте у сопственом окружењу и од прикупљеног материјала направе постер презентацију или презентацију у одговарајућем доступном софтверу (нпр. PowerPoint)]. – Самостални истраживачки рад „Усвоји дрво”: истраживање о биологији и екологији одабране врсте (порекло (аутохтоно, алохтоно), основне карактеристике екологије врсте, при чему се могу прикупити отисци листа, коре, плода) цртежом их приказати и презентовати. 	
<p>ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА</p>	<p>У оквиру наставне теме <i>Значај живог света за човека</i> ученици би требало да се упознају са значајем биљног покривача, аутохтоним расама и сортама живог света Србије и утицајем климатских промена на њих.</p> <p>Предложене активности које воде ка том циљу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Гајење лековитог и/или зачинског биља (у башти, саксији). – Теренски рад са циљем упознавања самониклих јестивих биљака и израда јеловника у који су укључене те биљке. [Напомена: ове активности изводити искључиво уз присуство наставника, родитеља или особа са искуством обучених за рад са гљивама и биљкама]. – Истраживање аутохтоних раса животиња и сорти биљака локалног подручја. Истражити које (врсте, сорте/расе) и какве (природне или доместификоване/гајене, да ли су биле из увоза (географско порекло или су локално гајене), да ли су се биљке садиле и животиње узгајале у ранијим временима у датом локалном поднебљу. Ученицима би требало подићи свест о томе који је биолошки, етнолошки и практични значај одржавања „старих” локалних и аутохтоних врста и сојева/сорти/раса (очување генофонда, добијање квалитетније хране, промоција локалних производа, подршка локалних узгајивача, локалне културе и локалне економије). Активност се може реализовати кроз индивидуално и тимско прикупљање података о аутохтоним биљкама и животињама локалног подручја на основу доступне архивске грађе, изјава и сећања старијих људи из породице и окружења. Гајење аутохтоних биљака (нпр. поврћа, цвећа, жбунова) у кућној башти или дворишту школе може бити један од начина конкретне подршке локалној заједници и начин да се ученици непосредно упознају са значајем учешћа јавности у научним истраживањима (енг. <i>citizen science</i>). – Значај биљног покривача (огледи: спирање земљишта (линк: https://www.youtube.com/watch?v=im4HVXMGi68), температура ваздуха и земљишта – поређење температуре изнад бетона и зелених површина (линк: https://miro.medium.com/max/720/0*9_kYVZLbTK3c2n1I)). 	

	<p>У оквиру теме климатских промена треба скренути пажњу ученицима да на локалном нивоу уоче последице глобалног загревања. Активности у вези са овом темом се могу започети истраживањем каква је клима у локалном крају била раније (из изјава и сећања старијих људи или доступне архивске грађе). Ученици могу бити ангажовани и у изградњи станица за надгледање локалне климе и прикупљање података о атмосферским појавама које највише утичу на живи свет њиховог краја. Активност се може реализовати у континуитету током читаве године и састоји се у томе да сваког дана у исто време прикупљају и бележе податке о температури (помоћу обичног алкохолног термометра), падавинама (помоћу импровизованог кишомера направљеног од искоришћене прозирне пластичне флаше) и брзини ветра (израдом импровизованог анемометра такође од коришћених материјала). Ове мерне инструменте могу поставити у дворишту школе или сопственом дворишту, тераси и сл., и на тај начин добити конкретне податке који се могу обрадити и представити графички. Више података, као и детаљна упутства како направити импровизоване мерне инструменте могу се пронаћи на сајту: http://rukautestu.vin.bg.ac.rs/ - Ruka u testu : претрага садржаја > Greenwave (http://rukautestu.vin.bg.ac.rs/?Page_Id=1201).</p>
<p>ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ</p>	<p>У оквиру наставне теме <i>Помозимо да преживе</i> ученици би требало да разумеју да поједине људске активности угрожавају врсте и да људи могу активно да учествују у њиховом очувању. Примери активности које ангажују ученике:</p> <p>Пројекат: Помозимо птицама/опрашивачима/јежевима... да преживе: утврђивање стања (присуства и бројности) у својој околини (школско двориште, парк, башта...); утврђивање степена угрожености на основу научне литературе (црвене књиге, црвене листе, сајтови управљача природних вредности и други доступни извори уз критичку рецепцију наставника); истраживање потреба врста/врсте за одређеним типом вештачког станишта/склоништа (облик, боја, материјал, где поставити хранилицу, појилицу, склониште, „хотел за инсекте”); одабир материјала, употреба већ коришћених предмета и материјала; праћење стања, презентовање и извештавање јавности.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Башта без инсектицида: шта су и како делују инсектициди, утицај на здравље човека, утицај на пчеле (разговор са пчеларом: посета локалном пчелару или организовање посете и интервјуа са пчеларем у школи), истраживање о природним непријатељима инсеката, о биљним репелентима. – Шта угрожава птице грабљивице – сагледавање проблема, истраживање случајева тровања родентицидима, поремећаја ланца исхране (уколико одговара узрасту) израда информативне рекламе или лифлета за јавност... – Зелене међе: истраживање: да ли постоје, предности и мане, разговор са власницима имања о значају зелених међа, зашто их је све мање. – Како засадити дрво? (комплетан поступак – одабир места, врсте, припрема, садња, нега).
<p>ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ</p>	<p>У оквиру теме <i>Ја чувам природу</i> ученици би требало да упознају заштићене локалне природне вредности, развију свест о значају одрживог коришћења природних ресурса, као и о утицају човека и сопственој одговорности по локалну животну средину.</p>

- Израда графикана и сликовних паноа и презентација (нпр. PowerPoint) о рационалној употреби енергије и воде у мом домаћинству, школи.
- Израда бонтона понашања у природи (онлајн, пано, презентација, свеска).
- Формирање еко-патроле.
- Заштићене природне вредности моје околине (истраживање, посета, разговор са управљачем, дозвољене активности у зонама заштите...).
- Која подручја или елементе природе моје околине треба заштитити (истраживање и предлози ученика, дискусија, утврђивање приоритета, израда презентације о предложеном подручју или добру, презентовање).
- Примери позитивног и негативног утицаја човека на животну средину у мојој околини – истраживање на терену, приказ примера са образложењима, вршњачка едукација, едукација ученика млађих разреда од стране старијих ученика.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују што се постиже формативним оцењивањем.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

5.3. ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Циљ и задаци

Циљ образовно-васпитног рада у настави ликовне културе је да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Циљ:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

5.3.1. Глобални план рада – годишњи фонд часова 36

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ		ПР. ВЕЖБА	ЕСТ. АНАЛИЗА И ПРОЦЕЊИВАЊЕ	УКУПНО
1.	Цртање	11	1	12
2.	Сликање	12	0	12
3.	Вајање	11	1	12
УКУПНО:				36

Напомена: Посете културним институцијама (музеји, галерија) – 2 часа

Ред. бр. теме	Број часова	Садржај програма	СТАНДАРДИ	Компетенције	ИСХОДИ	Међупредметна повезаност
1.	12.	Цртање - тачка, линија и смер (3)	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике	Компетенција за	По завршетку разреда ученике бити у стању да:	Биологија Историја

		<p>- слободан ритам маса и волумена, бојених мрља, линија, светлина (2)</p> <p>- компоновање основних тродимензионалних облика (3)</p> <p>- компоновање више ритмичких целина у простору (употребни предмети) (3)</p> <p>- естетско процењивање (1)</p>	<p>ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)</p> <p>ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p>	<p>учење, естетичка компетенција, комуникација, рад с подацима и информацијама, решавање проблема</p>	<p>– користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима;</p> <p>– пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија;</p> <p>– гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала;</p> <p>– користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа;</p> <p>– црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог;</p> <p>– разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују;</p> <p>-искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности</p> <p>-користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу;</p> <p>-обликује, самостално или у сарадњи са другима употребне предмете од материјала за рециклажу;</p> <p>-изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;</p> <p>-опише свој рад, естетски доживљај</p>	<p>Техника и технологија</p> <p>Географија</p> <p>Музичка култура ,</p> <p>Српски језик и књижевност</p>
2.	12.	<p>Сликање</p> <p>- хроматски и ахроматски скуп (2)</p> <p>- интензивне (јарке, чисте) боје и боје ослабљеног интензитета (замућене боје) (2)</p> <p>- топле и хладне боје (2)</p> <p>- визуелно споразумевање (3)</p> <p>- пантомима,говор тела (1)</p> <p>- амбијент-сценски простор (1)</p> <p>- амбијент-сценски простор (1)</p> <p>- ест. анализа (1)</p>	<p>ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику)</p> <p>ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ученика</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других</p>	<p>Компетенција за учење, вештина комуникације рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина сарадње, естетичка компетенција</p>	<p>– користи одабране информације као подстицај за стварање оригиналних цртежа;</p> <p>– црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог;</p> <p>– разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују;</p> <p>-искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности</p> <p>-користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу;</p> <p>-обликује, самостално или у сарадњи са другима употребне предмете од материјала за рециклажу;</p> <p>-изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;</p> <p>-опише свој рад, естетски доживљај</p>	<p>Географија</p> <p>Музичка култура ,</p> <p>Српски језик и књижевност, Историја, Верска настава</p>
3.	12.	<p>Вајање</p> <p>- тактилне вредности површина и облика (2)</p> <p>- чврста и мека форма (2)</p> <p>- моделовање геометријских и неправилних</p>		<p>Компетенција за целоживотно учење, вештина комуникације, рад са подацима и информацијама, дигитална, решавање проблема, вештина</p>	<p>– користи одабране информације као подстицај за стварање оригиналних цртежа;</p> <p>– црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог;</p> <p>– разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују;</p> <p>-искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности</p> <p>-користи изражајна средства боја у ликовном раду и свакодневном животу;</p> <p>-обликује, самостално или у сарадњи са другима употребне предмете од материјала за рециклажу;</p> <p>-изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;</p> <p>-опише свој рад, естетски доживљај</p>	<p>Биологија, Историја, Техника и технологија, Математика, Географија</p>

	форми (2) -конвексна и конкавна форма (2) -односи маса и волумена (2) -естетска анализа (2)		сарадње, естетичка компетенција еколошка компетенција, предузетничка.	простора, дизајна и уметничких дела; -идентификује теме у одеабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; -разматра са другима шта и како је учио и та знања може применити.	
--	--	--	--	--	--

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА:

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због потешкоћа и сметњи у развоју, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма
- што већа индивидуализација наставе посебно са ученицима којима је потребна додатна подршка и са надареним ученицима.
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручном службом у школи.
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Кључни појмови: линија, боја, облик, простор

5.4. САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ

Циљ учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.

Разред: шести

Годишњи фонд часова: 36 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – наведе основне појмове о животној средини; – наведе примере утицаја човека на животну средину; – уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији човек и животна средина; – препозна проблеме у локалној средини на основу концепта одрживог развоја; – активно и одговорно управља и решава интегративне пројектне задатке; 	<p>ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ</p>	<p>Основни појмови из области животне средине. Утицај човека на животну средину. Концепт одрживог развоја. Спровођење акција у заштити и очувању животне средине (мали пројекти).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом коришћењу ресурса и користи холистички приступ у решавању проблема одрживог развоја; – развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету; – емоционално реагује на проблеме локалног окружења; – схвати и разуме поделу и значај природних ресурса – разликује обновљиве од необновљивих природних ресурса; – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих природних ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу необновљивих природних ресурса; 	<p>ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ</p>	<p>Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај. Обновљиви и необновљиви природни ресурси. Жива бића као природни ресурс (мали пројекти). Одрживо коришћење ресурса.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – наведе изворе и последице загађења природне средине – разликује изворе и врсте загађења; – анализира из различитих углова утицај загађења на живи свет; – разврстава изворе загађења; – истражи изворе загађења у локалној средини; – наведе примере последица стварања озонских рупа и других глобалних проблема на животну средину; – уочава узрочно последичне везе између глобалних и локалних проблема загађења и очувања природне средине; – уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању животне средине; – креира решења за смањење загађења од отпада у оквиру пројеката; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко сагледавање и доношење закључка; 	<p>ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>Појам, извори и врсте загађивања. Глобалне промене и глобалне последице. Озонске рупе и последице на животну средину. Смањење загађења од отпада.</p>
<ul style="list-style-type: none"> -примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, -развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, -поседују потребу за личним 	<p>БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ</p>	<p>Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета</p> <p>Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета</p> <p>Заштита биодиверзитета и геодиверзитета</p>

ангажовањем у заштити и одрживости животне средине,природе и биодиверзитета.		
--	--	--

Начин остваривања програма

ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ

Човек има двоструку улогу у природи, јавља се као њен део, али и као фактор који утиче на њу и мења је. У првим фазама развоја људског друштва промене природе под утицајем човека сведене су на локалну средину. Са развојем друштва промене природе су све дубље и трајније, да би данас достигле глобалне размере. Те промене у природи настају под утицајем посредних или непосредних човекових активности и изазивају одговарајуће последице. Ту спадају: промене физичких услова и изгледа животне средине, промене састава живог света, стварање нових обрадивих површина, гајење биљака и животиња, уношење нових врста у крајеве у којима их није било, урбанизација, индустријализација, загађивање животне средине итд. Ученици у групама кроз истраживачке задатке анализирају по један од утицаја човека на природну средину као и последице тих утицаја на живот људи. Такође, могу да праве промотивне материјале који се односе на заштиту и очување природе и да осмишљавају различите активности везане за ту сврху.

ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ

Природни ресурси могу се дефинисати као разноврсна тела, материје и појаве које човек користи за задовољавање својих потреба. Функционисање савремених друштава у потпуности зависи од ресурса чије су основне карактеристике необновљивост и исцрпљивост, при чему потреба за њима рапидно расте док се њихове доступне количине смањују. С обзиром на то, решавање питања недостатка ових ресурса у будућности биће једно од најважнијих за читаво човечанство. Један од начина превазилажења датог проблема је свакако одрживи развој. Он подразумева коришћење ресурса у оквиру дугорочних ограничења планете уз максимално умањивање утицаја који коришћење једног ресурса може да има на друге ресурсе, односно, коришћење ресурса од стране данашњих генерација на начин који неће угрозити могућности будућних генерација да располажу ресурсима. Стога је инсистирање на ефикасном коришћењу ресурса од суштинске важности за спречавање њиховог прекомерног коришћења. Ученици се деле у две групе тако да једна група ради истраживачки задатак везан за предности и недостатке коришћења обновљивих, а друга за коришћење необновљивих извора енергије, а своје резултате приказују путем паноа, ппт и сл.

ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Загађење животне средине јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину изазвано људском делатношћу, или природним процесима које има или може имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље људи. Загађење можемо поделити на оно које смањује квантитет и оно које смањује квалитет животне средине и природних ресурса. У прву групу спадају: појава киселих киша, хемијско загађење вода, емисија гасова стаклене баште итд. У другу групу спадају сва загађења која смањују биодиверзитет, здравље живог света, квалитет ваздуха, воде и земљишта итд. Загађење се још може поделити према компонентама животне средине, према начину загађивања, природи загађења и зони утицаја. Извори загађења животне средине могу се поделити према следећим критеријумима: начину постанка, мобилности, просторној расподели, итд. Загађујуће материје се деле према природи загађујућих материја, према могућности смањења загађења и физичком стању. Постојање великог броја различитих извора загађења као и великог броја и врста загађујућих материја, захтева препознавање, класификацију и систематизацију врста и извора загађења на једној територији, односно држави. Из тог разлога се саставља Интегрални катастар загађивача животне средине, који представља

регистар систематизованих информација и података о загађивачима животне средине. То је јавна књига у којој се региструју све врсте загађивача са подацима неопходним за праћење стања, планирање и пројектовање и предузимање мера за заштиту животне средине. Из Интегралног катастра загађивача Републике Србије пронаћи податке о загађењу животне средине на локалном нивоу и након тога обавезно са ученицима разговарати како они виде проблем и што је још важније, како виде решење проблема загађења. С обзиром на то да се као глобалне последице загађења животне средине издвајају ефекат стаклене баште, киселе кише, озонске рупе, ученици у групама путем паноа, стрипа или филма представљају њихове узроке.

БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ

Према Конвенцији о биолошкој разноврсности донетој на Конференцији УН о животној средини и развоју у Рио де Жанеиру 1992. године, биодиверзитет је дефинисан као „варијабилност међу живим организмима, укључујући између осталог копнене, морске, и друге водене екосистеме чији су они део; ово укључује диверзитет унутар врста, између врста и између екосистема”. Геодиверзитет је географска разноврсност предела која је исказана геолошком грађом и морфолошким елементима и процесима. Осим стена, геоморфолошких облика и земљишта, у геодиверзитет се укључују и разни хидролошки и климатолошки процеси, под чијим утицајем се они модификују. Појаве и облици од изузетног значаја који су издвојени из геодиверзитета, чине геонаслеђе, због чега се штите као природна добра. Ту спадају геолошке, геоморфолошке, хидролошке, педолошке и посебне археолошке вредности које су настале у току формирања литосфере, њеног морфолошког уобличавања и међузависности природе и људских култура. Уколико постоји могућност требало би организовати посету Заводу за заштиту природе Србије или организовати предавања, презентације, креативне радионице, еко-играонице, прилагођена истраживања на терену, излете у природна добра, изложбе цртежа и фотографија, пројекције филмова и слично, чиме се код ученика развија свест о вредностима и значају природних ресурса, њиховом очувању у циљу изграђивања знања и вештина еколошки активних и одговорних грађана.

➤ Међупредметне компетенције

Опште предметне компетенције:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно удруштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима својделовања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у

новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Одговоран однос према окоolini:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

➤ **Међупредметна корелација:** биологија, географија, физичко и здравствено васпитање, техника и технологија, ликовна култура

➤ **Начин прилагођавања програма**

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Ред. број часа	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ (3 + 8)		
1.	Основни појмови из области животне средине	обрада
2.	Основни појмови из области животне средине	вежба
3.	Утицај човека на животну средину	обрада
4.	Утицај човека на животну средину	вежба
5.	Концепт одрживог развоја	обрада
6.	Концепт одрживог развоја	вежба
7.	Спровођење акција у заштити животне средине(мали пројекти)	вежба
8.	Спровођење акција у заштити животне средине(мали пројекти)	вежба
9.	Спровођење акција у заштити животне средине(мали пројекти)	вежба
10.	Спровођење акција у заштити животне средине(мали пројекти)	вежба
11.	Спровођење акција у заштити животне средине(мали пројекти)	вежба
ПРИРОДНА БОГАТСТВА(РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРОШЋЕЊЕ (4 обрада +7 вежба)		
12.	Природни богатства(ресурси)-дефиниција,подела и значај	обрада
13.	Природни богатства(ресурси)-дефиниција,подела и значај	вежба
14.	Обновљиви и необновљиви природни ресурси	обрада
15.	Обновљиви и необновљиви природни ресурси	вежба
16.	Жива бића као природни ресурс(мали пројекти)	обрада
17.	Жива бића као природни ресурс(мали пројекти)	вежба
18.	Жива бића као природни ресурс(мали пројекти)	вежба
19.	Жива бића као природни ресурс(мали пројекти)	вежба
20.	Одрживо коришћење ресурса	обрада
21.	Одрживо коришћење ресурса	вежба
22.	Одрживо коришћење ресурса	вежба
ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (4+ 4)		
23.	Појам,извори и врсте загађивања	обрада
24.	Појам,извори и врсте загађивања	вежба
25.	Глобалне промене и глобалне последице	обрада
26.	Глобалне промене и глобалне последице	вежба
27.	Смањење загађивања од отпада	обрада
28.	Смањење загађивања од отпада	вежба
29.	Озонске рупе и последице на животној средини	обрада
30.	Озонске рупе и последице на животној средини	вежба
БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ (3 +3)		
31.	Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета	обрада
32.	Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета	вежба
33.	Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета	обрада
34.	Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета	вежба
35.	Заштита биодиверзитета и геодиверзитета	обрада
36.	Заштита биодиверзитета и геодиверзитета	вежба

6. ПРОГРАМ И ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

VI разред	
време реализације	Теме
Септембар	-Избор одбора и комисија одељенске заједнице
	-Тумачимо кућни ред школе
	- Стварамо одељенска правила понашања
	- Обавезе и права наставника, обавезе и права ученика
Октобар	- Обележавање светског дана детета 01.10
	- Улоге, одговорности, обавезе, права
	- Тумачење буквара дечјих права
	- Изражавање сопствених и разумевање туђих осећања- <i>програм заштите деце од насиља</i>
Новембар	-Развијање толеранције на различите ставове, особине и потребе- <i>програм заштите деце од насиља</i>
	- Грађење сарадничког односа у групи (разреду)
	- Активно учење и преслишавање- <i>програм за подршку ученицима у процесу учења</i>
	- Успех ученика на првом тромесечју
Децембар	- Како и колико смо одговорни за своје понашање и како реагујемо на насиље?- <i>програм заштите деце од насиља</i>
	-Може ли се сукоб спречити?- <i>програм заштите деце од насиља</i>
	- Како решавамо сукобе?- <i>програм заштите деце од насиља</i>
	- Како сукоб најбоље решити?- <i>програм заштите деце од насиља</i>
Јануар	-Обележавмо дан Светог Саве
Фебруар	- Разговарамо о успеху на полугодишту
	-Стицање знања у следећем опсегу активности: безбедност у саобраћају, хитне интервенције, безбедно понашање
	- Суочавање са неуспехом и грађење модела за њихово превазилажење
	- Чиниоци који угрожавају животну средину и улога човека у њеној заштити и унапређењу (неговање и сађење зеленила)
Март	- Особине доброг и лошег наставника
	- Којим послом се баве људи око мене-предности и мане тог занимања- <i>програм професионалне оријентације</i>
	-Грађење и јачање личних вредности и ставова
	- Праћење ученика на такмичењима
Април	- Велики људи-деца жељна знања (личност по избору ученика или разредног старешине)
	- Реци НЕ пушењу и дроги
	- Како да спречимо болест?
	- Анализа успеха на крају 3. тромесечја
Мај	-Биљке нам улепшавају живот - нега цвећа у школи и код куће
	- Светски дан против дувана 31.05
	- Како смо задовољни успехом у шестом разреду
	-Шта очекујемо у 7. разреду?
Јун	- Анализа успеха и понашања на крају школске године
	- Весели одељенски састанак
Сарадник у реализацији програма је психолог школе	

7. ДРУШТВЕНЕ, ТЕХНИЧКЕ, ХУМАНИТАРНЕ, СПОРТСКЕ И КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ

Садржаји програма	Број часова	Активности у образовно васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма
<p><u>Друштвене активности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Радионице „Школа без насиља“ - Активности поводом обележавања: Дана планете Земље, Дана воде, Дана борбе против пушења, Дана заштите животне средине 	5	<ul style="list-style-type: none"> - израда паноа - посете - изложбе 	<ul style="list-style-type: none"> - Сарадња са локалном заједницом - Развијање свести о здравом начину живота - Поштовање разлика и уважавање својих и туђих потреба
<p><u>Техничке активности:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Уређење школског простора - Израда честитки поводом значајних датума 	6	<ul style="list-style-type: none"> - чишћење - купљење папирића - сечење, лепљење, цртање, сликање 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање креативности, стваралачког рада, уре дности, прецизности, изграђивање личних критичких ставова према загађењу животне средине
<p><u>Хуманитарне активности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Акције поводом Дечје Недеље - Јесењи крос - Сарадња са Црвеним крстом - Помоћ болесном другу - Помоћ старим особама 	5	<ul style="list-style-type: none"> - прикупљање новца, школског прибора, играчака... - припреме за крос - посете 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање хуманог односа - Поштовање разлика и разумевање туђих потреба - Развијање такмичарског духа
<p><u>Спортске активности</u></p> <p>Организовање спортских такмичења:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одељенских - међуодељенских - међушколских 	10	<ul style="list-style-type: none"> - игра - различити облици креативног изражавања 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање такмичарског духа - Развијање моторике спретности, физичких способности
<p><u>Културне активности</u></p> <p>Посете:</p> <ul style="list-style-type: none"> - позоришту - музеју - учествовање у активностима поводом школских празника 	10	<ul style="list-style-type: none"> - посете културним установама - јавни наступи - припрема за такмичење рецитатора 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање опште културе - Развијање и подстицање стваралачке активности - Развијање маште, оригиналности, смисла за лепо

Школски програм рада основног образовања и васпитања разматран је и донешен на седници Школског одбора од 27.05.2022.године. (ШО Школски програм 116/5)

За Школски одбор
Председник

За ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“
Директор
